

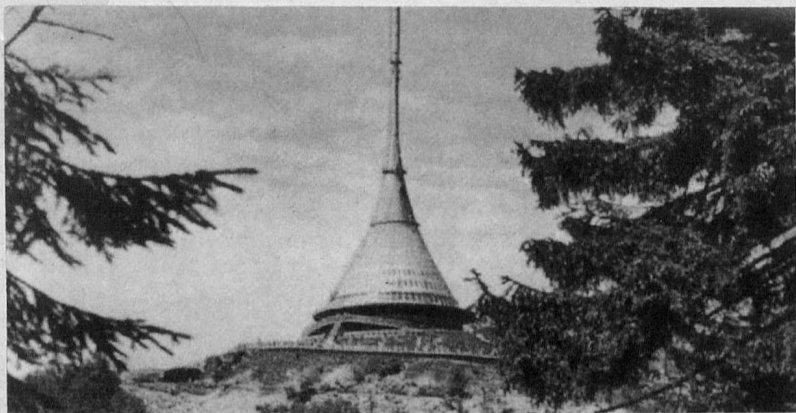
Ročník I.
Číslo 1
(Západ)
(ročník 14)
(číslo 3)

Západ

today

\$ 4.00
mimo
Československo
10 Kčs
v
Československu

Západ

Časopis pro Čechy a Slováky

ROČNÍK 14. ČÍSLO 3 ČERVEN 1992

ZAPAD (TODAY), BI-MONTHLY FOR CZECHS AND SLOVAK, ABROAD
Second Mail Registration Number 4890. ISSN 0226-3068.

vydává: Západ Today, (Canada)

vydavatel v ČSFR: CÔMET, Žerotínova 59, 130 00 Praha 3

redakční rada: Jan Beneš, Karel Helmich, Jiří Loewy, Josef Randa, Stanislav Reiniš, Eva von Rheinwald, Ota Ulč

redaktoři mimo ČSFR: Stanislav Reiniš a Ota Ulč

redaktor pro ČSFR: Karel Helmich
Adresa redakce v ČSFR: Žerotínova 59, 130 00 Praha 3

Články nemusí vyjadřovat názory redakce.
Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení a úpravu příspěvků.
Redakční uzávěrka vždy 1. února, dubna, června, srpna, října, prosince.

administrátorka mimo ČSFR: Milada Reinišová
Adresa administrace v zahraničí: Západ Today, Box 228, Heidelberg, Ont
Canada N0B 1Y0,
Canada N2J 4A4. Telefon (519)746-5095 nebo (519)699-4748.
FAX (519)699-6171

administrátorka v ČSFR: Jarmila Hladěnová

Předplatné, příspěvky na tiskový fond, inzerci a změny adres zaslejte na adresy administrací.

Grafická úprava: Antonín Chmel
Sazba: Sdružení MAC
Tisk: Polygrafické závody š. p., Bratislava-Krasňany

DOPISOVATELÉ:

ČSFR: Stanislav Auský, Karel Helmich, Karel Hvizďala, Milan Kenda, Jan Mlynárik, Vladimír Škutina, Josef Staněk, Anna Slovákova-Vacková, KANADA: Vladimír Cícha, Jan Drábek, Richard Drtina, Pavel Kantorek, Jiří Krupička, Viktor Labský, Marta Procházková, Jaroslav Švestka, Aleš Zeman

USA: Blanka Jičínská, Bohumil Krčil, Vladimír Kříž, Eva Limanová, Iva Pekárková, Jiří Sýkora, Leoš Zeman

AUSTRÁLIE: Petr Hrubý, Jan Jirásek, Jaroslav Kovaříček, Miloš Ondrášek

DÁNSKO: Jaroslav Pavlík

JIŽNÍ AMERIKA: Robert Lamberg (Argentina)
NĚMECKO: Antonín Brousek, Ota Filip, Karel Kryl, Antonín Měšťan, Jan Pulda, Pavel Taussig, Karel Trinkewitz

SKANDINÁVIE: Michael Konůpek (Norsko), Helena Kosková (Švédsko), Jan Kristofori (Norsko)

ŠVÝCARSKO: Dušan Šimko

HOLANDSKO: Radek Kučera

VELKÁ BRITÁNIE: Jan Křesadlo

FRANCIE: Ivan Kraus

BELGIE: Michaela Swinkelsová

RAKOUSKO: Ivan Medek

PŘEDPLATNÉ:	1 rok:		2 roky:		Doživotní předplatné:	Jedno číslo:
	ČSFR	KANADA	Ostatní země (letecky)	US\$ 22.00		
ČSFR	60 Kčs					10 Kčs
KANADA		CAN\$ 22.00	CAN\$ 40.00		CAN\$ 400.00	CAN\$ 4.00
Ostatní země (letecky)		US\$ 22.00	US\$ 40.00	US\$ 400.00	US\$ 400.00	US\$ 4.00

Odběratelé v USA a Kanadě mohou platit osobním šekem.
V ostatních zemích bankovním příkazem nebo mezinárodní poštovní poukázkou (patrně nejvýhodnější pro evropské předplatitele).
Předplatné v Evropě lze poukázat na poštovní účet číslo 98601-202 u poštovního šekového úřadu 2000 Hamburg, BRD. Bankovní směrové číslo je 200 100 20.

Předplatitelé v ČSFR mohou poukázat platbu na číslo účtu 31449-011 u Komerční banky, pobočka Praha 1, Na příkopě 28, Praha 1.

OBSAH

ROZHOVOR S DOKTORKOU BUREŠOVOU	1
Stanislav Reiniš, Šárka Helmichová	
VRÁTILA SE VLÁDA VĚCÍ TVÝCH, O LIDE ČESKÝ?	2
Karel Trinkewitz	
CO SE DĚJE V ČSFR	3
(r)	
SPOJENÉ STÁTY ČESKOSLOVENSKÉ	4
Přemek Jouza	
POSLEDNÍ BITVA SNAD JIŽ VZPLÁLA	5
Stanislav Reiniš	
BUDEME ŽÍT SPOLOČNE?	5-11
Anna Slovákova-Vacková	
STUDOVÁNÍ A FINANČNÍ PŘEŽITÍ V AMERICE	6
Ota Ulč	
O KANADSKÉM FONDU S JIŘÍM CORNEM	8
Věra Rollerová	
NUTNO POKRAČOVAT	10
Jiří Loewy	
MAJÍ EXULANTSKE ČASOPISY DNES CO ŘÍCI?	12
Karel Helmich, František Valach	
NEZÁVAZNÉ INKASO	14
Jan Beneš	
KRÁL ŠEVČŮ OPĚT PRODÁVÁ DOMA	16
František Valach	
HISTORIE VOZIDLA PRO PRAŽSKÉ METRO	17
Antonín Honzik	
MILÁ REDAKCIA	19
Jozef Vaškovič	
NEHCETE SI ZAJET NA FLORIDU?	20
Václav Táborský	
EVROPSKÉ KULTURNÍ VZTAHY	22
Hans Georg Glaser	
EKOLOGIE PO DOMÁCKU?	24
Ladislav Muška	
O PŮVODU ESTEBÁCKÉHO ANTISEMITISMU	25
(r)	
VĚRNÍ ZŮSTALI	26
(r)	
O NOVÝCH KNIHÁCH V ZAHRAŇIČÍ	27
(iš)	
XV. BIENALE	28
(r)	
DO YOU SPEAK ENGLISH?	29
Anna Slovákova-Vacková	
NO COMMENT	29
(r)	
PŘIŠLO POŠTOU	30-31

Na titulním snímku je pohled z ateliéru výtvarného fotografa Mirka Hozy na Starém Městě pražském

Informujte své známé, o nichž si myslíte, že by měli zájem o Západ.

Západ do všech světadílů

aneb

všechny světadíly mají Západ

Bylo voleno

JAN BENEŠ, tentokrát Praha

Slyším nářek veliký, ba i skřípění zubů zaslechnuto. Jak si to národ dovolil volit, a co vše z toho pojde. Leckterý intelektuál tváří se jak by do plamenů pekelných pohlédl.

Ale nic se nestalo, milánkové. Nic než to, že voličové dali vědět, že mají za to, že se sametem spolklí rovněž hada, a že vůdcové ukradené revoluce mohou jim být ukradeni.

Hanba? Inu jedině těch, kteří voliče do tohoto stavu pilně a usilovně přivedli, jak pravila a snad i napsala (slyšel jsem pouze citovat) paní Kantůrková.

„Jsou věci, kvůli kterým stojí za to vládnout...“ Tyto věci jevíly se pak mívání voličovu, řekněme ne tak podstatné, jako řečené paní Kantůrkové jevíly se.

Touha po věcech, zdá se byla to, která onu vládu charakterizovala ze všeho nejvíce. Inu lidsky pochopitelné, uvážíme-li, že vládu tvořili lidé z kotelen a slují dissentu vylezli, kterým se po dvě dekády mnohé nedostávalo. Leč nerozumné. A volič na to reagoval právě tak, jak by Američan reagoval. Přičtěme to tudíž k jeho vyspělosti a jiným dobrým stránkám.

Limusiny BMW s veksláky za volantem dráždí, ale jsou to limusiny za peníze veksláky získané, nikoli peníze poplatníků. To se nedá říci o flotile limusin vládních. Například.

Je slyšet skřípění zubů nad přítomností pana Sládka a Sládkovců v parlamentě. Kupodivu nezaslechnuto slovíčka o tom, že tam zasedne rovněž Ivan Sviták. Mne osobně těch šest plus procent „Sládkovců“ neděsí ani zdaleka tak, jako těch téměř patnáct procent bolševiků. Ani zdaleka tak ne, jako to, že „klausovci“ nezískali tolik, kolik předpovídáno, zatímco „mečiarovci“ to vyhráli jak předpovídáno.

Defétaistický projev hlavy státu, řekl bych, přispěl k této situaci velice. Inu ani na charisma se člověk nemůže spolehnout do nekonečna. A to je vše pozitivní, co k tomu možno dodat. „Zrnka pravdy“, jak Lidovky druhdy poznamenaly, rozsetá v projevech pana Sládka, rovněž k tomu přispěla. Či spíše to, že jejich pravdivosti nedbáno těmi, kteří důvěru voličovu roku 1990 na se vzali, ale měli

příliš mnoho jiných starostí, než aby na se vzali i starosti voličovy.

V padesátých letech popravený ředitel České pojišťovny Potoček prohlásil u výslechu: „Nenávídím vás, protože jste zasvinili tuto zemi jako štěnice.“

A odštěnění věru nenastalo, ač to měla být první i poslední věc oné vlády. I hlava státu dbala spíše na rétoriku. Starých přátel se zbavuje, nových nezískala.

Nic učiněno nebylo proti zjevnému zasvinění naší přírody a její devastace vesele, ba přímo bujaře, pokračovala a pokračuje. Lze se divit, že štěnicím narost znovu hřebínek?

„Nechte toho sametu“, varoval písničkář Dědeček, ale byl ponechán písničkáření, nikoli službám poradenským.

Takže co bude?

Jednota státu je prý v sázce. Státy jsou tvořeny a trvají myšlenkami, které jim daly vzniknout, nikoli obvodem hranic. Trvání Československa bylo zpochybněno (nemluvím o příčinách, ale následcích) již roku 1945, neboť nebyly obnoveny ony myšlenky, ze kterých vzniklo a za které ve válce lidé umírali.

Roku 1989 nebyl obnoven ani znak, pod kterým bojovali a bývali pohřbeni. Přítel charismatického presidenta (a agent StB) musil vyrobit symboly jakési nové státnosti, které ovšem myšlenky roku 1918 jaksí chyběly. Jiný přítel dal k dispozici operetní uniformy, namísto těch legionářských, které byly brannou a dobrou tradicí země.

Tudíž, měla-li by být jednota země zachována za cenu presidentování pánů Mečiara či Dubčeka, autoru to připadá jako cena příliš vysoká, a problém neřešící. Tohle byly svobodné volby. Nechť si slovenský lid podrží svou svobodně zvolenou vládu a jde cestami samostatnosti, - za své! Historické země pak nechť podrží se názvu pod kterým nás Evropa poznala, republika Československá, znaku té země i ústavy té země. Odborníci na ústavy pro každou příležitost nechť jsou odloženi na velvyslanecká místa u Ulan-Batoru, Phom-Penu a tak různě.

Máme Moravské Slováky, máme půl miliónu Slováku v historických

zemích. A který Slovák Českoslovákem se cítí, pas československý a jiné atributy občanství nechť obdrží. Autor nevěří, že na celistvost země nám bude čekat 40 let, jako sousedcím Němcům.

Kdo ví o čemsi lepším ať autora laskavě opraví. K čemu jsou tahačky s dívenkou, zásadně už nikoli milostiplnou, leč ochotnou s námi setrvati, pokud se kdosi švarnější a mohovitější nenaskytne?

Každá země má takovou vládu (o) jakou si (se) zaslouží. Je nám ještě zapotřebí nějakého lavírování dosti pošmourného skutečna v této věci?

*„Ten kdo nemá rád,
toho nemám ráda!
Ten kdo nemá rád,
na rakev si střádá!“*

Zpívala Soňa Červená v letech poválečných. Tudíž netřeba lomit rukama, přátelé. Pan Sládek i pan Sviták ocitli se v parlamentě z určitých příčin i ocitli se tam proto, že mužům i ženám vládnoucím nestálo za to těmito příčinami se zabývat, a nanejvýše ručky zalomují nad jejich následky.

Pokud jsme se roku 1918 sešli na nesprávných principech, či principech dnes už neplatných, milenium stará historie Zemí koruny české tím nekončí.

Československo není Jugoslavie. Vzhledem k tamním problémům nás občas ze Západu podezírají z možných balkánských řešení. Mám tyto obavy za plané. Než tyto rádky vyjdou budeme ostatně chytřejší. Jsou myslím asi tyto:

1) Bude pokračovat odumírání Československa, neboť pan Klaus se rozhodne panu Mečiarovi ustoupit, v zájmu zachování jakéhosi státu.

2) Dohodnou se, včetně způsobu jak zachovat integritu země v trvalé podobě, ale to předpokládá značného podílu dobré vůle ze strany pana Mečiara. A to by bylo, při všem co o tom člověku víme, novum.

3) A konečně řešení už svrchu popsané.

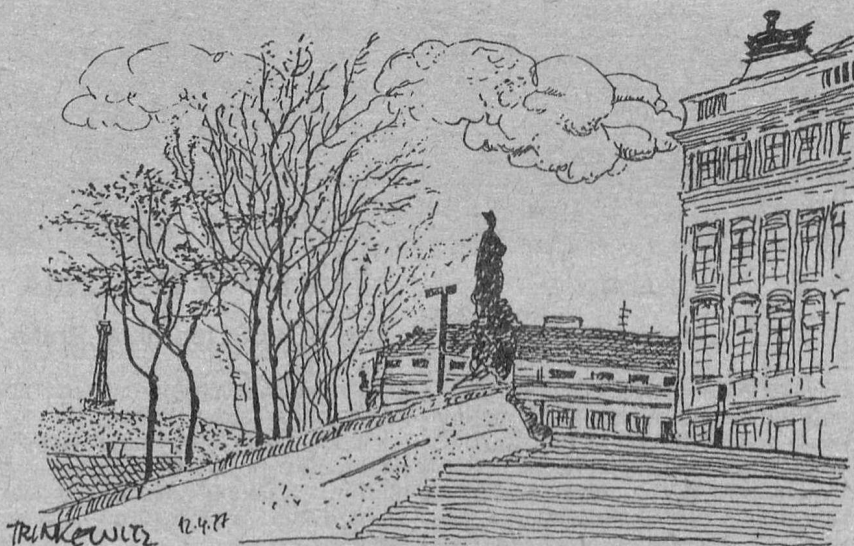
Uvidíme. Zatím především chybí i vůle ke vzájemné komunikaci. Všude!

Praha 8. VI. 1992

Vrátila se vláda věcí tvých, ó lide český?

KAREL TRINKEWITZ,
Hamburg

Kresba autor

Nedávno jsem zahajoval v Hamburku výstavu svého přítele Eduarda Ovčáka a vzpomněl jsem při té příležitosti jeho první výstavy v Praze. Eduard Ovčák vystavil na Karlově náměstí mezi jiným také objekt s nápisem NO TAK PÁNOVÉ, VYČISTĚTE SI NAPŘED SPÍNU VE VLASTNÍM GANGU. To bylo v roce 1966. Už tehdy jsme věděli, že je něco shnilého ve státě poddanském, v gubernii stalinského carství. Jiní, starší, to věděli už mnohem dřív, ale my jsme teprve „rozum brali“ a zkoušeli jsme rebelovat. Ve Svazu výtvarníků svrhli mladí malíři a sochaři svazovou nomenklaturu. Vlastně tehdy, po kafkovské konferenci v Liblicích a prvním odporu ve Svazu spisovatelů, vyrazily výhonky Pražského jara.

Přišlo Pražské jaro, dubčekovská sametová demokratizace. Žádné vichřice lidového hněvu jako v roce 1956 v Budapešti. A také žádná skutečná rehabilitace obětí po roce 1948. Bylo zřejmé, že výhonky svobody zahubí tanky. Tehdy jsem razil heslo: DO KAŽDÉ RODINY PANCRFAUST! Ale sametová vláda dubčekovců se neodvážila dát armádě rozkaz k obraně „věcí tvých, ó lide český“. Nastala Bíafra ducha i hmoty. Normalizace rychle dala zapomenout na plamínky svobody. V roce 1977 podepsalo prohlášení CHARTY 77 jen pár stovek lidí. Podepisovala se Anticharta. A když konečně v roce 1989 masy vyšly na Václavák, vetřel se tam mezi disidenty na balkón Melantricha Karel Gott, který v roce 1977 na protějščí straně náměstí v Divadle hudby četl prohlášení Anticharty. Žádná vichřice hněvu ho z balkónu nesmetla. Lid proti tomu neprotestoval. Dál kupuje nasládlé zpěváčky „Pražského slavíka“, který v roce 1978 vyhrál svůj titul proti chartistovi Hutkovi jen díky zfalšovaným volbám v redakci Mladého světa.

Dnes se vyčítá sametovost lidem kolem Václava Havla. Ale neměl se už ve dnech listopadového převratu ujmout „vlády věcí svých“ trochu víc sám lid?

NEJSME JAKO ONI bylo vůdčí heslo těch dnů. A většina lidu se jím opájela. „Svět nás obdivuje pro naši sametovou revoluci.“ Svět totiž obdivuje každou blbost, protože jeho mínění dělají především senzacechtiví novináři a média. Heslo dnešního dne je zítra už zapomenuto. V tomto světě reklamy může být každý jednotlivec nebo každý národ slavný pět minut - jak říkal Andy Warhol - důvod slávy je nedůležitý.

Lid, místo aby vzal do svých rukou vládu věcí svých, bral do rukou fangličky a mávátky. A ani když je odložil, nevzal do rukou pořádně lopaty, aby začal hned od prvního dne „Všenápravu“, jak Komenský nazval kdysi Perestrojku.

Dal vládu do ruky politikům, mnohdy dobrodruhům s mafianským čichem pro zisk, nomenklaturním „obratníkům rakoviny“, tlučhubům, drzounům, „přimknuvším se“ starého ražení.

Nám, kdo jsme přišli z venku, to bylo od prvních okamžiků zřejmé, ale nikdo na naše varování nedal. Velmi rychle jsme se stali obtížnými Kasandrami. Všude se snažili nás vymanévrovat stranou. Žádání byli přitakávací, nanejvýš ještě opatrovači darů a pomoci.

Pokud jsme se nedali odradit a pomáháme dál, dostáváme se do nepříjemných situací ve svých nových domovech. Omlouváme se za trapné aféry hulvátství, neodpovídání na dopisy, nedodržování slibů, termínů, dohod. Při čemž musím doznat, že moje situace v Německu je snazší: Němci mají stejně negativní zkušenosti se svými bratry v bývalé NDR.

Když čtu exilové časopisy, které nám ještě zbyly, nacházím stejné stesky u všech dopisovatelů. Představovali jsme si to všechno jinak. Ale myslím, že pravdu má Ludvík Vaculík, který mi napsal: „Sám jsis tím vinení!“ Měli jsme příliš mnoho iluzí.

Jednou to budou náměty pro doktorské práce sociopsychologů. Lecos jsem o tom četl v německé odborné literatuře, neboť Němci měli zkušenosti s emigrací roku 1933. Jako čtenář německé literatury vím, kolik emigrantů se nevrátilo do mizerně denacifikovaného adenauerovského Německa. Nebyli zde oblíbeni a ani neměli moc důvěry v lid, který zde po pouhých dvanácti letech diktatury našli.

A my jsme v situaci, že nacházíme morální devastaci národa po dvaatřiceti letech. Náprava takové katastrofy se počítá na desetiletí. Takže nemůžeme čekat, že se z „labyrintu světa“ vrátíme do „ráje srdce“. Nečeká nás doma KÁJA MAŘÍK, nýbrž KÁJA MARXÍK, ba je to ještě horší. Nečeká nás KOCOUR MIKEŠ nýbrž MILOŠ JAKEŠ. Ladovské pohádky jsou pasé. Dnes vypravuje pohádky RUDÉ PŘÁVO. A lid ho kupuje, tak jako poslouchá sladčáky Karla Gotta.

Mám-li zůstat u analogií s dobou Jana Ámose Komenského, představuji si, že po jeho hypotetickém návratu po vítězství protestantské strany v Čechách by u kulatého stolu na Hradčanech zasedli spolu s ním Martinic a Slavata a že Koniáš by vydával list SRP A KLADIVO NA ČARODEJNICE. Valdštejnovi vrazi by dál podrželi ukradená panství a paláce v Praze, kat Mydlář by uveřejňoval své paměti na popravu českých pánů v „Mladém světě dnes.“ Emigranti z Růžového paloučku, disidenti Jednoty bratrské, potomci popravených by nedostali nic zpět. Prostě „sametová všenáprava.“

Difficile est satiram non scribere. Ale svět takový byl vždy. A každá revoluce, dokonce i ta sametová, přináší sebou naději, že se věci změní k lepšímu. Nezmění. Měli jsme mnoho let reálný socialismus a teď máme reálnou sametovou revoluci. A vlastně už reálný kapitalismus. A to také není žádné peříčko, neboť naši zemi zastihuje už ve fázi ekologické katastrofy a přelidnění. Charakteristické pro naši domácí situa-

ci asi bude to, že navazujeme vědomě na republiku třicátých let - a to je model už v celém světě zastaralý. Navíc z něho přejímáme především jeho stinné stránky jako je množství politických stran, nevyřešená národnostní situace, korupční propojení politiky a hospodářství, nepotismus kamarádstvu.

Nová je situace světového propojení mafií a situace hospodářská, která nás staví do role méně vyvinuté země. Která vláda by si s tím uměla poradit?

Píší to v zemi, která sama má podobné problémy se svou vrácenou východní částí. Přestože ze západní části do východní transferuje letos 180 miliard marek, že převedla část svého úřednictva do východních úřadů, že převzala hotový právní řád, trvá nespokojenost „osvobozeného lidu“ i rostoucí roztrpčenost pomáhajících „bratří nad „asijskými“ poměry, nad hloubkou „profízlomanosti“ této části země a trvajícím mocí staré nemonklatury.

To mi pomáhá, abych mírnil svou roztrpčenost, svá zklamání, své deprese. Přiznávám, že už nejedním tak často domů, ba že už jsem se smířil s trvajícím exilem. Ale při každém návratu vezu sebou desítky nových projektů, nabídek pomoci, plánů pro organizace i jednotlivce.

Vracím se na řadu týdnů do situace, kdy bude vrcholit volební boj a tuším, že to nebude doba radostná. Slovní hříčka, kterou jsem si dovolil pozměnit Komenského Kšaft, není myšlena jen pro úsměv, Ví, že nás čeká mnohá váda. Doufám, že jen slovní. Ale už Masaryk řekl, že demokracie - tedy vláda lidu - je diskuse. Bez vády není vlády a naopak. Jaké si zvolíme poslance, takové budou vády v parlamentě. U nás v Německu sleduji přenosy z parlamentu s velkým zájmem. A nejsem sám. Na našem knižním trhu je řada publikací, které sbírají nejtupnější repliky a polemické výpady poslanců v parlamentě. Dokonce se u nás udělují tradiční řády politikům za vtipné projevy a tolerantní chování k opozičním míněním. Demokracie je fuška, řekl bych s pražským přízvukem. Ted je na nás, abychom si k té práci zvolili dobré řemeslníky. A na budoucích politicích je, aby si připomněli to, co malíř Eduard Ověčáček vypálil do dřevěného reliéfu už před více než čtvrtstoletím: TAK PÁNOVÉ, VYČIŠTĚTE SI NAPŘED ŠPIŇU VE VLASTNÍM GANGU. A my jako lid jim to musíme neustále připomínat. Aby se vláda věcí našich vrátila i do našich rukou.

Hamburk 8. dubna; 1992

ZPRÁVY DŮLEŽITÉ NEBO JEN TAK ZAJÍMAVÉ aneb CO SE DĚJE V ČSFR

MALÝ MUK.

Necenzurovaný časopis Rudá Kráva uveřejnil článek, ve kterém obviňuje bývalého poslance FS Michaela Kocába ze spolupráce v StB, kde byl veden pod jménem „Muk“. Zápis v jeho svazku o něm říká: „Se jmenovaným bylo uskutečněno několik operativních pohovorů, v průběhu kterých dal najevo, že je ochoten být ve styku s orgány MV a tyto informovat o negativních jevech v prostředí tzv. volné mládeže a v prostředí pražských hudebních skupin.“ Michael Kocáb na tiskové konferenci toto obvinění odmítl. Řekl, že jej sice StB vyslyšela, ale ani minutu v životě s StB nespolupracoval. Na konci tvrdého pětihodinového výslechu v roce 1985 podepsal protokol, ale tvrdí, že nepodepsal „vázačí akt“. Jan Ruml, náměstek federálního ministra vnitra, řekl, že Michaela Kocába je třeba očistit a rozhodující je zjištění parlamentní komise 17. listopadu, která neuvedla Kocába jako vědomého spolupracovníka.

LUSTRACE NOVINÁŘŮ.

Seznam 268 novinářů, kteří zdánlivě spolupracovali s StB v minulých 40 letech, se setkal s rozsáhlou kritikou. Účelem seznamu bylo, podle prohlášení ředitele Federální bezpečnostní informační služby (FBIS) Štefana Bačinského, upozornit na ty novináře, kteří záměrně a soustavně dezinformují veřejnost a tím pomáhají StB. Bohužel, někteří na seznamu jsou již mrtví, jiní v důchodu nebo v jiných zaměstnáních a už delší do-

bu nic pro noviny nenapsali. Rada postižených novinářů okamžitě protestovala v dopisech tisku, že nikdy vědomě s StB nespolupracovali. Syndikát českých novinářů proto svolal plenární schůzi svých členů a zajišťuje postiženým právní pomoc a podporu. Předsedkyně České národní rady Dr. Dagmar Burešová prohlásila, že seznam má, po stránce informací, nulovou hodnotu. Připojil se i Jiří Dienstbier, který uvedl, že registry svazků, což jsou seznamy spolupracovníků StB, jsou podle něj zfalšované. Na otázku, zda může o svém tvrzení podat důkaz řekl, že zná pracovníka StB, který si vedl dvacet černých duší, za které bral peníze. Prezident Václav Havel řekl ve svých pravidelných Hovorech z Lán dne 23. května 1992, že i on byl v roce 1965 veden po tři měsíce jako kandidát spolupráce s StB, a teprve pak byl překvalifikován na „nepřátelskou osobu“. Dodal k tomu, že StB šmejdilo kolem každé zajímavější osoby a pokoušeli se ji zaplést. Kandidátem si ve svých papírech mohli nazvat koho chtěli.

Přesto je otázka lustrací spolupracovníků StB v Československu stále živá. Každý by chtěl vědět, kdo na něj donášel, a kdo jsou ty křivé charaktery, které těžily z minulého režimu.

AFÉRA S PTÁČKEM.

Podle informace Lidových novin požádal zaměstnanec českého ministerstva pro privatizaci Jiří Ptáček rakouskou společnost Perlmöoser Zementwerke o milión marek za to,

že prosadí její zájmy v Cementárnách a vápenkách Mokrý u Brna. Poté, co Rakušané informovali ministra Tomáše Ježka o Ptáčkově finančním požadavku „poradce“ zmizel a místo jeho pobytu není známo. Jiří Ptáček působil na ministerstvu pouze měsíc. Přišel na ministerstvo jako expert Evropského společenství z Bruselu. Na ministerstvo se dostavil snad s doporučujícím dopisem evropského společenství (podle jiných zdrojů

**ZAPOMENUTÁ DÍLA
VÝSTAVA UNIKÁTNÍCH
VÝTVARNÝCH DĚL
Z MAJETKU ČESKÉ POJIŠŤOVNY,
A.S. SCHWARZENBERSKÝ PALÁC,
HRADČANSKÉ NÁMĚSTÍ, PRAHA 1
27. 7. AŽ 20. 9. 1992
SRDEČNĚ VÁS ZVE
ČESKÁ POJIŠŤOVNA, A.S.**

pouze s navštívenkou poradce ES) s tím, že byl vyslán na pomoc naší privatizaci ve sféře stavebnictví a výroby stavebních hmot. Nebyl tedy důvod nevyužít jeho služeb, navíc měl být placen ES, jak sdělilo o něm ministerstvo. Následně se při různých příležitostech představoval jako poradce ministra Ježka.

Jiří Ptáček má belgické občanství, narodil se v roce 1941 a emigroval v roce 1966. Události vyšetřovala Služba ochrany ekonomických zájmů ČR, která nyní navrhl, aby při přijímání zahraničních expertů byla stanovena povinnost vyžadovat jejich oficiální pověření.

Spojené státy Československé...

PŘEMEK JOUZA, Kanada

budou, nebo nebudou? Kdo ví, co bude, až tento časopis půjde do tisku. Jestliže se však lidé nepoučí z historie, dějiny se začnou opakovat, tu jako tragédie, tu jako fraška. A proto chci uvést jeden příklad, podobný našemu československému dnešku.

Americké kolonie, podléhající anglickému králi, začaly vznikat kolem roku 1610. První kolonisté byli dobrodruzi, kteří šli za snadným zbohatnutím. S nimi přicházeli i příslušníci pronásledovaných církví, puritáni, kvakeri a římskí katolíci. Anglie se těchto lidí chtěla zbavit navždycky, aby se už nevrátili zpátky. Proto kolonie dostaly velmi liberální statut, a byly prakticky nezávislé na mateřské zemi. Tak kupříkladu Connecticut měl vlastní parlament, volil si vlastní vládu, a nemusel ani posílat zákony ke schválení do Anglie. Každý nový příchozí našel uplatnění. I vězňové, deportovaní z Anglie, se mohli stát, a často se stávali, učiteli na amerických školách.

Později, v 18. století, se poměry zhoršily, anglický král vypisoval nové a nové daně, kolonie směly vyvážet svoje produkty pouze do Anglie, směly dovážet pouze zboží z Anglie a nesměly nic vyrábět, ani látky z vlastní bavlny ani motýky z vlastního železa. Proto se vše vyrábělo, dováželo a vyváželo na černo, pašeráci a různí lumpi bohatli, ostatní byli nespokojení, zákon neměl žádnou moc, kvetla korupce, o které se dnes nikomu ani nesní, a tak v roce 1773 naházeli Američané v Bostonu do moře čaj, který jim anglická vláda nutila, a začala revoluce.

Vzbouření třinácti svobodmilovných kolonií vyvolalo dlouhou válku, během které byla v roce 1776 vyhlášena nezávislost. Teprve po deseti letech válčení nastal mír, kolonie byly svobodné a nezávislé, a prohlásily se za Konfederaci svobodných států, kde již nikdy nesmí

vládnout despota a kde každý má právo na život, svobodu a štěstí.

Každá krása má svůj stín, a přílišná svoboda přinesla víc škody než užitku. Osm let si každý americký stát vládl podle svého a podle volně formulovaných „Artiklů konfederace“. Neexistoval prezident ani nejvyšší soud, vládl pouze Kongres, kde každý stát měl rovný hlas a kde důležité zákony - vyhlášení války, rozpočet nebo daně vyžadovaly souhlas aspoň devíti z třinácti států. Ani v průběhu války nevyhlásily některé státy povinnou vojenskou službu a neodváděly Kongresu žádné daně, aby bylo možno armádu vydržovat.

Po válce nebyl Kongres ani schopen platit úrok na válečný dluh. Jednotlivé státy se hádaly mezi sebou. Vybíraly cla na zboží z vedlejšího státu. Virginie okupovala Kentucky, Severní Karolína anektovala Tennessee, Vermont odmítl uznat právo na pozemky, které noví osadníci dostali od státu New York. Vládly místní výbory, které se nestaraly o nic než o svoje místní zájmy.

Konfederace, volné spojení nezávislých států, nefungovala.

Proto se už po deseti letech existence konfederace v roce 1786 začalo mluvit o změně ústavy. Jednalo se

o to, že je třeba méně místní demokracie a víc silné ústřední vlády. Ti, kteří před několika lety bojovali proti centrální vládě, nyní bychom řekli proti „Washingtonocentrismu“, chtěli nyní Jiřího Washingtona prohlásit za krále, nebo aspoň za doživotního prezidenta. Většina Američanů, po létech nejednotnosti, začala vyžadovat rozhodnost. Zřetelně se ukazovalo, že konfederace vede k intrikám ze zahraničí a dokonce k možnosti intervence.

Proto byla v roce 1787 přijata nová ústava, která silnou ústřední vládu vytvořila, a prezidentovi Spojených států dala rozsáhlé, skoro diktátorské pravomoci. I Kongres dostal víc moci. Může vyhlášovat válku, vypisovat daně, udržovat armádu a loďstvo, regulovat obchod. Jeho povinností je „pečovat o obecné blaho“, a „přijímat všechny nutné zákony“, což jsou pravomoci široké a velmi nepřesně specifikované.

Tato ústava Spojených států funguje, s doplňky, už přes dvě stě let. Spolu se zákony přijatými Kongresem Spojených států je ústava dodnes nejvyšším zákonem země. Proto jsou Spojené státy americké stále po dvou stech letech zemí silnou, bohatou a svobodnou.

Nestojí to za zamyšlení?

AKCIONÁŘ

**ČTRNÁCTIDENÍK PRO INVESTICE, AKCIE,
BURZU A KUPÓNNOU PRIVATIZACI
MÁ NOVOU ADRESU:
V JEHLIČÍ 1, 142 00 PRAHA 4-KRČ
TEL.: 471 95 14**

Poslední bitva snad už vzplála

STANISLAV REINIŠ, Kanada

Válka lidského rodu proti sobě samotnému pomalu končí. Světová paráda se potichu rozchází, a ta postiženější polovice si líže rány. Už zase nastává čas škorporení.

Den před otevřením bran v Berlínské zdi v roce 1989 pronesl východoněmecký velvyslanec na univerzitě v Guelphu v Ontariu v Kanadě veliký projev. Privil zhruba:

„Co ti lidé, kteří od nás odcházejí, vlastně chtějí? Vždyť mají auta, ledničky, byty, zabezpečení od narození až do smrti. Vždyť se o ně staráme, aby nám zdravě rostli. Já je nechápu.“

Pan ministr zahraničí první vlády vyšlé ze svobodných československých voleb se již před nějakou dobou vyjádřil, že nikdo do exilu odejít nemusel. Polemiky proti němu jsou zbytečné. Ani on, ani bývalý soudruh východoněmecký velvyslanec nikdy nepochopí, oč nám šlo.

I když aspoň československý ministr zahraničí by měl.

Existují dva póly lidského myšlení. Velmi schematicky řečeno, existují dva druhy lidí. Jedni, kteří nesvobodou trpí, kteří kvůli svobodě pro sebe i pro své děti riskují, i pro ni umírají. Pak jsou ti druzí, kteří když se najedí, napijí se a pak si zasouloží, jsou ochotni velebit stranu a vládu do nekonečna. Tito lidé stěží pochopí, proč jsme šli od hrnců marxistického masa do nejisté chudoby.

Hrnce marxistického masa se později ukázaly jako velice plytké a maso zasmrádlé. Teď, po činu, mnozí ubezpečují sami sebe, že ti, kdo o marxistické hrnce nestáli, tak činili proto, že na ně někde čekaly hrnce bohatější, čerstvější, tajně pro ně přichystané i s velikou lžící, jen přiskočit a vyžírát až do dna.

Mnozí dnes emigranty kritizují, že mohou platit za celou hospodu, že se vytahují, že se do všeho pletou.

Snad se náš názor dá vyjádřit jednou větou: Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážit každou.

Nač je státnímu člověku třeba svobody? Být otrokem je vnitřním stavem duše, a otrok nikdy nepochopí, proč se odchází ze země, kde se nedá dýchat. Vždyť nás nikdo nevyháněl. Vždyť nikdo z nás nemusel jít. Ti, co odcházeli, neměli hlad. Bylo o ně postaráno.

Existují ovšem určité hranice, kam až byl člověk ochoten jít. Tyto hranice byly rozdílné u těch, kterým se jednoho dne zvedl žaludek a už se nechtěli zúčastnit cirkusového představení, a u těch, kterým ještě do zvracení nebylo.

Za námi teď do exilu leckdo jezdí. Zveme si řečníky, představitelé politických stran hledají podporu, peníze, hlasy. Přišel tuhle jeden a vyprávěl, že on také mohl kdysi dávno odejít, a jak se mu divili, že se místo toho vrátil do Československa. Ti, kteří se vraceli, se ovšem nevraceli proto, aby bojovali proti režimu. Takových bylo málo. Teď to tvrdí, ale pozorovat příliš aktivního odporu nebylo lze. Většina se vrátila zcela vědomě do chomoutu. Není mi jich ani už líto.

Šli jsme na kontinent, kam už před námi odcházeli mnozí. Přišli sem generace lidí, kteří už neměli žaludek na to, aby se účastnili zla. Před námi sem dorazili Čeští bratři, Moravští bratři, revolucionáři roku

1848, před nimi a po nich chudí a poníženi tohoto světa. I my jsme přišli chudí a poníženi. Všichni jsme šli za svými představami o světě a o životě. Chtěli jsme, aby naše děti nemusely do Pionýra, aby nepapouškovovaly nesmysly, aby se nemusely klanět nositelům doktríny a přestírat, že věří v oči-vídné scestné bludy.

Ludvík Vaculík nedávno ve Vlastě napsal, že by takové lidi vykopal. Také on patří svou duší k otrokům, kteří nepochopili, a nejsou ani schopni ani ochotni pochopit, oč jde.

Že se naši lidé v exilu osvědčili? Že překonávali překážky, že dělali zpočátku mizerné práce, a že u nich nezůstali, že museli skládat zkoušky z toho, co byli nuceni se doučit po příchodu sem? To nic neznamená, oni tam šli hrabat, mamon je všechny postihl. Mamon je vedl, hrabivost, přízemní snaha po konzumování věcí v „konzumní společnosti“, ne láska ke svobodě a odpor proti všemu, co člověku svobodu bere. Jak snadno se dá po člověku plivnout.

Znám pathetické případy padesátníků a šedesátníků, kteří se znovu na stará kolena učili svůj obor, a při tom se museli doučovat i nový jazyk, aby se mohli uplatnit. Pracovali jako šrouby. Listoval jsem jejich učebnicemi medicíny, technologie, stavitelství s překlady slov tužkou na okraji. Odešli od dobrých míst, od lukrativních zahraničních expertů, od svých přátel a z důvěrně známých měst. To vše jen proto, že už nechtěli žít tak, jak je strana a vláda nutila.

I strana byla donucovací pracovní, úlitbou bohům, aby člověk mohl aspoň trochu fungovat v systému. I svaz spisovatelů, i výtvarných umělců, i všechny organizace přinášející výhody byly místem, kde byl člověk nucen prodat část sebe, aby mohl existovat. Aby malíř mohl malovat, aby vědec mohl bádát, museli odlít ze sklenky vína, upat si nos a výt s vlky. Lidé jsou takoví, jaký je systém. Naneštěstí tento systém trval dostatečně dlouho, aby zkorumpoval celé generace.

Přestavte si, jak by Vaculík mentoroval, kdyby lidé v exilu zklamali, kdyby opravdu poslali manželky a dcery na prostituci, jak psalo před časem Rudé právo neblahé paměti.

V Praze se v červnu m.r. konal regionální kongres Světové fyziologické federace. I já jsem tam byl, a potkal jsem se po čtvrt století i s těmi, kteří zůstali, i s těmi, kteří žili a pracovali za hranicemi. Neznám nikoho z našich v tomto oboru, kdo by se v cizině neuplatnil. Mnohdy to nebylo lehké. Jak všichni za hranicemi vědí, nikdo tu na nás nečekal, slavobrány se většinou nekonaly, tučné prebendy drželi jiní. Byla to honba za mamonem? Nebo v tom bylo něco víc? Přijali jsme výzvu. Obstáli jsme, a nyní nás za to odsuzují ti, kdo mají zájem na tom, aby zahraniční Češi a Slováci nemluvíli do československé politiky, nekritizovali zaběhlé pořádky, nevěřili kal malosti.

Náš exil byl neobyčejně úspěšný. I návrat do normálních poměrů by probíhal úspěšně, kdyby se proti nám nepostavili ti, kdo z nějakých důvodů nechtějí, aby jim do jejich zastydělého čechákovství kdokoli mluvil.

ANKETA ZÁPADU (today)

Budeme žít společně?

Svoj názor na štatoprávne usporiadanie a prípadný rozpad federácie vyslovujú známe osobnosti slovenského spoločenského života v Prahe.

Osobnosti, občania slovenskej národnosti, trvale žijúci a pracujúci v Prahe v rýdzo slovenských rodinách či v zmiešaných československých manželstvách. Umelecká i technická inteligencia. Mladí, starší i tí najskúsenejší. Znami i menej znami. Veriaci i ateisti. Politicky nestranní, v prípade tejto aktuálnej potreby, čo najviac pozitívne akční.

Osobnosti z ktorých vzišiel i prípravný výbor Demokratickej aliancie Slovákov, ktorí iniciovali 10. marca 1992, za všetkých doteraz akoby verejne mlčiacych, vyhlásenie, ktoré zvyrazňuje túto anketu.

(Keďže som sa na ňom podieľala i ja, autorka tohto článku, Slovenka Slováková, žijúca a pracujúca v Prahe, žijúca a vychovávajúca dieťaťko v zmiešanej československej rodine, dovoľujem si jeho citáciu zahrnúť i do tohto materiálu. Typicky československý bezpomlčkový príklad i keď paradoxne podpisujem svoju prácu slovenským a českým priezviskom pomlčkou spojeným.)

Vyhlasenie občanov slovenskej národnosti žijúcich v ČR združujúcich sa v DAS.

Napriek tomu, že žijeme v Českej republike, sme Slovákami rovnako ako iní naši krajanovia a tí, ktorí na Slovensku žijú. Preto ani naše obavy o jeho ďalší osud nie sú o nič menšie. Bojíme sa predovšetkým o svojich blízkych.

Odmietame však povyšovať princíp národný nad princíp občiansky, mravný a všeobecne ľudský. Sme proti národnostnej neznašanlivosti, nenávisti, netolerancii, fanatizmu, obmedzovaniu slobody jednotlivca, nech už je to v mene akejkoľvek, i tej zdanlivo najušľachtilejšej idey.

Žiaden národ nemôže hľadať svoju identitu vytváraním si nepriateľa a spolu s nekritickým vzdvihovaním národných špecifik potláčať občiansky princíp. Sme proti rozbitiu súžitia s českým

ANKETA ZÁPADU (today)

národ. V České republice žije a pracuje niekoľko sto tisíc Slovákov. Život väčšiny z nás dokazuje, že identita národa sa potvrdzuje vnútornou slobodou každého človeka a nie v anonymite davu.

Tak, ako sme spolu s českým národom v roku 1918 vstúpili v poslednej chvíli na mapu Európy, tak by sme sa mali dnes spolu do nej vrátiť.

Vyzývame preto demokraticky zmysľajúcich a jednajúcich občanov slovenskej národnosti žijúcich v Českej republice, aby sa spolu s nami postavili proti všetkým silám, falošným prorokom, práznym sľubom a sociálnej demagógii, ktoré chcú Slovensko z tejto cesty zviest' a manipuláciou mu vnútiť svoje mocenské ambície. Nesmieme ďalej mlčať a nechať za nás hovoriť iných.

Dnešným dňom 10. -3. 1992 vzniká v Prahe prípravný výbor občianskej iniciatívy

DEMOKRATICKÁ ALIANCIA SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ČESKEJ REPUBLIKE.

Slováci žijúci v Českej republice sa môžu k tomuto vyhláseniu pripojiť svojim podpisom, alebo ho zaslať dopisom, faxom na adresu:

Demokratická aliancia Slovákov žijúcich v ČR

Ječná 28 120 00 Praha 2

fax: 02 - 299 666

FERO FENIČ,
režisér a majiteľ filmového štúdia FEBIO

My dvaja, ako Slováci žijúci roky v Prahe, áno. Ale ostatní už asi nie. Tak ako som bol vždy presvedčený, že pochopiteľne áno - tak teraz začínať veriť, že nie. Rozpad, rozdzvojenie ďalšieho hnutia - KDĽ na Slovensku len dokresľuje, že tam niet pozitívnej zjednocujúcej sily, že sa tam len všetko triešti, štiepi, láme, rozbieja... Som z toho smutný, nešťastný.

Napriek tomu som inicioval s hŕstkou Slovákov, trvale žijúcich a pôsobiacich v Čechách, predovšetkým zatiaľ v Prahe, viacmenej umelcov, výzvu, vyhlásenie občanom slovenskej národnosti žijúcej v ČR združujúcich sa v Demokratickej aliancii Slovákov.

Ti, ktorí zůstali, nezměnili chod dějin. Ani se o to nepokusili. Komu nabídli členství ve straně, přijal, i když si mnohdy myslil své. Komu nenabídli, je teď hrdinou.

I. P. Pavlov napsal ve třicátých letech několik vědeckých prací o „reflexu svobody“. Podle něj je tento reflex vlastní mnoha živočišným druhům, možná všem, a i to zvíře se snaží ze všech sil osvobodit se od pout, od zábran.

Chodíme do čínské restaurace, kde mají akvárium s želvami. Léta pozorují, jak pla-

vou podle skleněné stěny, nechápou, co jim zabraňuje v tom, dostat se za ni a odplout někam jina. Odejít z klece nemusí. Nikdo je do exilu neposílá. Mají jídlo, teplo, vodu, nemají nepřátele. A bez únavy plavou. Zprava doleva, tam a zpátky, znovu a znovu. Minutu po minutě, den po dni, rok po roce neúnavně hledají cestu.

Jednou se to možná jedné povede. Představme si, že by se to jedné z nich povedlo. Víte, jak ji ty druhé budou nenávidět?

Studování a finanční přežití

OTA ULČ New York

Pobyt semestr, rok nebo i celá studia v zahraničí má solidní tradici a její absolventi si zpravidla nestěžují - pokud se ovšem za touto zkušeností nevypravili v nerozumném směru. Nedávno jsem mluvil s několika navrátilci z Číny, kde si ani jeden nelebedil.

Před druhou světovou válkou nejvíce přitahovala Francie a Anglie; dneska, v době tohoto údajně amerického (ale brzo již japonského) století to jsou tyto Spojené státy americké. Sjíždějí se sem statisíce zájemců. V r. 1989 nejvíce bylo Číňanů (29 000), Taiwanců (28 000), Japonců (24 000), Indů (23 000), Korejců (20 000), Malajců (16.000) a tak dále stále méně, skoro ze všech zemích světa. V době mého pobytu na kolumbijské univerzitě do třídy profesora Brzezinského s námi chodil sovětský student Alexander N. Jakovlev, nyní od vědeckého socialismu v Moskvě se odvrátivší perestrojař.

Cizí studenti se zejména věnují oborům inženýrským a pak tomu, čemu se říká *business management* a *computer science*. Nejvíce cizinců ale není na školách nejprestižnějších. Vede nevýznamná *college* v Miami (5000 studentů, zejména z latinské Ameriky), USC (University of Southern California, 3500), univerzita v texaském Austinu (3400) a v Bostonu (2900). U nás v Binghamtonu jich máme 500 - skoro 100 z Taiwanu, 1 z Fidži. Reprezentují pouhé jedno procento mezi *undergraduates*, ale přes jednu čtvrtinu mezi kandidáty na vyšší tituly (tedy *graduates*).

Podílím se na hodnocení a výběru zájemců o studia v našem oboru politologie. Čteme žádosti a doporučující dopisy. V nich kandidáti vesměs vypadají báječně, jeden genius za druhým. Zkušenost nás přiměla brát takové chvalozpěvy značně skepticky.

Zahraniční zájemce musí též dodat výsledek zkoušky, označené písmeny TOFEL (*Test of English as a Foreign Language*). Zkouška jazyková, musí ji podstoupit každý, jehož mateřštinou není angličtina. Každý rok se pokusí téměř půl miliónu kandidátů na celkem 1100 zkušebních místech v 170 zemích (univerzity, konzuláty, kulturní střediska). Prošel jsem adresářem, jsou v něm dvě adresy v Jemenu, jedna v pacifickém království Tonga. Československo je uvedeno pod číslem 141 - pro stát, 413 pro řeč českou a 473 pro slovenskou.

Zkouška to je písemná, systém *multiple choice*. U každé otázky jsou čtyři alternativní odpovědi a od kandidáta se požaduje, aby tužkou č. 2 začernil příslušné okénko. Kompjútér pak výsledek naprosto objektivně vyhodnotí. Zkouška má tři části: 1. schopnost pochopit řeč mluvenou; 2. schopnost písemného vyjádření; 3. čtení a slovní zásoba. Celkem lze získat 660 bodů. Výsledek nad 600 se pokládá za výtečný, pod 400 za nedostatečný. Termín zkoušky je několikrát do roka, zpravidla ob měsíc.

Některé školy též vyžadují zkoušku TWE (*Test of Written English*, angličtinu psanou) nebo TSE (*Test of Spoken English*, angličtinu mluvenou, při níž se tedy nepíše, ale povídá do magnetofonu.) Nemám k dispozici procenta úspěšných kandidátů a propadlíků. V praxi jsem se potkal s těmi, kteří TOFEL sice zvládli, ale tady pak byli ztraceni, na přednáškách se vůbec nemohli orientovat.

Z inštruktážních brožurek čpí příliš byrokratické bedlivosti. Život našťastí dovede být pružnější, jak ilustruje případ čínské studentky Cai Jinqing. V Pekingu se zamotala do demokratického hnutí, poskytovala interview

západním žurnalistům a její v Bostonu studující bratr ji rozpoznal v televizním záběru. Brzo pak došlo k masakru na Náměstí nebeského míru či smrti, a zpanikařený bratr se obrátil na rektora bostonské univerzity o pomoc. Ten zareagoval lidsky, ignoroval zmeškané termíny, bez dalšího přiznal stipendium 10 000 dolarů ročně a dívka se skutečně z Pekingu dostala ven. Nejenom to: místo na bostonskou univerzitu šla na dívčí Wellesley College, kde už v minulosti studovaly významné Čiňanky (včetně paní Čankajškové) a kde dostala dvojnásobné, tedy hodně luxusní stipendium. Cai Jinqing je totiž výtečná basketbalistka. Nyní též i výtečná studentka.

Americký konzulát nevystaví studentské vízum, dokud kandidát nepředloží důkaz o svém finančním zajištění. Nedostane i, kdyby se rozkrájel, jakkoliv se oháněl dokumentem o přijetí na studia a stokrát se zapřísahal, že si na živobytí vydělá, že bude za babku čistit veřejné záchodky.

v Americe

Synáčekové arabských šejků, všelijací playboyové problém nemají, ti předloží výpis z banky a je to.

Rada studentů (např. z Malajska a Indonésie) přijede na vládní stipendia.

Bez této štědrosti či bez bohaté rodiny může situaci zachránit pověstný americký strýček, který se úředně zaváže o dotyčného se finančně postarat. Nemusí to být strýček, může to být kdokoliv a potkal jsem se s nejednou takovou dobrou duší.

Zbývá ještě jedna alternativa, totiž získat stipendium od školy, kde míním studovat. Na této cestě je největší nával, je to též cesta nejstrmější. Vždy je méně fondů než zájemců a není zrovna příliš normální dát cizím neznámým na úkor lidí vlastních.

Pro dárcu to je i riskantní. Před pár lety jsem se vyskytl v Číně v roli jakéhosi kádrováka. Já běženeček z komunismu do kapitalismu jsem měl v komunismu hodnotit zájemce o cestu kapitalistickým směrem. Z deseti kandidátů jsme měli peníze jen pro dva. Vítězům se život radikálně, nepochybně k lepšímu změnil, kdežto jejich nevybraným konkurentům, třeba schopnějším, hodnotnějším, se šance tak doživotně zhatí - čili pro rozhodovatele nepřijemné, sakramentské dilema.

Dopadlo to tak, že oba ti naši vítězové, jen co se v Americe rozkoukali, na politické vědy se vykašlali, dali se na byznys, oba teď vydělávají značné peníze na Wall Streetu.

★

V americkém univerzitním prostředí se už pohybuji třicet let - napřed jako student, poté jako kantor. Už jsem tedy potkal tisícovky tvorů, ale ani jed-

noho, který by nemohl studia dokončit z výlučně finančních důvodů. Samozřejmě že bohatci je ve výhodě před nuzákem - ale za tímto poznatkem nemusíme přes Atlantik. Praha postačí, též Kapušany postačí.

Nejprjemnější je ovšem dostat stipendium. Existují tlusté almanachy s podrobnostmi o stovkách zdrojů, kde zažádat. Některé stanoví podmínky velmi všeobecně, jiné jsou až přesnější specifické: například někdo zřídí nadaci, z níž se bude poskytovat podpora v Arizoně narozeným Indiánům, ochotným věnovat se studiu astronomie. Jenže já jsem z Plzně, nejsem Indián a tudíž nemám šanci, jakkoliv bych po hvězdičkách dychtil a jakkoliv pak peníze propadnou, ponevadž správný kandidát se nenajde.

Zájemce se tedy musí pustit do Akce Včela. Bedlivě posedět, hodiny strávit, fascicky prostudovat.

To vím dneska, ale nevěděl jsem kdysi jako studentík. Anglicky jsem se sice domluvil, ale zemi jsem nerozuměl a neuspěl asi s jednou žádostí. Buď jsem žádal příliš brzo nebo příliš pozdě, zpravidla na špatných adresách. Jakožto americký neobčan jsem byl diskvalifikován ze soutěže tam, kde občanství bylo jednou z podmínek, jakožto přistěhovalec jsem neuspěl v soutěži o peníze rezervované pro cizí, tedy nepřistěhovavší se studenty.

Vztekal jsem se, ale ne natolik, abych si šel koupit oprátku. Na Druhé avenue u 72. ulice na Manhattanu jsem si koupil pseudosmoking u českého vetešníka a šel čišnit do Vašatovy restaurace na 75. ulici u První avenue. Tento úděl jsem dokonale nenáviděl. Jednou jsem dršťkovou polévkou polil Kerenského, Leninova předchůdce. Z mokvajícího saka tohoto muže historie jsem sbíral roztroušené dršťky. Jenže za dva měsíce letního čišnického plahočení jsem se sbíral dost zpropitného k obživě, studiu, školním poplatkům na celičký rok. A jednou jsem si navíc i mohl dojet na léto pobíhat po Evropě.

Mezi mými vesměs odrbanými svěřenci nemohu rozpoznat, kdo je z chudé či bohaté rodiny.* Jedním z nejsympatičtějších rysů Ameriky je její zdravý, nesnobský postoj k manuální práci. I děti miliardáře guvernéra Nelsona Rockefellera chodily sbírat flašky za pár krejcarů. K tomu je přiměla nikoliv otcova hamiznost, ale rozumná snaha nevyplatovat zhýčkané, neschopné ocenit hodnotu peněz a obtížnost jejich vydělávání.

Někteří studenti vypomáhají v menze, již se tady říká *cafeteria*, víc jich ale pracuje v knihovně a jiných školních zařízeních.

Víc peněz se dá vydělat mimo campus, nejen v restauracích, ale třeba taháním vozíčku se sportovním náčiním na golfovém hřišti. Říkal mi student, že si tam na zpropitném od bohatců přišel na několik stovek denně.

Každý student má nárok na bankovní půjčku. Část úroku hradí vláda. Žel, ne všichni graduanti platí své dluhy. Nedávna prověrka objevila tisíce

ANKETA ZÁPADU (today)

KATKA KAROVIČOVÁ

- překladatelka

Snáď budeme žít spolu. Ja nie som výrobca katastrofických scenárov. Nevieam a nechcem si to ako rozbitie, roztrhnutie, oddelenie, predstaviť.

Svoju rodinu, českého muža a dve deti s ním, mám tu v Prahe. Celé moje rodinné zázemie je ale inak v Bratislave. A nielen rodinné, i tvorivé. Som prekladateľkou beletrie predovšetkým z americkej angličtiny len a len do slovenčiny a pochopiteľne pre slovenské vydavateľstvá.

Ing. JOZEF NOVOTNÝ, riaditeľ federálnych hmotých rezerv

Som za spoločný štát. Som zásadne presvedčený, že by nemalo dôjsť k rozpadu federácie a už vôbec nie neústavnou cestou. Vychádzam zo svojich poznatkov ako ekonóm, že už aj tento priesor federácie predstavuje malú ekonomiku s minimálnym priesorom pre odbyt. Budúcnosť vidím v širšej integrácii, kde by sa uplatnili prednosti špecializácie československej výroby v rôznych oboroch stávkárstva, hutníctva, niektoré výrobky poľnohospodárskeho a potravinárskeho priemyslu atd...

MÁRIA HAMARČÁKOVÁ, učiteľka v materskej škole

Ja myslím, že k rozpadu nedôjde. Mne sa to ešte stále nezdá tak tragické. Je ale veľmi, veľmi smutné, že pár jedincov si osvojuje právo reprezentovať nás väčšinu - a pritom myslí len a len na seba. Namiesto práce - slov. Akoby nám na slovenskej politickej scéne chýbal skutočne niekto poriadny. A náš.

Mgr. EVERMOD GEJZA ŠIDLOVSKÝ, O. Praem.

Budeme či nebudeme spoločne žiť, to neviem, ale myslím si, že by sme mali.

Aby som bol úprimný, som monarchista. Republika je pre formu. Máme ju, žijem v nej. Sme ale dva svojbytné národy, tak by sme sa mali podľa toho zariadiť. Je to vec právnikov a ekonómov, aby si to medzi sebou vysvetlili a tzv. „vyříkali“.

Som členom katolíckeho radu premonštrátov. Ctím si národné tradície a princípy, ale z hľadiska katolicizmu je pre mňa najdôle-

ANKETA ZÁPADU (today)

žitejšie niečo nadnárodné, tam je ten princíp trochu iný. Nepodceňujem, neodmietam národnostné cítenie – má právo tak ako chce existovať. Ale nacionalizmus a šovinizmus v jednotiacej idee katolicizmu mi je cudzí.

VIOLA FIŠAROVÁ, dôchodkyňa

Neviem či budeme žiť spolu, ale veľmi, veľmi po tom túžim, chcem.

Ďalší náš život, naše súžitie, si predstavujem ako doteraz, ale nie tak rozbúrené. Želala by som si, aby sme žili v demokratickejšej republike, povedzte trochu ako to bolo za prvej republiky, ale aby bola poznamenaná dnešnou modernejšou dobou.

Každý človek by sa mal snažiť byť predovšetkým čo najhumánnejší a potom bude istotne i pracovitý, mierumilovný. Nemal by podliehať vášňam. Mal by byť skromný. Nemôžeme si nárokovať na čokoľvek, keď tu niet ani peňazí, ani práce a je tu pritom veľa zanedbaných vecí. To sa musí predovšetkým napraviť. A to sa stane, keď sa zmeníme my a budeme sa mať radi. Veď toto naozaj nie je možné. Najskôr sa musím snažiť byť nádherným človekom a až potom budem vykrikovať že som z Martina, zo Slovenska.

Bola som nahnevaná, prekvapená, sklamaná, precitlivela... Ale už som sa postupne tvrdým sebaovládaním a prácou týchto reakcií na naše politické dianie zbavila – a pokúšam sa vydať silu na niečo iné, pozitívne.

MARIÁN VANEK, kresliar, humorista

Nie je podstatné, aké bude naše štátoprávne usporiadanie, dôležité je, aby bolo práve.

Ing. JANA DIVINCOVÁ-PÍ- ŠOVÁ, ekonómka

Mám pocit, že sa na Slovensku snažia postaviť jeden jediný dom. Ja by som bola radšej za spoločnú kuchyňu. Nech síce má každý svoj domček, ale kuchyňa nech je spoločná. A nielen preto, že ja osobne nerada varím...

Svoje rodinné zázemie máme tiež celá rodina na Slovensku. Ja i manžel sme Slováci. Náš synček tiež. Pracujeme a chceme pracovať a žiť však v Prahe. Od čias

lékařů, právníků, byrokratů, jak si již dnes tyjí, aniž by byli splatili haléf. Já jsem si kdysi vypůjčil od České matice v Chicagu. Půjčili mi ochotně, bezúročně, na čestné slovo. Dluh jsem splatil z první profesorské gáže.

Proslulá univerzita Yale přišla s novinkou splátek ne podle výše dluhu, ale výše platu dlužníka. Finančně úspěšní absolventi tak pomohou těm méně úspěšným.

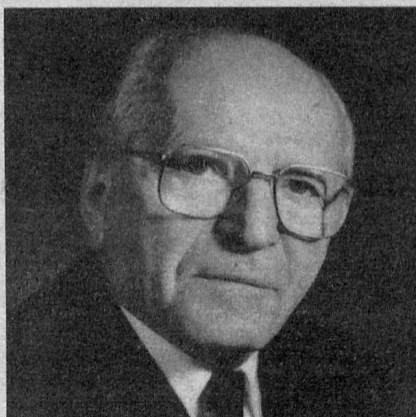
Za zmínku stojí též systém ROTC (Reserve Officers Training Corps), dát se k vojenským pánům. V této zemi, v níž nemáme všeobecnou brannou povinnost, zájemce nutno – lákat a značně jim platit. Můj synátor měl

zájem dostat se k letectvu, jež by mu pak plně hradilo studium architektury.

Prima nápad, já to schvaloval: „Vystavíš barák a pak si ho rozbombarduješ, furt bude co dělat.“

Jenže oni ho nevzali, mají tam prý velký nával.

*) Člověk se nechce či nemá ptát. Měl jsem studentku, hezkou, příjemnou, inteligentní, jménem Genovese - jedním z nejproslulejších jmen v americkém mafiánském podsvětí. „Není náhodou tvůj tatínek ten slavný gangster?“ zeptal jsem se nikoliv oklikou. „Tatínek ne - ale strejda ano,“ odpověděla.

O kanadském fondu pro obnovu československých univerzit s JIŘÍM CORNEM

Jiří Corn je jednou z nevyzránejších osobností nejen kanadského krajského života, ale dá se bez nadsázky říci, že je jedním z nevyzránejších exilových (dnes tedy krajských) pracovníků vůbec. Nositel Řádu Kanady, čestný předseda Čs. sdružení v Kanadě, muž, který se zasloužil o multikulturní Kanadu, jeden ze zakladatelů Kanadské etnokulturní rady, muž, který je iniciátorem mnoha desítek záslužných akcí. Mezi nimi je také Kanadský fond pro obnovu československých vysokých škol (Kanadský fond).

Věra Rollerová: Pane Corne, jedna z prvních věcí, kterou jste krátce po Listopadu '89 udělal bylo, že jste založil Kanadský fond pro obnovu československých univerzit. Podobný fond však existuje také v Praze a v USA. Jaká byla časová posloupnost těchto fondů?

Jiří Corn: Československý Fond pro obnovu vysokých škol byl založen prezidentem Václavem Havlem už čtyři měsíce po Listopadu '89, 16. 3. 1990. V červnu prezident požádal Josefa Škvoreckého, aby podobný fond byl zřízen v Kanadě. Obdobný fond v USA už existoval. Josef Škvorecký mne po svém příjezdu požádal, abych se zřízení fondu ujal.

Činnost Československého fondu v Praze byla oficiálně zahájena na pražském Hradě prezidentem Havlem 17. 12. 1990 za přítomnosti kardinála Tomáška, federálního ministra financí V. Klause, kancléře republiky dr. Karla Schwarzenberga, rektorů českých a slovenských univerzit a mnoha dalších osobností. Na této „inauguraci“ jsem zastupoval Kanadský fond. Zde jsme se také s kancléřem Schwarzenbergem dohodli, že požádáme prezidenta Havla, aby přijal čestnou patronaci Kanadského fondu.

Po vytvoření mnohačlenného kanadského výboru byly ustaveny pracovní sbory. Z nich nejdůležitější je odborný porad-

ní sbor v jehož čele je prof. dr. Gleb Žekulin a jehož členy jsou rektori sedmi kanadských univerzit. Úkolem sboru je doporučit k přijetí projekty čs. univerzit vybraných a zaslaných nám čs. fondem.

V rámci Fondu máme také jiné pracovní skupiny, které zabezpečují chod organizace, propagaci, administrativu a financování. Dá se říct, že s Fondem spolupracují všechny významné krajské organizace v Kanadě.

V. R.: Kdo byli další zakladatelé?

J. C.: S pomocí Josefa Čermáka, Q. C., byl Kanadský fond pro obnovu čs. univerzit inkorporován 20. 8. 1990 jako federální nadace. Registrace jako charitativní organizace (to znamená, že dary na tento fond mohou dárci odepisovat z daní) byla fondu udělena až 21. 2. 1991. K naší práci se na vyzvání připojila celá řada významných krajanů a také představitelů kanadského veřejného života a vysokého školství.

V. R.: Je spolupráce československého, amerického a kanadského fondu nějak propojena?

J. C.: Ne, každý fond či nadace pracuje úplně samostatně, i když je pravda, že se vzájemně o své činnosti informujeme. Jde

nám o budoucnost českého a slovenského vysokého učení. Ale oba fondy zahraniční, pochopitelně, s pražským (nebo chcete-li československým) úzce spolupracují.

V. R.: *Kanadský fond dostal od Čs. fondu k výběru dlouhý seznam jednotlivých projektů. Podle jakého kritéria se projekty vybíraly v Praze?*

J. C.: Původně jsme z Prahy dostali 29 projektů připravených českými a slovenskými univerzitami. Mezi nimi bylo mnoho typicky vzdělávacích námětů. Později jsme obdrželi seznam další, ve kterém bylo dalších 30 projektů českých a slovenských vysokých škol. Nevybíralo se nám lehce, ale udělali jsme předem s pražským fondem dohodu, že budeme jejich doporučení respektovat. Do jaké míry jsou tyto projekty prioritní a do jaké míry ne, si netroufáme posoudit.

Jednáme, jak je u nás zvykem - v dobré vůli.

Dva z projektů však zasluhují mimořádnou zmínku: Kanadský les v Československu je projekt vědecké spolupráce mezi kanadskými lesnickými fakultami a lesnickou fakultou Vysoké školy zemědělské v Praze, a Elektronický mikroskop pro lékařskou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Je zajímavé, že např. za názvem projektu Kanadský les se skrývá dovoz několika set kilogramů speciálně vyšlechtěných lesních semen, která budou vysázena na různých místech v Československu. Jsou velmi odolná a tak by měla pomoci rychlému a kvalitnímu lesnímu porostu zvláště v těch oblastech, které jsou ekologicky ohroženy nebo dokonce už z hlediska lesního hospodářství zničeny. Na projektu se budou podílet mimo lesnických fakult také významné dřevařské firmy z Britské Kolumbie.

Náměty nebyly však jen ryze akademického charakteru, máme také projekty, které se zabývají i zájmy studentů, např. tiskárna pro fakultní časopis. Obecně lze říci, že v rámci tohoto Fondu bychom chtěli pomáhat nejen k materiálnímu obnovení univerzit, ale také k tomu, aby si mladí absolventi vysokých škol mohli doplnit odborná vzdělání na kanadských univerzitách. Jak veliký to má význam pro budoucí rozvoj jednotlivých vědeckých oborů, jistě nemusím zdůrazňovat.

J. C.: *Dal jste důraz na to, že účastníci projektu fondu nemohou být studenti, kteří jsou ještě v procesu řádného vysokoškolského studia.*

J. C.: Ano. Musí mít už absolutorium za sebou. Během jejich studií se pozná, kdo má předpoklady k dalšímu hlubšímu studiu a kdo ne. Mimo jiné studium na kanadských univerzitách je přece jen poněkud odlišnější než na univerzitách evropských. Že postgraduální student, tedy absolvent univerzity, který pokračuje ve studiu, musí ovládat anglicky, je samozřejmé.

V. R.: *Jak získáváte pro fond dostatek financí?*

J. C.: Dne 25. února 1992 se v Torontě konalo slavnostní zasedání, na kterém by-

la činnost fondu oficiálně zahájena za přítomnosti ministra hospodářství ČSFR Vladimíra Dlouhého. Tím dnem jsme také zahájili akci na finanční podporu fondu.

V. R.: *Je fond časově omezen?*

J. C.: Není, ale myslíme, že v období pěti let by měla práce fondu už přinést jistý pozitivní přínos československému vysokému učení.

V. R.: *Má-li někdo zajímavý námět či by rád studoval po ukončení vysoké školy dále v zahraničí, co má udělat, aby byl zařazen do celé akce?*

J. C.: Žádost jednotlivce nebo univerzity musí být podána Fondu pro obnovu Čs. vysokých škol, Konvitská 22, 110 00 Praha 1 (tel: 236 01 45). Jen správní rada tohoto fondu může jednotlivé žádosti doporučit a jen o doporučených žádostech náš odborný poradní sbor bude jednat.

V. R.: *Jak je dnes fond finančně silný?*

J. C.: Za necelé tři měsíce od zahájení činnosti fondu jsme dostali od několika stovek Čechů a Slováků peněžní i věcné dary v hodnotě kolem \$ 50 000 a příslib od několika dárců na dalších asi 100 000 dolarů. Jsme také v jednání s kanadskou vládou o vládní dotaci našemu fondu.

V. R.: *Jaké jsou formy darů Fondu?*

J. C.: Dary mohou být rozmanité. Nedávno jsme odesílali Univerzitě J. A. Komenského do Bratislavy dar univerzitního profesora z Kingstonu, odbornou knihovnu v hodnotě přes \$ 12 000. Jen samotná doprava lodním kontejnerem stála náš fond 3000 dolarů.

Máme také případy, že někteří krajané by rádi financovali pobyt a postgraduální studium v oboru, o kterém jsou přesvědčeni, že je pro další univerzitní výzkum v Československu důležitý. Jeden takový konkrétní případ už tady máme. Významný český inženýr z Toronta bude financovat studijní postgraduální pobyt jednoho studenta v hodnotě do 16 000 dolarů.

Další z možných forem je například zřízení nadací. Opět příklad: manželé Hurdálkovi zřídili nadaci nesoucí jméno prof. dr. Jaromíra Pečírka, který byl rektorem Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze. Udělením ceny nadace se zabývala tříčlenná komise v Praze a cena byla mladému graduovanému studentovi předána na pražském Hradě kancléřem republiky dr. Karlem Schwarzenbergem.

Nemusí to být jenom peníze, které pomohou.

V. R.: *Závěrečné slovo?*

J. C.: Jsme velmi rádi, že dohoda mezi Československým fondem pro obnovu vysokých škol a Kanadským fondem pro československé univerzity funguje a struktura už dnes je zárukou, že kanadská pomoc československému vysokému učení bude úspěšná.

VĚRA ROLLEROVÁ Toronto

ANKETA ZÁPADU (today)

vysokoškolského štúdia tu máme totiž absolútne najpriateľnejšie pracovné možnosti a pochopiteľne postupne sa nabaľujúce i spoločenské zázemie.

TONO STANO, výtvarný fotograf

Verím, že budeme žiť spolu. Ja dúfam, že zo všetkých štátov na svete sa stane jeden štát. Nie som za žiadne rozdeľovanie. Ľudia si vymysleli rozdeľovanie, keď tie jednotlivé štáty utvárali, teraz je už ale čas, aby sa jednotlivé hranice zrušili. Všetko toto ma dosť prudí. Ťahanie o hranice, lokalizovanie územia, mne to nevyhovuje.

Chcem, aby svet bol bez hraníc. A tak potom by ma ťažko mohlo napadnúť, že Slovensko má byť samostatné.

JUDr. EVA KRAVČÍKOVÁ, právnička

Neviem prečo, ale cítim, že sa nerozdelíme. Je to hlúposť, nerozumná vec, nestane sa to. Verím tomu, že sa to nestane.

Ale asi to bude i tým, že som v priamom styku so Slovenskom veľmi, veľmi málo. Jeden kolega, čo tam nedávno dlhšie pracovne pôsobil, bol zhrozený, čo všetko sa tam v novinách píše napríklad o Čechách a českej otázke vôbec.

Mám taký pocit, že síce voľby vyhrá Mečiar, ale že sa to potom zvráti. Horšie sa mi javí to, že budú presadzovať úplne iný názor na ekonomickú reformu.

Nie, tomuto absurdnému pocitu nemôžeme a nesmieme poďľahnúť.

Ing. IVAN BREZHEN, riaditeľ cestovnej kancelárie CKM

Áno, budeme žiť spoločne. Domnievam sa, že by to malo byť zachované tak ako to vzniklo. Tomuto rozdeľovaniu praje mimoriadna situácia v Európe. Dominantný problém je nie národnostný - ale ekonomický. Aj keby naozaj k tomu nešťastnému rozpadu došlo, tak by sme mali pre to naše nové spoločné súžitie urobiť všetko, aby sme si ho spríjemnili. Ale tento problém je momentálne už akoby uzavretý a riešiť sa bude zasa po voľbách.

Napriek tomu, že som riaditeľom asi pre 450 zamestnancov, nikdy som nepocítoval problém

ANKETA ZÁPADU (today)

inej národnosti, teda že oni sú Česi a ja som Slovák. Riadime sa ekonomickými zásadami a nie politickými.

Každý by si mal vytvoriť vlastný názor a neskľzavať, nepodliehať každú chvíľu iným a iným názorom.

MÁRIA PAUROVÁ, prekladateľka

Ja už naozaj neviem. Tento dlhý a zbytočný problém už trvá prídlho. Unavuje a rozladuje, nič i veľa pozitívneho a čo je hlavné, dominantnú ekonomickú reformu neposúva dopredu. Niekdedy mám pocit, že zostaneme spolu a niekedy – ako napríklad teraz – že sa nutne rozdelíme.

Napadá ma, že ako Hitler v Nemecku či ako Mussolini v Taliansku i na Slovensku pár ľudí zblbilo a ovládlo i tých slušných.

Chápem určité špecifické otázky a požiadavky Slovenska, je tam naozaj niekedy opäť len a len bieda, tým myslím veľa nových a nových nezamestnaných v oblastiach, kde zatiaľ ani nie sú vôbec žiadne pracovné príležitosti, ale takto sa to naozaj nevyrieši. Bude to len horšie. Chcela by som, aby sme žili spoločne, chcela...

Ing. JOŽO PAČAJ, dôchodca

Jednoznačne, tak ako to má, verím každý Slovák v skrytu duše, i z toho najnormálnejšieho ľudského hľadiska – jedine spoločne. Podmieňujú to vonkajšie okolnosti v ktorých sa geograficky ocitáme. Môžeme sa presadiť len a len ako republika, spoločná republika. Sami, to nevidím dobre. Pre Československo je veľmi dôležité, aby bolo pevné, aby nás svet takto poznal a bral. Musíme si však vyriešiť a usporiadať naše vnútorné pocity.

MARGITA MANCOVÁ-PECHOVÁ, výtvarná fotografka

Vždy som bola pyšná, že som Slovenka. Nepotrebovala som to vytrubovať. Robila som si svoju prácu a všade, kde som sa s ňou ostihla, vedeli, nielen doma, ale i vo svete, že som zo Slovenska.

Teraz mám často prečasto veľmi nepríjemný pocit – akoby pocit hanby, bezmocnosti, zúfalstva... Niekdedy sa nozaj, ja,

INTERVIEW

TRETÍ TOHOTO ČÍSLA PRO ZÁPAD (today)

Ke konci roku 1991 prestala vychádzať celá řada časopisů. Jedním z nich byl i čtvrtletník Pól, který ještě krátce předtím oznámil na své titulní stránce, že po Novém roce přejde na měsíční periodicitu. Jenže okolnosti se spikly proti tomuto úmyslu. A tak vydavatel Jiří Loewy napsal koncem prosince svým předplatitelům a dopisovatelům osobní dopis, ve kterém jim vysvětlil důvody, proč se rozhodl zastavit list. Za podpisem následovala douška tohoto znění:

„Odvážný experiment s převodem exilového časopisu na půdu domova (a s dvojitou redakcí) momentálně podniká také kanadský Západ. Přimlouvám se za to, abychom tento pokus podpořili jako čtenáři a abonenti, ale také jako aktivní spolupracovníci.“

Zeptali jsme se proto pana Loewyho při jeho nedávném pobytu v Praze:

Doporučil jste Západ jenom pro tuto „odvahu experimentovat“, nebo k němu máte už dávnější vztah?

Můj vztah k Západu lze klidně označit za pradávny, protože se datuje od samého vzniku časopisu. Jestliže si dobře vzpomínám, začal Západ vycházet koncem sedmdesátých let, tedy ve stejnou dobu jako předchůdce revue Pól - exilové Právo lidu, které jsem dvanáct let vydával a redigoval. (Aby nedošlo k trapné mýlce, musím na tomto místě zdůraznit, že se stejnojmenným dnešním pražským deníkem nemám pranic společného.) Patřil jsem tedy k angažovaným čtenářům Západu od samého počátku. A dokonce jsme měli nejméně sedm let stejnou sazárnu - Prague Typesetting paní Škvorecké v Torontu.

Exilové Právo lidu ale přece vycházelo postupně v Holandsku a v Německu. Sázet jste tedy dávali přes moře. Představují si to dosti obtížné. Jak jste to dělali v praxi?

To si nepřejte zařít! Tlustá obálka obsahující půl kila rukopisů putovala každé čtvrtletí doporučeně letecky z Wuppertalu do Toronta, což trvalo nejméně týden až deset dní - faxy jsme tehdy ještě neměli. Nejméně týden až deset dní se texty u Škvoreckých sázely a pak se zase vydala na cestu přes moře hotová sazba, což opět trvalo nejméně týden. Čili od uzávěrky do špičkování uplynul zpravidla nejméně měsíc.

A když se vyskytly sazečské chyby?

Tak je bylo nutno opravit „palubními prostředky“, protože poslat korektury zpátky do Toronta by bylo prodloužilo výrobní cyklus zase nejméně o dva týdny. Takže, jestliže někde stálo b místo p nebo c místo d, šel jsem na to se skalpelem,

OD LEDNA 1992: REVUE PÓL MĚSÍČNÍKEM!

Nevzávislý čtvrtletník za sjednocenou Evropu
Zvyšovaná cena v CSFR 5,- Kčs, v zahraničí 6,- DM nebo ekvivalent

JIZERKY TRPÍCI | Severní Čechy – domov můj?

Ti, co se děje na západní hranici v severních Čechách, nemá souvislost s tím, co se děje v jižní části země. Každý z nás má svou vlastní představu o tom, jak by měla být tato země. Každý z nás má svou vlastní představu o tom, jak by měla být tato země. Každý z nás má svou vlastní představu o tom, jak by měla být tato země.

„TOVLE JE MOJ SVET TIH SLINCI“ - fba o svém nevděčném svátku Slováků fotografuje Milan Drahoňovský.

zabranění čtenáři, spolupracovníci, abonenti a letecky přilouka tak jako doposud přes Pól a V, ve Wuppertalu. Šikovnějším způsobem tohle povaze takzvaně kolektivní, což vyřešíme řádkem Pól, přeručá Pól, staré a konstantní otázky.

pinzetkou a lepidlem, což byla pipláčka nevýslovná. Chybějící háček nebo čárku bylo možno opatrně přimalovat jemným perem, nadbytečné znaky se daly celkem jednoduše odříznout. Ne vždy se tato kouzla dařila, zkuste například uprostřed slova přelepit útlit t lustým m. Někdy proto bylo nutno chybu nechat vědomě stát, pokud náhodou nebyla na konci odstavce ve větě celkem zbytné, takže mohla být zlikvidována i se svým zápolím. Taková korektura s pinzetou trvala obvykle dva dny, a po celý ten čas kolem mne moji bližní chodili raději po špičkách.

A proč jste vlastně podstupovali takovou štrapác se sázením za oceánem? Což nebylo dost sazárén v Evropě?

Českých sázecích kapacit bylo tehdy v západní Evropě ještě velice málo, koncem sedmdesátých let nebylo nijak běžné, abyste měl kompjútr doma a sázel si sám. Mnichovská Národní politika se sázela v německé tiskárně, sazeč byl myslím Ukrajinec. Někteří vydavatelé, například Českého slova v Mnichově a také myslím Obrusy, si koupili regulérní sazečí stroje, což ovšem byla značná investice a provoz ne vždy bezporuchový. Švýcarský Reportér sázel vydavatel pan Friedena na composeru IBM, který měl kulové hlavy s českou abecedou. Já jsem takový přístroj tehdy sháněl také, jenže je už nevyrobili. První dvě nebo tři Práva lidu mi vysadil Holanďan, který přenášel očima znak po znaku z rukopisu, jemuž za mák nerozuměl. Byl jsem překvapen, že to zvládl s minimálním počtem chyb. Taková obtížná produkce byla ovšem nezaplacená. Musím také vděčně zaznamenat, že mi paní Škvorecká tehdy „udělala cenu“ velice slušnou, takřka režijní, a že také přepočítal marky na kanadské dolary byl pro mne poměrně výhodný.

Sázení „na distanc“ ale prodlužovalo výrobní lhůtu exilového časopisu nato-lik, že tím musela dost trpět jeho aktu-álnost...

Máte pravdu, ale jednak šlo o čtvrtlet-ník, takže jeho těžiště netvořilo aktuální zpravodajství. A kromě toho se to ode-hrávalo počátkem osmdesátých let, tedy v časech pověstné brežněvovské stagna-ce, kdy se události neřítily příliš překotně. Když se východní Evropa potom dala do pohybu, už jsme byli zkomputéřizovaní, vybavení faxem atd., takže jsme mohli re-agovat podstatně rychleji.

Nekonkurovali jste si se Západem?

Kupodivu vůbec ne, ačkoliv se nám čtenářské obce zčásti překrývaly. Když s tím porovnáte vnitročeskoslovenskou scénu, kde se hádají každý s každým a polemiky se píšou žlučí a vitriólem, vlast-ně jsme měli v exilu vyspělou politickou kulturu. Až na zanedbatelnou výjimku ně-kolika druhých řafálek, které ale málo- kdo bral vážně. Pěstovali jsme i kontro-verzní diskuse jaksi na úrovni a stylem spíše anglosaským; míra tolerance k ná-zorům druhého byla ve srovnání s nynější-mi poměry v ČSFR nebetýčně vyšší. V exilu bylo celkem běžné, že si časopisy navzájem pomáhaly, například i s výměn- nou náborovou inzercí nebo s příkladáním objednávacích lístků; takové vzájemně podpůrné akce se konaly i mezi Západem a exilovým Prámem lidu. Běžně jsme se také navzájem citovali.

Myslím, že jste měli i některé společ- né autory...

Těch byla celá řada. S oběma časopisy spolupracovali například moji přátelé Ota Filip, Karel Kryl, Antonín Měšťan, Karel Trinkewitz a Ota Ulč, oba listy tiskly ovšem Josefa Škvoreckého, Jána Mlyná-rika, Jiřího Krupičku, Martu Procházkov-ou, Vladimíra Kříže, Dušana Šimka a Mi- loše Ondráška, z kmenových autorů Zá- padu jsme nejednou citovali Miloše Šu- chmu, Elišku Kotrbovou, Arnošta Wagne- ra nebo Stanislava Reiniše. Nepamatuji

se, že bychom byli měli se Západem ne- bo s jinými slušnými a demokratickými exilovými časopisy nějaké konflikty. Vzá- jemné vztahy byly opravdu kolegiální a harmonické.

Příčin toho, že jste překvapivě zasta- vil čtvrtletník Pól bylo asi víc. Hrály ekonomické rozhodující roli?

Skončili jsme hospodářsky plus mínus na nule, ale aspoň bez dluhů. Hlavní dů- vod, proč jsem Pól zastavil, tkvěl v mé únavě; nezapomínejte, že jsem časopis vydával, redigoval a graficky upravoval čtrnáct let, z toho dvanáct roků při jiném celodenním zaměstnání. Loni jsem vyvi- nul značné úsilí, abych pro Pól našel no- vého vydavatele v Československu, bo- hužel jsem ale narazil většinou na partnery, kteří neskýtali záruku, že se podaří i nadále udržet dosavadní úroveň časopi- su a jeho filozofii. Byl jsem v uplynulých dvou letech několikrát obelhán, podve- den i okraden tak neomaleně, že jsem si nutně musel položit otázku, jestli mám vlastně zapotřebí na stará kolena ještě hromadit takové zkušenosti. Nejsem Her- kules, abych dokázal vyčistit Augiášův chlév, který u nás zanechalo půlstoletí diktatur, ani Jan Ámos Komenský, abych se pouštěl do díla nápravy narušených charakterů. A tak jsem si řekl, že mi au- toři, spolupracovníci a čtenáři Pólu asi spíše odpustí likvidaci časopisu, než hro- zící pokles jeho úrovně a opuštění zásad, které zastával.

Co byste chtěl vzkázat spolupracov- níkům a čtenářům Západu?

Vzkazuji, aby se neřídili svým příkladem, to jest: aby se nedali odradit a pokračo- vali v „odvážném experimentu“. Česko- slovensko nutně potřebuje nezávislé sdělovací prostředky s tolerantností a smyslem pro názorovou pluralitu, s nad- hledem a odstupem. K tomuto nesnadné- mu a leckdy nepopulárnímu úkolu přejí všem lidem kolem Západu hodně výdrže a zdaru.

Rozmlouval KAREL HELMICH

„UKRADENOU REVOLUCI (JIŽ) NEHLEDEJTE!“

Článek otištěný v 1. čísle Západu, ročník 1992, byl do čísla zařazen bez našeho vě- domí a aniž jsme měli možnost jej před odesláním do pražské tiskárny číst. Nenamítá- me nic proti kritice politiky, jakou se řídí Čs. ministerstvo zahraničí při obsazování dů- ležitých diplomatických míst, nemůžeme však souhlasit, aby se taková oprávněná kriti- ka proměnila v bezhlavé ostouzení lidí, kteří většinou věru nemají potřebu dokazovat oddanost demokracii a svobodě, jako Ota Hora, Jiří Corn, Zdeněk Otruba, Věra Rolle- rová a jiní. Stojí za nimi dlouholetá, často riskantní práce pro věc čs. demokracie; ně- kteří jsou mezi námi jen díky tomu, že se jim včas a za nebezpečných okolností podařilo uprchnout z komunistického Československa.

Proto se od tohoto článku se vši důrazností distancujeme.

STANISLAV REINIŠ, ZDENA SALIVAROVÁ, JOSEF ŠKVORECKÝ, OTA ULČ

U článku byli neslušným způsobem napadeni tito československo-kanadští exiloví pracovníci:

Jiří G. Corn, C.C., F.C.A., vyznamenaný Řádem Kanady (Order of Canada), předseda Kanadského fondu pro československé univerzity, bývalý předseda Canadian Ethno- cultural Council, bývalý předseda Československého sdružení v Kanadě etc.

Ota Hora, vyznamenaný Masarykovým řádem, poslanec Národního shromáždění do roku 1948, čestný předseda Klubu dr. Milady Horákové, čestný místopředseda Česko- slovenského sdružení v Kanadě etc.

Dr. Zdeněk Otruba, předseda Klubu Milady Horákové v zahraničí, předseda redakční rady časopisu Nový Domov, místopředseda Masaryk Memorial Institute Inc., etc.

Mgr. Věra Rollerová, redaktorka časopisu Nový Domov, členka předsednictva Black Ribbon Committee, členka předsednictva Canada-Czechoslovak Chamber of Commer- ce, členka výboru Kanadský fond pro čs. univerzity.

Redakce časopisu Západ lituje, že výše jmenovaní byli tímto článkem poškozeni na své osobní cti a charakteru. Článek A. Wagnera není totožný s názorem redakce Západu.

ANKETA ZÁPADU (today)

osobně, hanbím za to, že som zo Slovenska, že tam máme i ta- kýchto reprezentantov, myslím tých niektorých politických.

Staršia dcéra má slovenskú ná- rodnosť, z druhého manželstva mám syna s českým mužom s českou národnosťou. Žijeme spolu všetci štyria v Prahe a žije- me v spoločnom dome na „fede- rálnom“ princípe výborne. V práci sa nám darí, deti sú zdra- vé, máme šťastné a spokojné manželstvo, veľa práce – tak nechápem, prečo tak nemôže byť a nechce ísť v tejto našej spoloč- nej krajine. Dokonca sa dostane- me i do sveta, toľko tak vykriko- vaného túžobného hesla „vykro- čenia do Európy“...

Ing. LUBOŠ PÍŠ, programátor

Základný problém je ekono- mický a nie národnostný. Verím v zdravý rozum národa.

Ono je to asi tak, ako keď žijú rodičia s mladými v jednom spo- ločnom dome. Mladí sa zaria- dujú, učia a chcú sami hospodá- riť, tak trochu viac sa o seba sami postarať, ale i pochopiteľne roz- hodovať. Lenže rodičia nenápad- ne spustili: čo bude dnes na veče- ru, kam pôjdete, čo urobíte tam, čo by ste nemali urobiť hentam... Vidím tu určitú analógiu. Mladí, to sú tí Slováci, a tí starší a skú- senejší sú Česi.

Súhlasím s teóriou českého premiéra Petra Pitharta o dvoj- domku.

JESSICA HORVÁTOVÁ, podnikateľka a managerka, vlastníčka hereckej agentúry

Verím, že budeme žiť spolu.

Ak sa neuvažuje o spoločnom štáte, tak pôjde asi o konfederá- ciu, asi sa k tomu dospeje, asi to sólo nepôjde. Budúcnosť vidím v nerozbití - som za federáciu. Dá sa to dobre vybudovať. Je to vec vnútorná. V človeku. Aj vnú- torná záležitosť federácie. Man- želský zväzok.

Keď sa na to pozerám cez svo- ju profesiu filmára, tak to rozbi- tie by bolo len a len na škodu. Všetko je to prepojené. Je to spojené s vnútornou slobodou človeka, jeho úroveň. Človek musí v sebe budovať vlastný ná- zor. Nemusí zakaždým prepadať potrebe leadrov. A nie všetci môžu byť leadrami. Musí ale mať konečne vlastný názor!

ANNA SLOVÁKOVÁ-VACKOVÁ

Mají exulantské časopisy dnes (today) co říci?

Zvonění klíčů na listopadových náměstích našich měst znělo umíráčkem Svobodné Evropy, Svědectví, Listům a řadě dalších časopisů vydávaných Čechy a Slováky tu s větším, tu s menším úspěchem ve svobodném světě.

Proč ladit rozhlasové přijímače na mnichovský vysílač, proč odebrat Polygon, Pól, Nový domov i Západ, když se československý čtenář vše dozví z domácího osvobozeného tisku, z obrazovky televize i vysílání rozhlasových stanic.

Zdálo se, že kouzelný proutek nadšení přes noc změní mentalitu žurnalistů a naučí je to, co jim bylo znemožňováno dvacet, ba čtyřicet i více let. Ukázalo se však, že Svobodná Evropa je i dnes nejposlouchanější stanicí, že Tigrisovo Svědectví, ač velmi náročné, je stále objednávané a čteno a že počet čtenářů Západu stoupal v republice podstatně rychleji než ustálený, byť vysoký okruh zájemců z řad emigrace.

Protože místo předpokládaného zániku nastal mírný rozkvět, chtěli jsme tomu přijít na kloub. Je známo, že více hlav více ví, tak se pár novin dalo dohromady.

A takové zkoumání může být únavné nebo příjemné. Zvolili jsme druhou možnost a nazvali ji symposium, kterýmžto slovem označovali staří Řekové duchaplný rozhovor při hostině (i po), kde bylo prodáváno i víno. A jelikož máme zájem i o ekologii a chtěli jsme vědět, kdy Vltavou opět potáhnou lososi, zvolili jsme jako místo srazu malý motorový člun a kulisou nám byla Praha viděná ze žabí perspektivy.

REPORTÉR PLUS ZÁPAD (today)

Dali jsme se dohromady s týdeníkem Reportér, časopisem slavné tradice a slušné dnešní úrovně, přizvali redaktory dalších periodik jako Českého dialogu, Novin (s velkým N!), Akcionáře ale i české, slovenské a zahraniční čtenáře a začali.

JSOU POTŘEBNÉ?

V první řadě nás zajímalo, mají-li skutečně původní exulantská a nyní vlastně společná periodika na malém československém trhu možnost se uplatnit. Vznikla zde totiž řada dobrých časopisů, jako je Reflex, zanikly však neméně dobře dělané týdeníky.

Zjistilo se, že časopisy původně vydá-

vané pro potřeby emigrace si i při příchodu do Československa zachovaly své specifikum. Nezanikl svobodný duch, který je samozřejmý všem těm, kteří žili dlouhá léta ve fungujících demokraciích. Pohled zvenčí neztratil, bohudik, své ostří, které velmi dobře odkrývá to, co tuzemský autor nepokládá za zásadní nebo problém prostě nevidí.

Samozřejmě, že toto vidění nemusí vždy daný problém správně vyřešit, ale dává v diskusi možnost věc dovést ke zdárnému konci. Je to zřejmě onen časopisecký genius loci, který znásobuje tvořivou sílu autorů, kteří, když publikují jednotlivě v domácích novinách, zanikají v mohutnosti starého typu myšlení. A to je právě onen přínos na československém trhu, který není a zřejmě nějaký čas nebude nahraditelný.

JE NUTNÁ ZMĚNA?

Přesunem do Československa se pochopitelně změnil jejich obsah. Krajané ve světě začali mít zájem o dění v jejich původní vlasti trochu jinak. O to, jak (a jestli vůbec) se překovává minulost, je-li vůbec v ČSFR odvětví průmyslu, kam stojí za to investovat, byly-li napraveny křivdy jim i politickým vězňům z padesátých let, ne-

bo jak stranická nomenklatura žije (a z čeho).

Je nesporné, že exulantské časopisy přestaly být zcela „jejich“. Výborné je, že jsou „naše“, společné. Že za jejich distribuci se nezavírá. Jediné, co je důležité, aby do časopisů přispívali všichni bez ohledu na to, jestli jim v prosinci padá sníh nebo mají na zahradě stovky stupňů Fahrenheita.

VÝROBA PO ČESKOSLOVENSKU

Debatu se dotkla pochopitelně i výroba. V Československu můžete dostat z tiskárny špičkový výrobek. Naše polygrafie má tradici a ani dlouhá léta komunismu nedokázala v tiskárnách vztah k profesi úplně zabít. Z relativně levných tisků roku 1989 se dnes stala na přechodnou dobu značně drahá záležitost. Rovněž i lidská neschopnost (a někdy i nepoctivost) hrubě postihla třeba zaběhnutý a oblíbený Pól a v roce 1991 skoro zlikvidovala Západ. Jedním z kritérií kvality je třeba použití dobrého papíru. Ten však bývá těžší. My však potřebujeme odesílat jedno číslo i s obálkou pod 100 gramů, jinak poštovné narůstá do astronomických částek!

I to by mohlo být důvodem k likvidaci časopisu.

DISTRIBUCE

U exulantských časopisů je ještě něco, s čím se naše distribuce nesetkala – se světovou sítí abonentů. Byly jistě organizace s mezinárodní působností, jejich distribuční aparát však byl nesrovnatelný se současnou distribuční jednotkou. Nelze se divit, že semtam něco skřípne.

CO TEDY CHCEME?

Problémů a návrhů na jejich řešení bylo mnoho. Čtenáři časopisů tohoto typu musejí dostat informace o kultuře zde i v zahraničí, jaké knihy vycházejí, co chystá celní správa, má-li kdo nárok na důchod, jak získat v ČSFR byt i poučení o filozofii obchodu. Témat je celá řada a Reportér i Západ má pouze 32 stran. Tedy první je týdeník, což by mělo zůstat. Z dvojměsíčníku Západ by se však měl stát měsíčník.

ČASOPISY NEJSOU OSAMOCENY

Časopis Západ (today) chce být mostem mezi domovem a emigrací. To je chvályhodné, ale nemůže to stačit. Proto je vítána iniciativa, jejímž výsledkem by mělo být Muzeum krajanství v Praze. Pozemek už je zajištěn. Plánuje se i vznik koordinačního výboru pro styk s krajany, počítá se s vydáváním monografie „Z historie krajanů v zahraničí“, mělo by vzniknout dokumentační, archivní a studijní středisko krajanství, nebyla by špatná ani stálá výstava na téma Naši krajané a světová civilizace. Uvažuje se dokonce s možností studia problematiky krajanství na univerzitě v Hradci Králové. V plánu je zakódována i vydavatelská činnost, publicistika a vše co pomůže šířit myšlenky soužití krajanů s vlastní. Sem patří i vznik cestovní kanceláře pro krajany.

KONEC A TROCHU VYSVĚTLENÍ K OBRÁZKŮM

Diskuse byla vášnivá. Střetávaly se názory čtenářů zahraničních i tuzemských, šéfredaktora Reportéra i šéfredaktorky Dialogu. Kapitán vypadal klidně, na vltavské hlavatky však přísahat nechtěl. Debatu neutichla ani před bydlištěm prezidentovým ani pod skalou, se které seskočil Šemík. Ještě z mostu diskutoval majitel nakladatelství Pragma a ředitelku Cometu neumícelo ani to, že měla za sebou panorama Hradčan.

A co se jedlo? Pražské uzeniny a jihomoravský Müller z župy Thur (kterou na mapě Moravy nenajdete). Ostatně to bylo symposion, což lze také přeložit...

Zlomky debaty zachytili
KAREL HELMICH
a FRANTIŠEK VALACH
Fotografovala ALENA NOSKOVÁ

Nezávazné inkaso

JAN BENEŠ, Kalifornia

V letech šedesátých hráli Na Poříčí, jinak v Armádním uměleckém Čepičkova plukovníka E. F. Buriána, jinak v revolučním D-34, a dál už si ty peripetie pokroku na jevišti nepamatují, Dürrenmattovu hru FRANK V.

Bylo to roztomilé divadlo, vlastnil jsem za onoho času odborový průkaz divadelních zaměstnanců a měl to zadarmiko, a tak jsem nevynechal jediné představení. Čímž jsem si taky všiml (nevím zda na základě shodně vhodného průkazu ROHu), že stejně konal i Milan Kundera a žena jeho. Frank V. je hra o rodině Franků vlastních banku.

V nádherné „rytírně“ Samuela Shella-bargerera, jejíž první díl vydal roku 1947 nakladatel Podroužek v Praze, v báječném překladu Zdenky Wattersonové, mimochodem (v Americe jsem našel, jak tomu u správného rytířského románu má být, dalších asi 14 dílů), v románu KAPITÁN Z KASTILIE, se to hemží úklady Inkvisice, šermováním, bojem o Mexiko po Cortézově boku, a zmatky srdce bezvadného kapitána de Vargas (ne Minaříka, sorry), který je zmítán láskou k dívce Cataně z krčmy Rosario, a dceři markýzové, Luise de Carvail. Mimo to také přebohatý děj popisuje, kterak de Vargas jména svého Pedro, navštíví cestou z Ameriky ve Valladolidu bankéře a vymění úpis za zlatáky.

Kapitán Pedro de Vargas mi v mládí, díky paní Wattersonové učaroval, a tak jsem se rovněž svého času zastavil ve Valladolidu, cestou do jeho rodného Jaénu, a peníz si vyměnil. Zlatáky nedávali, nebo snad dávali, ale nežádal jsem. Ale stejně snadno probíhaly peněžní operace i v Pedrově rodném Jaénu, třeba to bylo ještě za časů místního Generalissima. Skautíky v Jaénu jsem pak pobláznil vyprávěním o Pedrovi de Vargas natolik, že jsme s knižkou v ruce hledali (a našli) jakési jeho stopy ve městě, ačkoli bylo dobrých 42° Celsia, ale to je už jiné vyprávění.

Toto vyprávění má být o bankovních službách, a úvod uvádí výměr jejich společenské funkce, která fungovala někdy roku 1520 ve Valladolidu. Pokud se nemýlím, je ostatně i prvá písemná zmínka o Praze nic více a nic méně, než vyúčtování Ibrahima Ibn Jákoba, který si tehdy do Prahy zajel na nákup otročků až z Cordobského Kalífátu, a vyplatilo se mu to, neb otročci tehdy bývali v Praze levní.

Banky podobají se svatyním, v takové Francii a Itálii pravda, dnes chráněny různě elektronicky střeženými dveřmi, které nikdy nejdou otevřít naráz, ale počínati si tam lze právě tak, jak si druhdy počínal ztepilý Pedro de Vargas, když navštívil bankéře Zúniga, ač Zúnig byl Maur.

Moderní doba věc ještě zjednodušila úvěrovými kartami, případně šeky k těmto úvěrovým kartám vydanými, za které ručí vydávající banka.

Také mezinárodními peněžními poukazy, které většinou přijímají i větší ob-

chody, a které představují totéž co peníz.

O tom, že v Československu jsou poměry asi trochu jiné, jsem se přesvědčil ledva jsem poprvé v ranném prosinci 1989 překročil po mnoha letech opět hranici v Rozvadově. Dívka měnící peníz byla umístěna v budce, kterou nazývat kurníkem bylo by nadsázkou. Větrání žádné, osvětlení mizerné, prostor stísněný. Příliš sama na nápor cestovatelů, a příliš nevybavena. Technicky, ba ani nijak jinak. Když se ukázalo nemožným přesvědčit ji, že kurs dolaru k marce 1:52 neznamená přes půldruhého dolaru za marku, a přepočítat dolary na DM, a to vše pak na Kčs, se ukázalo nemožné, zajel jsem zpátky přes hranice, u Němců si vyměnil dolary, a dodal srozumitelné DM na straně československé. - Aby bylo jasné, hovořím o kurníčku v budově, kde se tehdy vydávala visa, nikoli bance asi o půlkilometr dál, kde to ovšem sice v lepším prostředí, holčičin snivých pohledů taky moc nepočítalo.

O obchodním duchu naopak svědčilo počínání dvou německých dívek, hned za čarou, které ve skříňovém VW stříhaly za 8 DM fotografie vhodné pro visové formuláře na počkání. Neboť na československé straně nefungoval automat, a ani obchodní duch, těch osm marek za kus zůstávalo v Německu.

V květnu 1990 jsem poprvé navštívil Živnobanku, s úmyslem otevřít si tam korunové konto na peníz mezitím doma vydělaný. Podnik jménem slavný již z dob hrůzovlády buržoasie, a jako takový v leckterém bolševička svěžím literárním dílku zachycený. Sídliila ovšem, ta proklatá Živnobanka Preis-

sova, tehdy jinde než dnes. Uprostřed lešení, a v praskotu zaschlé omítky pod nohama, se tísnil chaotický dav, a po hodinovém čekání jsem se dozvěděl, že mám jít čekat někde jinde, a tak druhý den ráno zatelefonoval řediteli, a pak přijat v jakési přečpané úřadovně (čekaňte na chodbě!), v Nekázance, kde nám vskutku papíry i obnos k otevření konta přijali.

Takže jsem mohl odejet s vědomím, že banky už jaksitaksi, začaly v tom obecném šlendriánu fungovat, a že to je možno považovat za záruku dobrého života hospodářského. Neboť u fungujících bank taková věc začíná. Číslo konta jsem, u vědomí dobře vykonané práce, odevzdal různým pražským redakcím, aby odpadly potíže. Od toho banky od nepaměti jsou, aby sloužily. Půjčují peníze, a peníze přijímají, by s nimi operovaly a zmnožovaly je. Chci-li si postavit v Americe dům, či fabriku, koupit auto, či zaopatřit dítkám školné, obracím se na banku. Banka mi určí výši kreditu, pokud dosahuje výšky mých požadavků, peníz mi půjčí, a já ho s úrokem splácím. Leč i používám dům, či automobil, případně vyrábím šle, pokud jsem si na zavedení jejich výroby půjčil. Splácím, v případě domu, vlastní střechu, nikoli střechu svého domáčího, a rozmnožují radost svých dítek, která se těší, jak to všechno, už pěkně splacené, zdědí. Neboť zeměkoule se nezvětšuje, zatím co populace na ní ano, nemovitosti pochopitelně cenově rostou, spolu s půdou na které stojí. Banka ví, že si na své přijde, neboť jí s nemovitostí neprchnu do Mexika, případně Československa, či jiné země s chaotickými poměry, a všichni jsou vcelku spokojeni. Hodný Strýček Sam mi pak, vědom si důležitosti bank na hospodářský život země, odpočítává zaplacené úroky z daně z příjmu.

Banka samozřejmě každý měsíc posílá vyúčtování, připisuje, případně odečítá svůj úrok, a všechno funguje tak, jak už chlapíku kapitánu Pedrovi de Vargas druhdy fungovalo. Úvěrové šeky, či platby kartičkou, vyřizují se na místě, stejně jako mezinárodní peněžní poukázky. Jediná země, kde se v bance čeká, je, světe zbož se, Israel, neboť tam se mění peníz u každé pumpy (prý se to také nesmí) a jeliman, který vlezle za tím účelem do banky tudíž působí jako dvouhlavé tele.

Obdobně vyřizují se bankovní služby. Potřebuji běžný účet ve Francii? Naleznu adresu banky, či dám si poradit bankou svou, napíši šek, a do deseti dnů, tady mám dopis s poděkováním, že se mi děkuje za důvěru na závod vloženu. Některé banky dokonce poskytují za tu důvěru i dárky. Kastrol, elektrický, žehličku, taky elektrickou, exkluzivní sluneční brýle, lehátko.

Také Živnobanka poskytuje - určitá dobrodružství, o kterých se Pedru de Vargas ani nezdálo, ačkoli se mu ani nezdálo o těch, která zažil, aniž by si

PRAŽSKÉ UZENÁŘSTVÍ

364-1787

638 QUEEN ST. W.
TORONTO M6J 1E4

PRAŽSKÁ ŠUNKA
PRAŽSKÉ UZENINY
MASO la JAKOSTI
DENNĚ ČERSTVÁ
CHUTNÁ JÍDLA
A CUKRÁŘSKÉ VÝROBKY

o ně říkal. Živnobanka tyto služby poskytuje, - svému zákazníkovi, tedy po-
tažmo svému živiteli, osobě, které má
být k službám. Zde předem musím říci,
že ať už je účast mnoha dam snivých
pohledů pod střechou této instituce na
následných dobrodružstvích jakákoli,
nemám pocit, že za ně nesou odpo-
vědnost. Vina nepadá na ně. Pracují za
podmínek nedobrych, přes rozlehlé
a dnes už vyčištěné prostory, stále ješ-
tě prostory nevětrané. Takže není divu,
že pracují nedobře, neboť také pracují
systémem, který nevyvíká jednodu-
chostí, a technickým zabezpečením
služby už vůbec ne. Starost o pracovní
podmínky těchto dam totiž nepadá na
ně. Kromě technického vybavení, které
chybí na prvý pohled, jsou tady zřejmě
ještě předpisy poděděné po totalitě, na
jejichž nepružnost kdosi nepomyslel. Ač
se myslelo na uniformy limusiny a jiné
symboly státnosti, fungující bankovnic-
tví by její propagaci, soudím, prospělo
lépe. Je tady vůbec někdo zodpověd-
ný? Pochybují velice. Takže se blížíme
k onomu anekdotickému panu Khono-
vi, který si ukládá do banky pět tisíc,
a chce vědět, kdo mu za ně ručí. V pe-
ripetii toho vtipu nakonec dojde na ÚV
KSC, který co vůdčí síla společnosti
panu Khonovi za jeho pět tisíc ručí, ale
neuspokojený pan Khon si přeje vědět,
co bude s jeho pěti tisícovkami, pokud
se něco špatného přihodí ÚV KSC.

„A to by vám těch pět tisíc za to ne-
stálo?“ opáčí úředník.

Uspokojen existencí korunového
účtu, odeslal jsem v dubnu Živnoban-
ce, zvláště za tímto účelem vystavený
úvěrový šek na 200 \$, zelených lupenů.
Proto, abych mohl do Prahy pokračo-
vat i své devisové platby. Než tedy bu-
de, po 1. lednu 1992, Kčs směnitelná.
Je prostě vhodné mít na místě kam jez-
díte, a kam se chci odstěhovat, SVOU
banku.

První překvapení mne čekalo, když
jsem se pokusil vyzvednout si nějaké ty
koruny. Kromě částky, kterou jsem tam
sám uložil, tam nebylo víc.

Prozřklé redakce neposílaly? Nastá-
vá lítání po Praze, Naše vojsko dostalo
peníze zpátky, účet prý neexistuje.

Chcete-li si uložit v Živnobance pení-
ze, číslo účtu nestačí. Je zapotřebí mít
ještě číslo avisové, a směnné konto.
Maličkost, kterou novopečenému maji-
teli účtu nikdo nesdělil. Směnný účet
a taková mezikonta slouží, soudím, to-
mu, aby banka operovala penězi zá-
kazníka, bez jeho vědomí. Tato praxe
se považuje za hodnou zločinných
Franků z Dürrenmatta. Slušná banka se
jí nedopouští. Ale vrácení peněz plátcí,
to už je zcela nesmyslné.

Dámy v Živnobance byly ochotné,
a posléze jsem s jejich pomocí pronikl
i kamsi do podzemí (bylo tam stejných
40 Celsia jako venku, ale o poznání
prašněji) kde podél stěn do výškyněja-
kých 160 cm ležely složky s nezařaze-
nými platbami. Prchl jsem v děsu, s kr-
vácejícím srdcem nad těmi, kdo tady
v potu tváře saunu připomínajícím, vy-
dělávají chléb svůj.

Pátrání po odeslaných dvou stov-
kách \$, bylo ještě zajímavější.

„Jo, takovej nějaký dopis přišel,“
upamatovala se jedna hodná paní. Ne-

kdy v červenci mi pak došel dopis, kte-
rý mne informoval, že jsem poslal ne-
platný šek, z účtu už zrušeného. Na
úhradu zahraniční banky pak mi z koru-
nového účtu strženo ve prospěch Živ-
nobanky 315 Kčs.

Tak holenku, a dokazuj, že tvé konto
v Kalifornii je O.K.

Devisové konto jsem potřeboval,
a tudíž sáhl do šrajtofle a vyplatil další
200 („neplatný“ šek prý byl vrácen na
mou adresu v USA), číslo si zapsal,
útržek schoval, a číslo poslal deviso-
vým plátcům. Račte poukázat do Živ-
nobanky. Po návratu do USA mne tam
čekalo vyúčtování, za prokázanou slu-
žbu přijetí peníze si Živnobanka zaúčto-
vala 2 bucky, takže můj devisový účet
činil jen 198.

Plátcí údajně platí, a takhle v srpnu
se rozhodnu rozmnožit své devisové
jmění v Praze o 300, vezmu opět úvé-
rový šek údajně zrušeného konta, vypí-
šu, a pošlu do Prahy. Po měsíci přijde
doporučeným dopisem odpověď.

Banka přijímá šek k „nezávaznému
inkasu“ ??? ví někdo co to je?

Cituje i číslo účtu, svého účtu pro-
sím, a na závěr se táže, u které banky,
že to zákazník účet má, protože u Živ-
nobanky žádný není, a zdvořile tudíž
žádá o informaci, kam ty peníze uložit.

Že tomu všemu nerozumíte? Já rov-
něž ne. A ještě méně tomu, jak s tako-
výmíto a těmito službami, má fungovat
hospodářství země. V mém případě se
jedná, prosím, o hlupácky patriotického
soukromníka. Ale co když to bude ně-
kdo, na jehož funkci bankovního účtu
v Praze a u Živnobanky závisí výplaty
zaměstnanců, úhrada za odebrané
zboží?

Dokonce ani zásada bankéřů Franků
to není. Ta byla mnohem jednodušší.
Každý si může peníze uložit, ale nikdo
je nesmí vybrat. To přinejmenším pro-
spívá bance, byť je nutno bohužel ně-
které zákazníky bažící po svém vkladu
likvidovat. Ale komu prospívá tento ne-
únosný šlendrián? Stalo se mi, i v USA,
že bankéř učinil chybu. Někdy ve svůj
prospěch, někdy v můj. V jednom pří-
padě způsobili zmatek dvojím odečte-
ním dost vysoké částky. Obratem zjiš-
těno, napraveno, omluva, a samozřej-
mě žádné penále.

Na dopis s kopií existujícího bankov-
ního účtu vydaného po zjištění Živno-
banky neodpověděl z Prahy nikdo. Kdy
asi budou devisy odeslané na mé kon-
to nic netušícími plátcí, pokud zaměst-
nanec banky, který číslo konta ocituje
v listě, zároveň tvrdí, že neexistuje?
Kdo mi asi vrátí těch 315, které jsem si
musil vydělat, a o které jsem přišel,
protože Živnobanka nefunguje, ač je od
střechy až do sklepa plná lidí place-
ných za to, aby fungovala? Půjdu ke
konkurenci? Které? Zkazky o bankov-
ních závodech v Praze, byť jiného jmé-
na, jsou Živnobance ekvivalentní.

A co počít se zemí a v zemi, kde věci
jdou takhle špatně, ba pouze a výrazně
nesrozumitelně hovadsky?

„Otevři si konto za hranicemi v Ba-
vorsku,“ poradil mi známý.

A jsme zase u té slečny, ubožačky
v kurníku uzavřené, v Rozvadově před
téměř dvěma roky.

Kupředu do Evropy!

HODINU OD PRAHY

Pět minut pěšky od chrámu svatě
Barbory v Kutné Hoře leží kavárna
„U Hrádku“. Hrádek sám je bývalou
tvrzí, nejstarší stavbou ve městě,
připomínanou již v roce 1312. Ka-
várníčka je umístěna v domě, který
byl postaven ve třicátých letech 16.
století. Má 25 míst a v létě přes půl
stovky na terase, z níž je nádherný
pohled na údolí Vrchlice, šikmou
věž svatého Jakuba, Vlašský dvůr,
chrám Matky Boží, a máte-li štěstí,
až k obzoru Železných hor.

Do Hrádku si zajdete prohlédnout
muzeum, jehož součástí jsou štolý
nejbohatšího kutnohorského stře-
dověkého stříbrného dolu Osel. Po-
tom vám v kavárně bude chutnat
jeden ze sedmi druhů kávy, čaje,
Dvanáctka Dačického z Heslova
z místního pivovaru, nebo moravské
sudové, které tu stojí opravdu
směšně málo - 18 Kčs. Zákusky
jsou výborné, lze doporučit zmrzli-
nový pohár.

Potom můžete pokračovat
k Vlašskému dvoru, odkud je nej-
krásnější pohled na svatou Barbo-
ru, a kde lze zakoupit repliku praž-
ského groše.

Jedete-li do Prahy, pak lze dopo-
ručit mírně delší cestu přes Uhlířské
Janovice, okolo vily Jiřího Voskovce
přes Sázu se zbytky kláštera,
a jevanským údolím na Vyžlovku. Je
to výlet, který stojí za to.

**ODEVZDÁTE-LI
TENTO KUPÓN
ZÁPADU (today)
"U HRÁDKU"
BUDE VÁM ODEČTENO
Z ÚČTU 10 %**

rem. Ten je dílem přední americké architektonické firmy, která chtěla u nás vytvořit div divoucí. Hned první dojem se vymyká vžitým zážitkům při návštěvě obchodu - strohé „bariéry“ prodejních pultů, regály, prostě konvenční šed.

U Baťů v Praze si člověk připadá, že je na návštěvě v nějakém obrovském bytě. Na podlaze drahé koberce, křesla, lampy, hodně světla a volného prostoru, „ozdobeného“ umně aranžovaným zbožím. Ten, kdo měl možnost prožít omamné okamžiky v některém z tisíců Baťových obchodů v cizině ovšem okamžitě zaprotěstuje - jenom ty nekonečné davy lidí, kdyby tu nebyly. Pak by všechna ta nádhera, která je kupujícím k dispozici ještě více vynikla.

Opravdu je to pravda. Ovšem myslím si, že mnoho těch, kteří putují jako při národním procesí k Baťům na Václavském náměstí zavrtává své pohledy především na boty a ostatní zboží a onu originální úpravu všech prodejních prostor zatím moc nevnímá. Jsme prostě příliš vyhládlí a nedočkaví. Bude zřejmě trvat ještě dlouho, než začneme vnímat v plné kráse a síle všechno, co nám Baťa v kultuře prodeje předvádí.

Pokud se příliš neunavíte záplavou atraktivního zboží, které je pro zákazníka připraveno v pěti patrech a vstoupíte do tichých prostor poschodí šestého, pak jste udělali dobře.

Tady je totiž zachycena v nejstručnějších rysech přeslavná historie firmy Baťa, která v dobách první republiky předstihla vývoj ve světě o dobrých 50 roků. Množství fotografií, plakátů a dalších dokumentů musí člověka naplnit nesmírnou pýchou nad genialitou zakladatele firmy, jeho potomků a desetitisíců spolupracovníků, kteří šokovali svět.

Král ševců opět prodává i doma

František VALACH, Praha

Když v roce 1929 otevřela nejmočnější světová „ševcovská“ firma Baťa svůj obchodní dům v Praze na Václavském náměstí, zajistila si tím další světový primát. Byla to největší prodejna bot na světě.

Co se s touto slavnou firmou díky fašismu a komunismu stalo, víme dnes snad všichni. Když byl Tomáš Baťa po listopadovém svržení totality uvítán s obrovskými ovacemi po více jak 40letém exilu v Československu, čekali jsem s obrovskými nadějemi na jeho vstup do naší ekonomické sféry. Ovšem mnoho jeho zavilých nepřátel neustále komplikovalo jeho opravdový návrat na naše trhy. Z tohoto vyčerpávajícího zápolení vyšel konečně Tomáš Baťa jako vítěz a Československo se mohlo opravdu zaradovat až v březnu 1992. To byl v Praze konečně slavnostně předán do užívání rekonstruovaný Baťův dům obuvi. Zákazníkům, kteří se stali podle jednoho z nejznámějších Baťových hesel opět pány bylo k dispozici 1980 čtverečních metrů prodejní plochy. Ve skladech bylo připraveno na 60 tisíc párů bot v téměř tisícovce modifikací. Pre-

sentovaly zhruba 60 nejvýznamnějších výrobců. Takovou přehlídku u nás zatím nikdo nikdy neviděl.

Nebylo divu, že první Baťova prodejna (postupně bude u nás otevřeno desítky dalších) se stala atrakcí číslo jedna. Do Prahy se za ní hrnulo tisíce návštěvníků - nejen z naší republiky.

A nebyli nadšeni nejen nabídkou, ale i vzornou obsluhou i nezvyklým interié-

Šesté patro tohoto dnes už „pouze“ třetího na světě (po Hamburku a Tokiu) prodejního paláce bot, je jakousi novodobou modlitebnou, kde by mohl každý načerpat sílu a víru v naše národní schopnosti. Tam by měly školy dělat výlety a exkurse, aby v mladých lidech podnítily touhu vyniknout a zvítězit. Tak jako to dělala firma Baťa s mládeží za první republiky. Možná, že by se vyplatilo

Snímky ALENA NOSKOVÁ

lo toto fantastické muzeum ještě ozvučit, pak by to bylo nejen vizuální, ale i akustické vzdělávání lidí, jaké potřebujeme.

Škoda přeškoda, že tato ojedinělá výstava bude v Baťově pražském paláci ke shlédnutí jen do konce dubna. Kdyby nic jiného, tak určitě nezapomenete na kolekci 30 vybraných párů pánské i dámské obuvi, vyráběných za první republiky. Jsou krásné i dnes, žádná z nich nemá cenu vyšší než 99 korun. Prostě fantazie, kterou pro své hosty nabízí 119 zaměstnanců. A tak lze jen každému doporučit - pokud ještě neviděl - aby neváhal. Stojí to za to!

České likéry tečou, tečou...

Privatizace dvou oblíbených značek, Becherovky (vyráběné v Karlových Varech) a Fernet Stocku (vyráběného v Božkově u Plzně), je komplikovaná. Tajemný recept na přípravu Becherovky je znám pouze malému počtu lidí. Z nich je dnes naživu 77letý Václav Jelínek, dnešní ředitel závodu Václav Lupínek a jeho syn Václav Lupínek mladší. Tajemství samozřejmě znají i potomci rodiny Becherů, jmenovitě paní Hedda Emilie Becherová. Jejím receptem však od konce 50. let disponuje firma Underberg. Recept je uložen i na ministerstvu zemědělství. Recept paní Becherové se však od původního liší zásadně chutí.

Privatizačních projektů bylo třináct. Jeden z nich podala vláda, další byl od Václava Lupínka, další od Václava Jelínka se skupinou zaměstnanců závodu. Předkladatelem nejlepšího projektu byl však americký Čech Dr. Milan Vacek. Jeho investice měly směřovat do rozšíření výroby nealkoholických nápojů, protože z vymace-rovaných bylin lze vyrábět velmi kvalitní limonády. Všechny privatizační projekty smetla firma Underberg, která nabídla 215 milionů korun za získání majority ve společnosti. Nakonec, podle komplexního privatizačního projektu české vlády, bylo firmě Underberg nabídnuto 30 % akcií. Česká vláda se totiž pokouší uspokojit bývalé majitele, a zároveň se snaží předejít situaci, kdy by recept byl prozrazen. Je zde i mezinárodní aspekt. Paní Hedda Becherová byla prý přinucena vydat recept pod hrozbou násilí.

Boj stále pokračuje, a privatizace byla zatím odložena na neurčito.

Plzeň-Božkov byl, podle návrhu privatizačního ministerstva, navržen takto: 19,75 % akcií pro italskou firmu Stock Terst, která byla původním majitelem a zakladatelem firmy. Část podniku byla určena na kupóny, restituce a zaměstnanecké akcie. Fernet Stock se vyráběl v Božkově odjakživa, a v sedmdesátých letech získal značkou popularitu pod jménem „Dech mrtvé mlénky“ nebo „Lak na rakve“. Objem prodaných hektolitrů závratně stoupal, dnes činí 30 procent celkové produkce. Když se na Fernet Stock přijeli podívat po čtyřiceti letech původní majitelé, rozhodli se, že pokud by podnik získali zpět, zrušíli by vlastní výrobu Fernet Stocku v Itálii a zahájili by světové tažení proti konkurenčním fernetům odsud z Božkova.

Historie vozidla pro pražské metro

ANTONÍN HONZÍK, Praha

První projekt pražského metra byl vypracován již dlouho před 2. světovou válkou.

V šedesátých letech byl dán první impuls k pokračování, když byl v závodě ČKD Tatra navržen typový výkres vozové soupravy. Tato studie vzbudila značný zájem.

V průběhu řešení podzemního dopravního systému se do diskuse dostal jako konkurenční návrh tzv. systém podpovrchové tramvaje, který byl v té době některými dopravními odborníky v Evropě velmi doporučován.

Základním rysem tohoto systému je použití tramvajových vozidel s využitím stávajících tramvajových tratí na okraji města, které ovšem v centru města postupnou výstavbou - a tedy i postupně vydávanými finančními prostředky - podpovrchových tratí mizí z přetíženého povrchu. Další provozní výhodou tohoto systému je snížení časových ztrát při přestupech, obslužení daleko větší plochy města a samozřejmě celkové snížení investic pro výstavbu. Tento systém má ovšem i nevýhody ve srovnání s klasickým metrem: menší přepravní výkon, nižší spolehlivost a další.

Systém podpovrchové tramvaje měl zpočátku vrch, když však byli přizváni sovětsí experti situace se obrátila.

Ve snaze zachránit již rozpracovaný systém podpovrchové tramvaje byl požádán projektant onoho vozidla pro pražské metro o návrh vhodného tramvajového vozidla pro systém podpovrchové tramvaje. Navrženo bylo - a bylo to v r. 1967-68 - nízkopodlažní tramvajové vozidlo, které umožňovalo pohodlný a rychlý ná-

stup z úrovně vozovky. Toto řešení se začalo potom rozvíjet v Evropě až v osmdesátých letech a dnes je požadováno provozovateli bez výjimky. Prvně se objevilo ve Švýcarsku, kam po r. 1968 odjel projektant pražského systému podpovrchové tramvaje.

Když bylo rozhodnuto o výstavbě metra, byla vypsána soutěž na dodávku vozidel. Vítězně vyšlo vozidlo navržené v Tatre. K posouzení projektu pražského metra byly přizváni i zahraniční experti - sovětsí a švédští. To již probíhalo po r. 1968 a začal se i v technických otázkách prosazovat přístup „politický“.

VÝVOJ VOZIDLA

Na vývoji vozidla pro pražské metro v tíživé politické situaci po r. 1968 pracovali pracovníci ČKD Tatra a dalších firem.

Práce na vývoji v odborných útvech probíhaly velmi dobře a vývojáři se u výrobních podniků setkávali při zajišťování materiálů a subdodávek různých komponentů v té době s nebývalým velkým pochopením. Pomáhalo tomu i vytyčené heslo „Národ sobě“.

V době, kdy se již stavěly dva prototypy vozidla R1, se však začal projevovat zájem o tyto vozy ze strany různých „normalizačních“ funkcionářů a pracovníků a bylo zřejmé, že jde o snahu zvrátit rozhodnutí o využití vozidel ČKD Tatra. K řešení systému pražského metra byli již dříve přizváni sovětsí experti, pro řízení celé výstavby byl určen vládní zmocněnec, v závodě Tatra se střídaly různé „prověřkové“ komise, nakonec i vládní a stranická (KSČ) a dokonce i vysoká sovětská delegace.

Rozhodnutí o nepoužití vozidel ČKD

Tatra učinil nakonec tehdejší předseda vlády, když se v Budapešti seznámil s právě dodanými sovětskými vozy. Nepomohl dopis obou projektantů z Tatra a Trakce na předsedu vlády, že sovětské vozy nejsou vhodné pro těžké sklonové podmínky pražských podzemních tras.

Protože prototypy R1 byly již před dokončením - a ověřila si to početná vládní delegace přímo v Tatře - a veřejnost se s nimi po dokončení seznámila při veřejném představení v závodě, nebyl vývoj zastaven, nýbrž vyhlášeno vládní usnesení, najít pro toto vozidlo jiné uplatnění.

Vozidlo bylo odzkoušeno a schváleno do výroby. Průběh zkoušek byl však dramatický.

ZKOUŠKY PROTOTYPŮ

Po dokončení v závodě ČKD Tatra byly prototypy převezeny na zkušební trať na Kačerově u nynějšího depa. Zkušební trať byla narychlo postavena a její kvalita se teprve postupně dostávala do použitelného stavu. Velmi nepříznivé bylo, že krátká zkušební trať neměla na koncích pokračování, v dolní části - neboť trať byla ve sklonu - končila v pískové ochranné zóně, v horní části byla zakončena výkolejkou těsně před plechovým přístřeškem, za nímž byl strmý asi šestimetrový spád. Tato strana měla být chráněna sovětským zabezpečovacím zařízením, jehož vozidlová část byla na prototypech namontována, traťové zařízení však přes urgence nebylo dokončováno s tím, že není ještě kompletně dodáno. Jak se však dodatečně projevilo, ležela ona chybějící část kdesi v Olomouci celou řadu měsíců.

Mezitím zkoušky úspěšně pokračovaly, i když zájem dopravního podniku klesal. Řidiči byli pracovníci DP metro, vyškoleni v moskevském metru.

Dne 14. 1. 1972 došlo k těžké havárii, když jedno vozidlo narazilo v rychlosti 62 km/h do druhého stojícího v již zmíněném přístřešku. To bylo vyraženo z příkrého náspu za přístřeškem a obě byla do značné míry poničena. Zraněn byl řidič vozidla a těžce hlavní projektant přítomný ve vozidle.

Z obou poškozených vozidel bylo urychleně sestaveno jedno a s ním byly dokončeny všechny předepsané zkoušky na zkušební trati ve Velimi a vozidlo bylo schváleno prototypovou komisí do serio-

vé výroby. Tím skončil veškerý zájem. Moderní vozidlo stálo „v kopřivách“ u zkušební trati a posléze předáno muzeu kolejových vozidel v Brně. Tam stálo na odlehle koleji několik let až bylo konečně sešrotováno.

VOZIDLO ČKD PRO PRAŽSKÉ METRO

Zadání vozidla pro pražské metro specifikovalo vozidlo na vysoké technické úrovni. Sklonové podmínky projektovaných tras dané konfigurací terénu hlavního města byly velmi obtížné. To vyžadovalo vysoký výkon vozidla a maximální vylehčení mechanické i elektrické části - měrná hmotnost byla požadována na nejvyšší světové úrovni a s ohledem na nízké zatížení nápravy byl stavěn i Nuselský most.

Tyto základní parametry vyžadovaly netradiční přístup stavby vozidla. Byla zvolena dvouvozdová technická jednotka, aby

se snížila hmotnost elektrické a pneumatické výzbroje.

Každý z obou vozů vlakové soupravy R1 je 16 m dlouhý a 3 m široký. V nejvyšším bodě měří 3,5 m. Při těchto rozměrech, které byly stanoveny jako optimální, pojme 180 cestujících, z toho 44 sedících - s maximální rychlostí 80 km/hod. Za 1 hodinu se atmosféra uvnitř soupravy vymění 30x, což je o jednu třetinu více, než se v současné době požadovalo. Zatěžkávací statické, pevnostní a tlakové zkoušky karosérie byly ukončeny. Výsledky jednoznačně prokázaly vynikající kvality konstrukce i materiálu.

Přesto bylo rozhodnuto, že budou použity sovětské vozy, což si vynutilo zesílení Nuselského mostu 900 tun těžkým ocelovým roštem na úkor horní vozovky pro povrchovou dopravu. Tu bylo nutno po několika letech rekonstruovat za použití speciální zahraniční technologie.

Poznámka ke článku Ing. Antonína HONZÍKA

Jsem šťasten, že jsem mohl osobně poznat pana ing. Honzika a požádat ho o článek pro „Dokumentaci o výstavbě pražského metra“. Neboť jedině tak bude zachována pravda o osudu vývoje prvního českého vozidla R1 pro pražské metro.

A právě proto, že jsem ho osobně poznal, jeho skromnost a vysokou odbornou kvalifikaci, pokládám za svou povinnost upřesnit jeho článek.

V celém obsahu jeho článku i v popisu havárie je úplně anonymní. Proto je třeba říci to, co jsem osobně zjistil již v roce 1990 v závodě ČKD Tatra, při pátrání o autoru vozidla pro pražské metro. Bylo mi řečeno, že šéfkonstruktérem a autorem vlakové soupravy pro metro byl právě pan ing. Antonín Honzík, který dokonce při problematické havárii, jak prokázalo šetření, utrpěl velmi těžký úraz.

První česká vlaková souprava R1, dá se říci, byla výsledkem dlouholetých výpočtů, zkoušek a výzkumů. Autor s jeho spolupracovníky se snažil spojit funkci a technické požadavky s estetickými kritérii na vzhled a členění prostoru. Tato česká vlaková souprava snesla nejpřísnější srovnání s obdobnými typy používanými ve všech podzemních drahách Evropy.

O tento vůz pro metro byl velký zájem pražské veřejnosti, který vyvrcholil po jeho veřejném předvedení v závodě ČKD Tatra. Bohužel v tu dobu začala být pražská veřejnost dezinformována, neboť již proskakovaly zprávy o nákupu sovětských vozů. Dalším otázkou utajovaným před veřejností bylo vyšetřování zmíněné havárie vozu, kde se zjistilo, že řidič neměl patřičnou kvalifikaci pro řízení vozidla. Celá situace kolem vozů pro metro se zamlžovala až do 1. června 1971, kdy Večerní Praha uveřejnila článek „Vozy pro metro“ s informací, že pro pražské metro bude ze Sovětského svazu dovezeno v r. 1973 čtyřicet vozů s odůvodněním, že je mnohem výhodnější prověřené a osvědčené vozy přivést, nežli je v malých sériích vyrábět.

Veřejnost byla nucena přijmout rozhodnutí o sovětských vozech pro pražské metro - ale rozpory ve zdravých hlavách Pražanů zůstaly a narůstaly.

Osudem prvního českého vozu R1 pro pražské metro vyrobeného ČKD Tatra bylo jeho sešrotování a tím neuznání odevzdané dobré práce techniků a dělníků komunistickou vládou ČSSR.

Miloš KLEVETA

Poliklinika STARÉ MESTO
042 33 KOŠICE

Vážený pán
Jozef Vaskovic
10., Absberggasse 11/11
1100 Wien - Favoriten
Osterreich - Rakúsko

Redakcia mesačníka Západ
Box 322,
Waterloo, Ontario
CANADA N2J 4A4

Vážená redakcia,
reagujem na Váš článok uverejnený
v časopise Západ č. 4 z mesiaca 10/1991
pod nadpisom: Rehabilitácie.

Patrím medzi tých, ktorých sa rehabilitácie týkajú. V ČSSR som bol 40 mesiacov vo väzení. Z článku JUDr. Lubomíra Velety, prvého námestníka Generálneho prokurátora som sa dozvedel, že na protiprávne zabavený majetok pri domových prehliadkach nemám nárok, ani za neho nedostanem žiadne odškodnenie, pretože nemám trvalý pobyt v ČSFR. Potvrdil však to, čo som už vedel, že mám nárok na odškodnenie za vykonaný trest a za poškodenie na zdraví.

Po nadobudnutí platnosti súdnej rehabilitácie som poslal dňa 15. 1. 1991 na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky - oddelenie pre súdnu rehabilitáciu, Októbrovej nám. 13, 800 00 Bratislava, ČSFR žiadosť o finančné odškodnenie. Dňa 20. 3. 1991 som dostal odpoveď z Ministerstva spravodlivosti z Bratislavy, aby som sa zúčastnil lekárskej prehliadky v mieste môjho trvalého bydliska (posielam Vám kópiu tohto dopisu). Zúčastnil som sa tejto prehliadky, tu vo Viedni a poslal do Československa kompletne lekárske nálezy, vrátane 10 kusov originálnych röntgenových snímokoch. Kópie lekárskeho nálezu som poslal i na vojenský súd. Bolo to 23. 4. 1991.

Z Ministerstva spravodlivosti z Bratislavy mi súdruhovia komunisti dodnes nedali žiadnu odpoveď (hoci podľa zákona mi mali dať odpoveď do 6-tich mesiacov) Túto záležitosť som niekoľkokrát urgoval, ale všetko zbytočne. Odtedy sa „strana“ po sametovej revolúcii zase „postavila na nohy“, stal sa jej

zvyk neodpovedať ani neodpisovať na dopisy.

Dňa 4. 2. 1992 som dostal doporučený dopis (priložená fotokópia) z Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne. Bolo mi v ňom oznámené, že sa mám zúčastniť lekárskej prehliadky ešte raz, ale tentoraz v mieste posledného trvalého pobytu v Československu. (Zrejme výsledky z Rakúska Československo neuznalo za hodnoverné). Preto som 10. 2. 1992 poslal doporučený dopis z Viedne na OÚNZ Košice, v ktorom som požiadal o určenie termínu, kedy by som mohol pricestovať do ČSFR na lekársku prehliadku. Dňa 6. 3. 1992 som dostal z Košíc odpoveď. priložujem Vám foto-

Vec: Žiadosť o odškodnenie

Ku konečnému vybaveniu Vašej žiadosti o odškodnenie z hľadiska poškodenia na zdraví je potrebné, aby ste v zmysle Pokynu ministerstva zdravotníctva SR zo dňa 16. 1. 1991 č. LPS 198/91 požiadal riaditeľstvo OÚNZ v mieste Vášho posledného trvalého bydliska o vypracovanie posudku, či poškodenie zdravia bolo v príčinnej súvislosti s Vaším väznením a o bodové ohodnotenie. Pokiaľ bude k dispozícii zdravotná dokumentácia, bude možné túto príčinu súvislosti skúmať. K žiadosti je potrebné doložiť fotokópiu rozhodnutia o Vašej rehabilitácii. Ostatné požiadavky máte doložené a po doplnení žiadosti vo vyššie uvedenom smere bude môcť byť o nej rozhodnuté.

pplk. JUDr. František K. J. v. z. z.

VEC: Žiadosť - odpoveď.

Oznamujem Vám, že v našej organizácii sa Vaša zdravotná dokumentácia neneháda.

V archíve bývalého MÚNZ Košice taktiež nie je Vaša zdrav. dokumentácia. Z tohoto dôvodu sa nemôžem vyjadriť o Vašom zdrav. stave ev. ani realizovať Vašu požiadavku.

Požiadavka o vyšetrenie v ČSFR zo strany rehabilitačnej komisie nebola nám nanesená.

S pozdravom

MUDr. Zdeno Svoboda
riaditeľ PSM

kópiu odpovede, ako bola moja žiadosť o lekársku prehliadku vyriešená. Zdá sa, že tým je celá vec ohľadne odškodnenia za poškodenie na zdraví vo väzení, ukončená komunistickým spôsobom:

1. Lekárske nálezy z Viedne z Rakúska sú neplatné.

2. Mestský ústav národného zdravia v Košiciach mi žiadne lekárske prehliadky neurobí.

3. Rehabilitačná komisia mi nemusí vyplatiť žiadne odškodné za poškodenie na zdraví - pretože nemám urobenú lekársku prehliadku.

Čo na to povie? Nie je to fantasticky vymyslené? Ktovie, kto na také niečo prišiel?

Je to smutné, ale žiaľ taká je komunistická demokratická spoločnosť a spravodlivosť v posametovom Československu. Takto sa ukončujú a riešia mnohé rehabilitačné procesy obetí komunistickej zvrátenosti a prenasledovania.

Ja osobne za tento vývoj v ČSFR kladím vinu celému Západu (nie redakcii časopisu Západ). Prečo? Pretože drtivá väčšina podnikateľov na Západe vie, akým smerom sa vývoj v Československu ubera, vedia o tom, ako sú porušované platné zákony, ako sú rôznymi spôsobmi okrádani bývalí politickí väzni a ich deti a napriek tomu hojne dotujú tento staro-nový komunistický režim svojimi finančnými i hmotnými dotáciami (viď Baťa a mnoho ďalších). Neuvedomujú si, že svojou podporou vlastne nalievajú čerstvú „ekonomickú krv“ do hrtana tejto zdochynajúcej komunistickej obľudy a umelo predlžujú jej život ekonomickými injekciami. A nič viac komunisti a ich staronový komunizmus na prežitie nepotrebuje.

Jedine dotácie - doláre, marky, šilingy, či hocikakú inú západnú menu no a samozrejme nové stroje a techniku. A výsledky sú potom také, ako som práve opísal.

S úctou
JOZEF VAŠKOVIČ, Viedeň

Nechcete si zajet na Floridu?

VÁCLAV TÁBORSKÝ, USA

Tak napřed ty výhody: je tam teplo. Je tam lacino. Zatímco severané se svíjejí pod nápory blizardu a účtů za topení, zatímco řidiči proklínají počasí když jejich auta prokluzují bokem na zledovatělých cestách a občas se odrážejí od telefonních sloupů, takzvaní snowbirds čili stěhovaví ptáčkové si chodí v kraťasech a tričku tam dole na jihu. Nepřemýšlejí o účtech za topení, ale o účtech za klimatizaci. Ať je tam v těch severních státech a provinciích jakákoli recese nebo deprese, na Floridu nedosáhne. Miliony středně movitých penzistů většinou nezávisle na momentálních hospodářských problémech: jejich dříve investované úspory jim zaručují pravidelné příjmy. A ta láce! Třeba taková večeře pro dva, za kterou vydáte v Torontě nejmíň \$ 30 (samozřejmě bez alkoholu, ty drinky se účtují extra), vás přijde v mnoha podnicích (třeba v takovém Shoney's, kterýchžto restaurací jsou po jihu desítky) sotva na polovinu. A to máte i s polévkou, ovocem a bohatě zásobeným salát barem, kde si můžete nandat kolik chcete. A když už se chcete rozšoupnout alkoholicky, zajdete do podniku o něco dříve, protože tam na jihu mají bohubilý zvyk, „happy hour“ čili tak zvanou „šťastnou hodinku“, kdy vám dají dva drinky za cenu jednoho, a to do šesti nebo sedmi večer.

Abychom byli spravedliví, musíme se zmínit i o nevýhodách. Jednak je ta Florida zoufale plochá. Takové Polabí, to jsou velehory. Nejvyšší bod státu Florida je asi 110 m nad mořem. A pak je tam samozřejmě přestarcováno. Jsou tam milióny penzistů všech druhů. Od těch jurů, kteří ještě sportují, golfují či tenisují, přes ty třaslavé a šouravé až k těm, kteří se tiše pomouchují v domovech důchodců. Naštěstí kromě téhle „šedé generace“ jsou tam také oblasti, kde žijí normální lidé. Ti nenormální, jako třeba ti hodně bohatí, se shromažďují hlavně mezi West Palm Beach a Miami Beach na Atlantickém pobřeží. Pak v době různých univerzitních prázdnin přilétají na Floridu tisíce studentů a studentek. Ti mají soustředění hlavně ve Fort Lauderdale, Daytona Beach a St. Augustine. V době pololetních prázdnin jsou pláže a hospody a motely plné rozpustilých mladíků, napůl opilých, a rozpustilých šlečen, napůl oblečených.

USÍDLIT ČI NEUSÍDLIT?

Když tak s kamarády přemýšlíme o ideálním místě na této malé zeměkouli (hlavně pod vlivem socialismu, který ač na ústupu na Východě, najednou vystrkuje růžky v naší krásné ontářijské provincii a přináší tak neúměrně vysoké daně, zvyšuje počet lenochů na sociální podpoře a tím také zločinnost

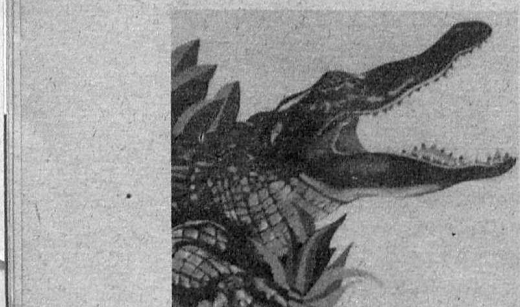
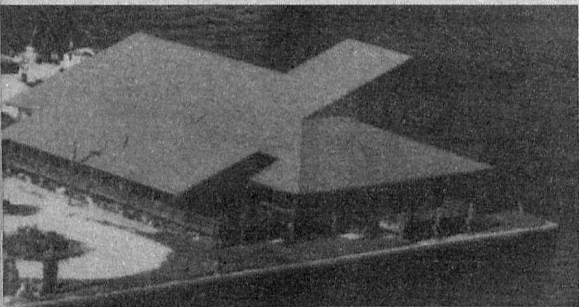
a jiné neřády), často přemýšlíme o Floridě jako jednom z mnoha možných úniků. V tom případě se musíme podívat na ty pozitivní a negativní stránky trochu podrobněji.

Normální lidé většinou chtějí uniknout severským zimám únikem na Kanárské ostrovy, do Španělska, mexické Guadalajary, do Arizony nebo na Floridu, a to na týden, měsíc nebo na půl roku, podle finanční situace. Jenže přemístění delší než půlroční by mohlo znamenat ztrátu univerzálního kanadského zdravotního pojištění. Stojí tedy za to si koupit tam dole nějaký domek nebo kondominium? Je to lákavé: slunce, moře, na zahradě si kdykoli můžete utrhnout čerstvý pomeranč nebo šťavnatý grapefruit. Když dojde citron na gin s tonikem, nakloníte se z okna a utrhnete z přátelské větve. Pokud máte větší rodinu, která se na jihu může střídat, pak je taková koupě výhodná. Ale stát se může ledaco. Musíme si proto vysvětlit, jak to vypadá s dědickými daněmi v USA. Jestliže tam dojdíte jen občas, máte status tzv. „Nonresident alien“ čili cizince se sídlem v jiné zemi. Když je tedy náhodou jeden z manželů spolknut žralokem, přežívající partner musí zaplatit dosti vysokou dědickou daň. Dům nebo konto se započítá celé. Není vám nic platné, že jste zaplatili třeba jen \$ 10 000 v hotovosti a na zbytek máte hypotéku, kterou měsíčně splácíte. Platíte dědickou daň ze všeho majetku, který přesahuje \$ 60 000. Má-li váš domek hodnotu \$ 150 000, bude přežívající majitel platit daň z \$ 90 000. Proto je na Floridě na prodej tolik realit, které banka zabavila pro neplacení splátek.

Rozhodnete-li se změnit status na „resident alien“, na cizince, který žije na Floridě aspoň 6 měsíců v roce, máte tu výhodu, že ve vašem případě budou dědické daně stejné jako pro každého občana USA, čili vám zdaní majetek, jehož hodnota přesahuje \$ 600 000. Takže se musíte rozhodnout, jestli chcete kanadské zdravotní pojištění nebo nižší daně pro své dědice.

JAK SE BAVIT

Dejme tomu, že se rozhodnete být rezidentem státu Florida. Těch ročně přibývá o 3%. Kde jsou ty doby, kdy Ponce de Leon připlul do těch míst v r. 1513 jako první Evropan. Našel ještě poloostrov nezalidněný. Jen mýsty se proháněly sporadické bandy Indiánů kmene Seminole a Miccosukee. Chudák Ponce neměl takovou kliku jako Cortez nebo Pizarro. Na Floridě nenašel zlato, jen močály, komáry a aligátory. I jinak to bylo místo nelákavé. Nemohl si zaskočit do Disneyworldu nebo se podívat na Kennedy Space Center.

Takže sebral svých pět pomerančů a vrátil se na ten větší a tehdy kultur-
nější poloostrov, a to iberský.

Dneska se podnikatelé snaží překonat nudnost krajiny velkolepými podniky pro turisty z celého světa. Hned vedle již zmíněného Disneyworldu je EPCOT, rozlehlý zábavný park pro dospělé. Stěží si to stačíte prohlédnout za den. Kromě desítek pavilonů tematických a národnostních stojí za zmínku scény z americké historie, hrané roboty. Ti roboti mají proti živým hercům několik výhod: neopíjejí se a nezapomínají text. Jejich nevýhodou ovšem je, že při chůzi komicky potahují jednu nohu za sebou. Ale na to si zvyknete. Nedaleko Disneyho nedávno otevřely také Universal Studios svou zajímavou podívanou, nabitou scénami z úspěšných filmů a s fantastickými zvláštními efekty. Výlet na JFK Space Center stojí za návštěvu. Tak jako v evropských muzeích předvádějí mamuty a dinosaury co by dávno vymřelé odrůdy, tak na mysu Canaveral vám přiblíží lety Apolla na měsíc jako dobrodružství dávno minulé. Nostalgie za celé čtvrtstoletí, ne za několik miliónů let. Zachce-li se vám minulosti, můžete navštívit krásná muzea v Jacksonvillu, Miami, Ocale, Daytona Beach nebo Ringling Muzeum v Sarasotě.

ZVÍŘATA, HMYZ A PLAZIVCI

Napřed ten hmyz. Pokud žijete u pobřeží, tak vám komáří moc nevadí, je tam permanentní vánek. Oni nemají rádi, když jim fouká pod prdélku, takže poblíž moře dají pokoj. Ale písečné pobřeží je zase rejdištěm pro další nepříjemné odrůdy: písečné blechy a miniaturní mušky, tzv. „no-see-em“. Oba druhy kousou nepříjemným a přitom zcela neviditelným způsobem. Pak jsou tam další neřádi. Zvláště na golfových hřištích často vidíte varovné cedule v houšti, že se tam schovávají jedovatí hadi. Ale málokdo těm cedulím věří. Zdá se, že je tam vyvěšují zaměstnanci, aby se

tam sportovci necpali při hledání ztracených golfových míčků. Ty si chtějí sebrat místní lidé sami, aby si tak přivyčlali. Kdybyste však náhodou některého plaza potkali, musíte si pamatovat radu:

Red on black, friend of Jack,
Black on yellow, kill the fellow.

Čili pozor pouze na hady žlutočerné, těch červenočerných se nemusíte bát.

Pokud jde o další havěť, škorpióny, vzpomínám si na naši první zimní cestu na Floridu asi před šesti lety. Vkročili jsme do motelového pokoje v Marathonu na souostroví Florida Keys (ostrůvky propojené mosty, které se táhnou asi 150 km do mexického zálivu), odhodili vaky a otevřeli okna. Tu jsem si všiml těsně u dveří jakési černé hračky, kterou si děti kupují aby vystrašily kamarády. Černý škorpión z plastické hmoty. Tak jsem se sehnul, abych s ním vystrašil ženu. V posledním okamžiku jsem změnil původní rozhodnutí a napřed jsem do té hračky lehce ťuknul špičkou tenisky. A vida - líný škorpión se zavrtěl a odplazil do hnízda. Byl živý, ta mrcha. Ale to bylo poprvé a naposled, co jsme tam na jihu viděli tuto rekvizitu z hrůzostrašných filmů.

Posledním živočichem, o němž se nutno zmínit, je aligátor. Prosím vás, neuráždějte poctivé aligátory tím, že byste o nich mluvili jako o krokodýlech. To neradi slyší. Aligátory žijí totiž jen ve sladkých vodách. Protože jsou chráněni, rozmnožili se v posledních letech nevídanou mírou. Takže skoro v každém rybníčku nebo jezírku na všech golfových hřištích žije nějaký ten „gator“. Občas je vidíte povalovat se na břehu. Například u šesté jamky hřiště Red Lake poblíž letiště ve Venice na Floridě jsem si to šinul podél břehu, pátraje po potopených míčcích, když jsem málem narazil na takového desetistřevicového (Evropani by řekli třímetrového) aligátora macka. Naštěstí spal, takže jsem se rychle vyhnul. Byl to zřejmě příbuzný známého aligátora Charlieho, kteréhožto chudáka museli

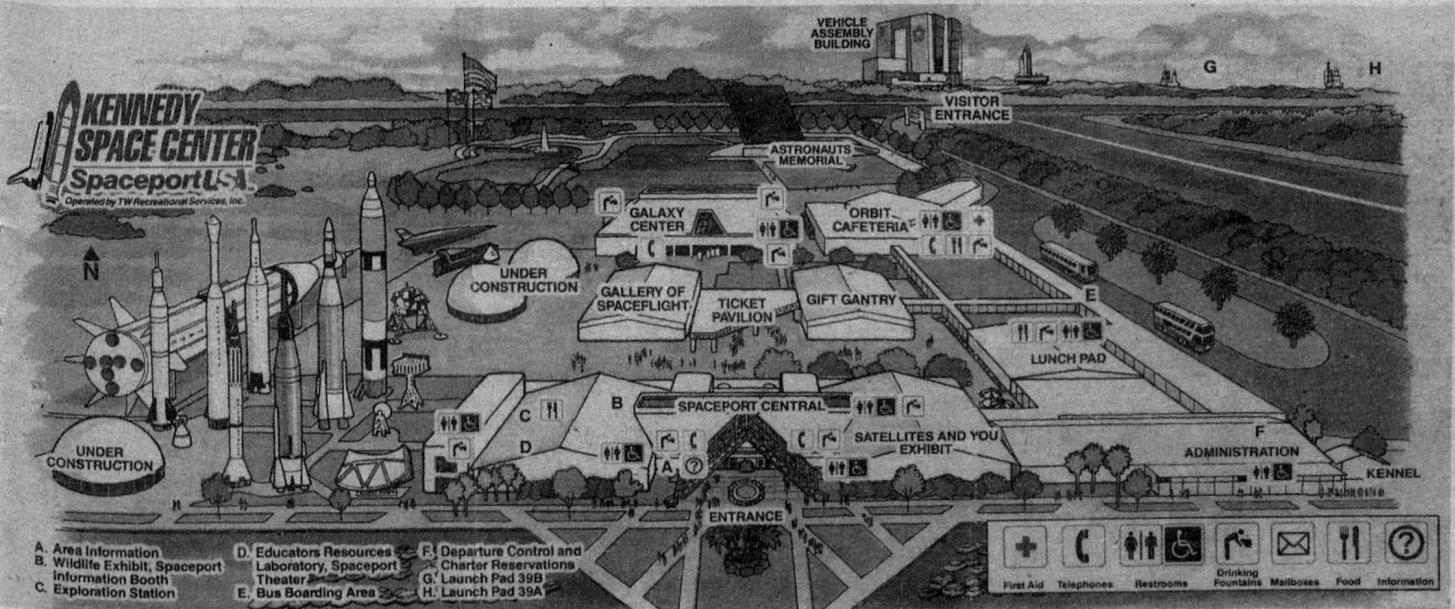
vloni odstřelit, neboť se snažil zatáhnout jakéhosi nevinného golfistu do rybníčka jako svačinu. Ale spoluhráči byli udatní a udeřili Charlieho několikrát golfovou holí č. 5, čímž ho demokraticky přesvědčili, aby si našel jinou kořist. Tato událost je však výjimkou. Zdá se, že ti staří aligátory nějak děkují, stejně jako lidé. Stávají se nevrli. Jinak se ti zubaři vodníci nešnaží zatahovat lidské dušičky do vody. Kdyby vás ale náhodou nějaký ten nerudný aligotš napadl, klasikové radí, abyste utíkali cikcak (zigzag). Ačkoliv jsou aligátory rychlí, cikcakovat neumějí.

ČTO DĚLAT?

Ptal by se ruský klasik Černyševský, kdyby dneska zajel na Floridu. Když tam žijete delší dobu, největší zábavou se stane shopping, čili nakupování. Většina zboží je tam daleko lacinější než v těch severních státech. Jestli si chcete polechtat nervy, můžete si zajet takovou hazardní loď kousek od pobřeží, do mezinárodních vod, a gamblovat, hrát ruletu, bakarát nebo tahat za ty „jednoruké bandity“. Nebo si najmete jinou loď a jedete rybařit, jako to dělal Hemingway o kousek dál na jih, na Kubě. Pak se dá hrát golf, tenis a jiné míčové radovánky. Samozřejmě si můžete zaplavat v moři, což je daleko příjemnější kvůli teplotě vody na západní straně Floridy, v Mexickém Zálivu, než na té atlantické straně.

Nejoblíbenější zábavou, zvláště pro ty, kteří přijeli na Floridu poprvé, je cestování. Můžete navštívit krásné národní parky, jako Everglades nebo podmořský John Penneocamp Coral Reef State Park (tam jedete na člunech s plexiglasovým dnem), Biscayne National Park, Busch Gardens v Tampě, Marineland, Key West (nejjižnější bod USA, jedno z oblíbených míst E. Hemingwaye a Tennessee Williamse) - a mnoho dalších míst.

Tak jestli jsem vás ještě neodstrašil - tak na shledanou v zimě na Floridě!

Evropské kulturní vztahy

HANS-GEORG GLASER, Essen

Prager Tagblatt byl tak reprezentativní, že může být počítán k samým vrcholům novinářského umění. Už nikdy jsem se nesetkal na tak malém prostoru s tak jedinečnou atmosférou, vtipem, nadáním a konverzační schopností.

Tato pochvalná slova rakouského spisovatele Friedricha Torberga mohou znalci historie tohoto jedinečného listu jen potvrdit. Připomínají dobu, kdy v Praze a tím i v srdci Evropy, působil onen německo-česko-židovský duch, který český spisovatel Arnošt Lustig, čestný předseda nově založené „Společnosti Franze Kafky“, popsal jako „tři pražské kultury“, které se navzájem ovlivňovaly. Tento jedinečný pražský fenomén se zahnídl v liberálním angažovaném demokratickém žurnalistu jmenovitě v německy psaných novinách v městě nad Vltavou nejen v Prager Tagblattu ale i v Bohemii. Židovští literáři Franz Kafka a Franz Werfel, Johannes Urzidil a Ernst Weiss, Max Brod a Egon Ervin Kisch, které apostrofoval vídeňský Karl Kraus: „Broduje to a verfluje, kaffkuje a kišuje“, byli stálými spolupracovníky Prager Tagblattu. Scházeli se pravidelně k vášnivým literárním debatám v kavárně Arco.

Na příkopech v kavárně Continental sídlil „kníže básníků“ dr. Hugo Salus i s Gustavem Meyrinkem, autorem Golema. Zde se scházeli od r. 1933 až do obsazení Prahy také umělci a spisova-

telé, kteří uprchli z Německa před Hitlerovými pronásledováním, jako bratři Herfeldové, (John Heartfield), Weiskopf, Erpenbeck, Heinrich a Klaus Mannovi, Kokoschka a Heym.

Více než 250 spisovatelů a umělců naležlo v tehdejší Československu za velkého humanisty T. G. Masaryka politický azyl. „My, celé pronásledované, intelektuální, svobodomyšlné Německo, byli jsme v této jedinečné zemi nejen trpěni: Praha nás přijala jaké příbuzné,“ napsal Heinrich Mann vděčně ve svém životopise. Thomasovi, Heinrichu a Klausovi Mannovým propůjčil Masaryk československé státní občanství: „Jestli někdo, tedy to byl T. G. Masaryk, který mi pomohl a prokázal mi dobro“, píše Heinrich Mann dále: „v roce 1933, to jsem byl už ve Francii, prohlásil můj mnichovský byt za československé vlastnictví a přestěhoval ho do Prahy. Až do roku 1938 měly moje knihy, obrazy a ostatní věci azyl v hlavním městě svobodného Československa.“

Také Wieland Herfelde se svým nakladatelstvím Malik, pro které jeho bratr John Heartfield tvořil známé knižní obaly, si vzpomíná: „Československo nebylo pro nás ani tak místem exilu, jako pouhou změnou bydliště.“

Vedle dělnického ilustrovaného AIZ se objevily v Praze četné antifacistické noviny a časopisy, jako Gegenangriff,

Der Simpl a Der Siplicus, v nichž uveřejňovali svoje satirické grafiky a kresby Johannes Wüsten, Günther Wagner a Th. Th. Heine, Die Brücke, Europäische Briefe, Aufruf Ligy pro lidská práva, Der Monat, Die neue Weltbühne, abychom jmenovali jen ty nejdůležitější.

Také Willy Haas dlouholetý vydavatel časopisu Literarische Welt, k jehož spolupracovníkům patřili jmenovitě spisovatelé Výmarské republiky, mohl s podporou pražského nakladatelství Orbis v časopise Die Welt im Wort pokračovat v Československu ve své práci. V Neuen deutschen Blättern byla v Praze uveřejněna poprvé literární díla jako Třígrošový román Bertolda Brechta, Výchova před Verdunem Arnolda Zweiga, Der Abgrund Oskara Marie Grafa.

V karlovarském nakladatelství Graphia vycházel v době od r. 1933 do r. 1938 Neue Vorwärts, jehož šéfredaktorem byl Friedrich Stampfer. Ten byl členem exilového představenstva Sociálnědemokratické strany Německa, který našel v Československu azyl až do vstupu nacistických armád do Sudet.

Počátkem dubna 1934 uspořádali českoslovenští umělci, mezi jinými Antonín Pelc, František Bidlo a bratři Čapkové v sálech pražského uměleckého spolku Mánes mezinárodní výstavu karikatur, na které byla zastoupena především díla pronásledovaných německých umělců, jako byli George Grosz, Thomas Theodor Heine a John Heartfield. Na této výstavě se podíleli četní evropské umělci, jako známý francouzský básník a kreslíř Jean Cocteau.

Okamžitě zazněly protesty nacistické vlády z Berlína. Vyslanec Německé Říše v Praze, dr. Koch, předal ministerstvu zahraničí v Praze „verbální nótu“ pro „urážku říšského kancléře“. S výjimkou několika extrémně pravicově zaměřených a nacistům nakloněných časopisů se československý tisk proti vměšování z Berlína postavil. Obyvatelé Prahy odpověděli na „verbální nótu“ nacistů masovou návštěvou výstavy. Byl to liberální Prager Tagblatt, který v této těžké době mnohým německým emigrantům umožnil přežít. Na to vzpomíná spisovatel Stefan Heym:

„Ten muž za psacím stolem je dr. Rudolf Thomas, šéf fejetonu Prager Tagblattu, chytrý člověk se smyslem pro humor a bohatými životními zkušenostmi. Jeho list se stal, vedle nudného Neuen Zürcher a jednoho nebo dvou rakouských deníků, jedním z vedoucích německy psaných časopisů v Evropě, protože to, co přinášeli nacisté, se mohlo z kulturního hlediska stěží brát vážně; a lidé, kteří z říše uprchli a nyní zde ve

Pravda vítězí!

NOVÝ DOMOV
The New Homeland

MAŠARYK, HONKOLAND, ČESKOSLOVENSKO, Pr. 450, Scarborough, Ont. (Canada), Toronto, Ont. (Canada), 1992

NOVÝ DOMOV má také svoje rubriky: "Kultúrnú", "Pomôžte Československu" a "Zo života politických väzňov" a ďalšie

NOVÝ DOMOV má téměř v každém čísle interview zvané „Náš rozhovor“ se zajímavými lidmi nebo delší komentáře k nejdůležitějším událostem.

450 Scarborough Golf Club Rd, Scarborough, On., Canada M1H 1H1

Predplatné na rok 1992: Kanada: \$ 24; USA a zahraničie: \$ 33; (šek Payable to MMI alebo Nový domov); Československo 150 Kčs - č.ú. 400 144-011 Masaryk MI Canada, Komerční banka, Na příkopě 28, 110 00 Praha 1

ČTENÁŘE PRAVIDELNĚ INFORMUJE O UDÁLOSTECH

- v Kanadě Čechů a Slováků
- o tom, co se právě stalo v Československu a má vztah k našemu životu a to vše originálními články, které jsou psány výhradně pro Nový domov. Článků přetištěných z ostatních novin má jen minimálně.

NOVÝ DOMOV sú teamové noviny. Sú vedené redakčnou radou a dopisovateľmi sú autori známych mien (Valenta, Krupička, Reinis, Ulč, Daičar, Bystrov a ďalší).

NOVÝ DOMOV jsou noviny, které jsou pro naši informovanost nezbytné!

svém pokoji čekají na jeho ortel a na směšnou honorářovou poukázku u pokladníka, mají postavení a jméno v tisku a v literatuře“.

„Musí to být povznášející pocit“, podotýká Stefan Heym, „když člověk může být přítomen v tak vznešené společnosti, jaká se shromažďuje kolem Rudi Thomase; a když dokonce v Panské ulici, před redakcí Tagblattu, potká kolem spěchajícího Franze Werfela s vlajícími šosy, nebo skoro stále se usmívajícího Maxe Broda“

Dr. Rudolf Thomas osud emigrantů, který tak často kolem sebe viděl, nesdílel. Po vstupu nacistů do Prahy si vzal život.

Egon Erwin Kisch, kterému bylo ve dvacátých letech nabídnuto místo šéfredaktora Prager Tagblattu, šel místo toho do Berlína a posílal listu zprávy z německého hlavního města. Jeho řádky, které se staly legendou a vzorem pro mnohé evropské novináře jsou: „Nic není tak omračující jako prostá pravda, nic není exotičtější než náš svět, nic není fantastičtější než věcnost. A není ve světě nic senzačnějšího než doba, ve které žijeme“.

Od r. 1935 do r. 1939 pracoval po válce v BRD obzvláště populární spisovatel Hans Habe (vlast. jménem Jonas Bakessy) jako dopisovatel Prager Tagblattu v Ženevě. Po roce 1945 se vrátil do Německa jako major americké armády a organizoval vybudování prvního demokratického časopisu v poválečném Německu. Den kapitulace prožil v Essenu, kde pokřtil Ruhr-Zeitung, předchůdce dnešního Neuen Ruhr/Rhein Zeitung, který se vždy zasazoval o uvolnění napětí a o porozumění mezi Západem a Východem a to obzvláště v době, kdy to nebylo v obecném povědomí, jako dnes.

A tak přispěla hostitelská země Československo v Evropě v nejtěžších letech hodně k tomu, že pronásledovaní demokraté mohli přežít, a že byli schopni spolupůsobit při nové výstavbě demokratických poměrů v Evropě a obzvláště v Německu.

Jistě není náhoda, že Němci, Češi a Slovinci jako národy střední Evropy v průběhu svých dějin byli často postaveni tvář v tvář emigraci a vyhnání. Vzpomeňme jen toho, že mnozí Češi v dobách protireformace a pronásledování nekatolíků uprchli do německých zemí a zde našli novou vlast.

Dvakrát v proměnlivých dějinách našich národů byly Čechy středem evropské kultury: za Karla IV. tvořila česká, německá a francouzská kultura ve společném působení civilizační výkvět nejvyššího evropského stupně, z Čech vycházely kulturní podněty, které formovaly ve střední Evropě politiku, právo, literaturu a umění.

Vysoký a pozdní středověk přinesl v Čechách takový rozkvět kultury, který byl srovnatelný s evropskou úrovní. Není jistě náhodou, že oba nejpozoruhod-

nější paláce, které nám zůstaly ve středověku zachovány, stojí v Avignonu a v Praze: papežský palác a Hradčany. České země byly tenkrát strukturálním a kulturním středem Svaté říše římské. Pro internacionálnost středověkých Čech bylo také viditelným znamením založení pražské univerzity v roce 1348.

Středem evropské kultury byla Praha také v době Rudolfa II. V Týnském chrámu na Staroměstském náměstí je náhrobní deska dánského astronoma Tycho de Brahe, který sloužil císaři Rudolfovi jako dvorní astronom a po něm následoval Johannes Kepler. V paláci Kinských, vedle Týnské školy

vyrůstala Berta von Suttner, rozená hraběnka Kinská, známá bojovnice za mír.

„Praha spojuje zázračným způsobem modernu s pitoreskní romantikou, neustále v jistém smyslu ovlivňuje vznikající básnickou tvorbu a v básnickoduchovní oblasti vytváří vzácné a jedinečné hodnoty evropské kultury!“. Tato slova, která pronesl 16. října 1936 v pražském rozhlase velký německý spisovatel Thomas Mann, vyjadřují neuvěřitelně, co národy Československa v minulosti a přítomnosti pro evropskou kulturu znamenaly a znamenají.

Překlad drBH

Vážení přátelé, milí krajané, naše nakladatelství vydává dva tituly, kterými by rádo potěšilo srdce každého Čecha at už doma ve vlasti nebo mimo ni. Ano, i Vám je určen

VELKÝ ČESKÝ BETLÉM a ČESKÝ KALENDÁŘ 1993,

obojí z dílny českého malíře, ilustrátora a grafika Milana Janáčka.

VELKÝ ČESKÝ BETLÉM je situován do krajiny, právem nazývané Českým rájem, kterému vévodí legendární zřícenina hradu Trosky a který ve své zimní podobě tvoří rámec všeho toho lidského hemžení kolem jeslíček. Ty umístil autor do jedné ze zasněžených dřevěnic podkrkonošské vesničky. Betlém upoutá svou bohatou členitostí a při podepsaném rozmístění všech stojek a figur zaujme plochu cca 100 x 50 cm. Příprava, tj. vystřihování a sestavování betlému přinese potěšení a doslova umělecký zážitek nejen dětem, ale i dospělým, a o Štědrém večeru pak upřímnou vánoční radost z dobře vykonaného díla, které svou atmosférou české vánoční idylly okrášlí i atmosféru Vašich rodinných Vánoc.

ČESKÝ KALENDÁŘ 1993 vyzdobil Milan Janáček třinácti kreslenými kolážemi. Je to kalendář nástěnný, formátu 46 x 31 cm, a ústředním motivem každého měsíce je malířovo zpodobnění některého z půvabných koutů české a moravské krajiny; památného nebo poutního místa (Vyšehrad, Domažlice, sv. Hostýn, Mikulov, hrad Rábí, Štramberk atp.). Kolem něho je pak v drobných žánrových kresbách i výrazném detailu zachyceno mnohé z toho, co se v jednotlivých měsících odehrává v přírodě i v životě lidí, co patří k našim tradicím a zvykům a co nás vrací do vzpomínek na dětství i na tzv. staré časy. Kalendář je opatřen bohatým kalendářem občanských i křesťanských křesťanských jmen a církevních svátků v česko-německo-anglické verzi.

Pokud budete mít o některý z těchto tisků zájem, doporučujeme soustředit všechny objednávky u Vašeho krajanského spolku, který by nám pak poslal hromadnou objednávku.

Nebráníme se však vyřizovat Vaše objednávky i jednotlivě proti zaplacení šekem na naši adresu nebo bankovní konto.

OBJEDNACÍ LÍSTEK

(Zašlete na adresu nakladatelství)

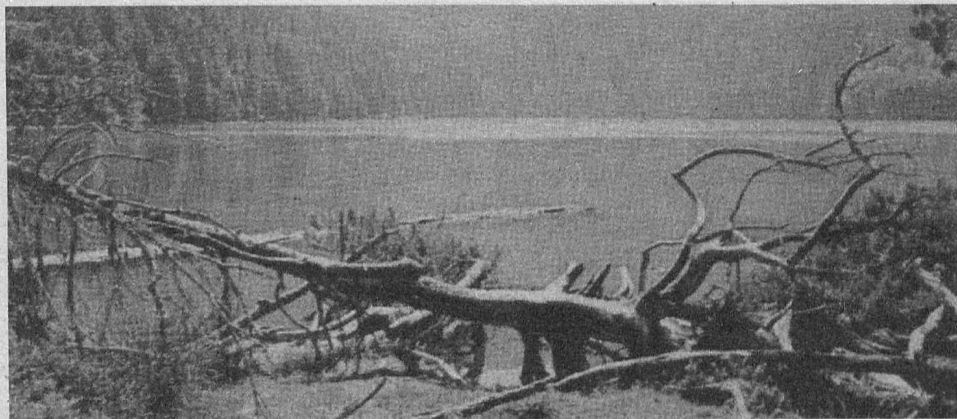
Objednávám(e)

..... ks VELKÉHO ČESKÉHO BETLÉMU v ceně 8 CD (7 USD) za kus;

..... ks ČESKÉHO KALENDÁŘE 1993 v ceně 7 CD (6 USD) za kus.

Zaplatím(e) šekem, zaslaným na Vaši adresu
šekem na číslo Vašeho bank. konta
(Škrtněte, co se nehodí!)

Podpis, adresa, event. razítko

Ekologie podomáčku?

LADISLAV MUŠKA, Ústí n/L

Když se podíváte z hřebenů Krušných hor na měsíční krajinu hald a jam, na města zahalená smogem, řeknete si: Tady bych nechtěl žít...

Obrovská koncentrace navzájem propojeného průmyslu nad ložiska hnědého uhlí v severočeské pánvi připomíná symfonický orchestr, který hraje Beethovena příliš hlasitě. Posluchači si zacpávají uši, dostávají kolaps. Někteří hráči si to uvědomují a chtěli by zeslabit, jenže sami o sobě nemohou, protože by narušili souzvuk. Potřebuje to koordinátora, dirigenta, který dá znamení, aby ubrali všichni.

Leccos se mezitím dá udělat vlastními silami v rámci samosprávy obcí. Například s pitnou vodou na tom Podkrušnohoří není ještě tak špatně. Je tu v provozu místní vodárenská soustava, která přivádí pitnou vodu z Chomutova a Mostecka až do Ústí nad Labem. Také obsah dusičnanů není tak tíživý jako v rovinatých krajích. Řeklo by se, že stačí dobrá údržba.

Větší problémy vznikají tím, že z hřebenů Krušných hor zmizely lesy a to nejenže změnilo odtokové poměry v korytech potoků tak, že třeba dlouho jimi neteče téměř nic a náhle přijde povodňová kalamita. Absence lesů způsobuje, že vodu nemá co udržet a pitnovodní nádrže nejsou pravidelně doplňovány vodou. Z toho vyplývá otázka, jak postupovat při obnově lesů. V hřebenových partiích se na výsadbu smrku pichlavého vyhodily stamiliony bez praktického výsledku. Přitom na Mostecku existovali „fořti“, kteří nad tím kroutili hlavou a navrhovali jiné dřeviny. Konečně snad dojde na jejich zkušenosti.

S vodním režimem v kraji souvisí zemědělství, respektive to, čemu se říká zemědělská velkovýroba. Jen v předminulém roce přišla vodárenská síť na Chomutovsku o 180 tisíc kubíků kvalitní pitné vody v důsledku splachu přehnojené zemědělské půdy do nádrží. Koneckonců dříve se intenzivně hospodařilo i v prvních pásmech hygienické ochrany.

V současné době se uvnitř oblasti prosazuje snaha po obnově zemědělské krajiny. Příslušné řídicí složky si uvědomují, že v regionu, který volá po zeleni, nelze využívat veškerou půdu pro zemědělské účely. Oblasti, které jsou průmyslově nejvíce exponovány, se budou ze zemědělské výroby postupně vylučovat a využívat pro obnovu krajiny, výsadbu lesů a zeleně vůbec - už teď se začíná s úpravou několika lesoparků.

Návrat přírody je podmíněn i skončením meliorací a technických úprav terénu, které sice posloužily k tomu, aby krátce po velkých deštích mohly do polí těžké mechanismy a nebořily se tam, ale úbytkem spodní vody byla například zcela rozvrácena unikátní luční společenstva v Českém středohoří.

V současné době se uvažuje, co bude s krajem dál. Zatím mají orgány místní správy k dispozici jenom územní plán jako jediný nástroj, a tam na přírodu vůbec pamatováno nebylo. Chybí v něm i aspekt, který by uvažoval, jak by se v daném území mělo hospodařit a co by se tam mohlo nebo mělo pěstovat.

Jsou dvě možnosti: buďto se nyní po zrušení krajského zřízení začnou uplatňovat lokální zájmy bez vzájemné integrity. Nebo se konečně otevře široké pole pro iniciativu lidí, kteří tu žijí a v mnoha případech jsou vysídlováni do jiných lokalit, aby uvolnili místo těžbě uhlí. Měli byste dostat možnost demokraticky rozhodovat i o podobě území a kontrolovat, aby se oficiálně prováděné rekultivace nestaly jen náhražkou původní krajiny a osídlení.

I vodní hospodářství má své konflikty s důlní činností, protože její rozšiřování si vyžádalo četné přeložky vodních toků, ne vždy odborně provedené. U vodních toků se záporný vliv průmyslové koncentrace projevuje nejmarkantněji. V kraji jsou mrtvé toky, například řeka Bílina od Mostu až po vtok do Labe nebo Nisa v průtoku od Jablonce do Liberce až na hranice. Mnoho toků není přímo znečištěno odpadními

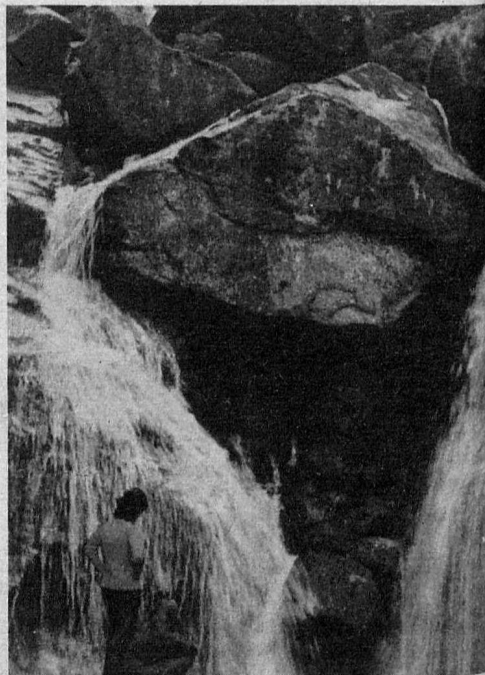
vodami, ale v důsledku spadů stouplo jejich okyselení natolik, že původní osádka lososovitých ryb v nich nemá šanci žít.

Znehodnocené a mrtvé toky představují v regionu 1565 ha, což je 32 % z celkové plochy vod. Když uvážíte, že za loňský rok ulovili sportovní rybáři 272 tisíc kg ryb, pak průměrem na těch 32 % nevyužívaných vod přichází na stůl spotřebitele o 87 tun rybního masa ročně méně.

V podílu čištění odpadních vod jsou severní Čechy na posledním místě v republice. Malé čistírny vyřeší situaci pouze na malých tocích. Na Labi například má smysl plánovitě stavět čistící stanice od pramenů dolů, nikoli naopak. Rybářský svaz má po severočeských okresech 20 tisíc členů, z toho tisíc aktivistů čistoty vody. Mnohdy však už jim bohužel nezbyvá než konstatovat havárii a zjišťovat viníka.

Podobná situace je s obsahem oxidů v ovzduší, které jsou hlavním viníkem skutečnosti, že severní Čechy jsou oblastí s nejvíce poškozeným prostředím v civilizovaném světě. Stejně jako u čistoty vod mohou místní orgány pouze sledovat intenzitu znečištění pomocí sítě monitorů, dělat nemohou nic.

Malou ekologií, o níž byla řeč, se sice dosahuje určitých dílčích výsledků, ale nikoli rozhodujících změn situace, která životní prostředí Podkrušnohoří limituje. Muselo by se sáhnout k velkým příčinám devastace, k neekonomické těžbě uhlí a na ni vázané koncentraci průmyslu. Prostě k tomu orchestru, který hraje příliš hlasitě. Je to složitá partitura, která se nedá uřídit tak, že by za dirigentským pultem zaskočil některý z „hráčů“. Jenže kdo se ujme taktovky, když stát má zájem spíš na velké i malé privatizaci a ještě větší samostatnosti podniků?

Jazykový institut
Bohemicum pořádá
pravidelný

LETNÍ KURS ČEŠTINY V PRAZE

TERMÍN: 3. - 21. srpna 1992

Zájemci mají možnost se účastnit celého programu nebo jen jeho části (jednoho nebo dvou týdnů).

VÝUKA: 25 hodin týdně

Účastníci jsou rozděleni do malých skupin podle stupně pokročilosti, cílem je intenzita a kvalita.

UČITELÉ: Odborníci z Karlovy univerzity s bohatými zkušenostmi z výuky češtiny pro cizince.

ZAMĚŘENÍ: Učební program modifikujeme podle potřeb a zájmů účastníků. Naše nabídka zahrnuje:

1. Praktické kurzy poskytující maximum komunikativních dovedností s minimem gramatiky
2. Univerzální program pro zájemce o všestranné zvládnutí češtiny
3. Specializované kurzy pro filology i jiné obory

UBYTOVÁNÍ: V případě zájmu zprostředkujeme ubytování podle vašich požadavků.

PŘIHLÁŠKY JE MOŽNO ZASÍLAT NA ADRESU

Bohemicum, P.O. Box 18, 140 08
Praha 48, Czechoslovakia
Na této adrese je možno kdykoli získat další informace.

Naše další nabídka zahrnuje:

- individuální výuku češtiny po celý rok, plně specializovanou podle potřeb zájemců
- jazykové příručky a učebnice, počítačové programy k výuce češtiny a jiných jazyků

O původu estébáckého antisemitismu

Mnohokrát jsem si položil otázku, jak je možné, že současně s hlásáním proletářského internacionalismu se do praxe reálného socialismu i do praxe ocelové pěsti dělnické třídy, Státní bezpečnosti, přimísil velmi primitivní antisemitismus. Prolíná Stalinovou i Gottwaldovou érou, táhne se až do přítomnosti, a dostal se na povrch i v Dolejšího rozboru Havlova židodemo-kratismu.

Odkud se vlastně antisemitismus dostal do marxismu?

V roce 1843 vydal Karel Marx brožurku „Židovská otázka“. Není příliš známá; do některých vydání Marxova díla se vůbec nedostala, a je těžké ji získat. V roce 1959 vyšla pod názvem „Svět bez Židů“ nákladem Filosofické knihovny v New Yorku (Philosophical Library Inc., 15 East 40th Street, New York, N.Y.).

Karel Marx vytvořil velmi svérázný typ marxistického antisemitismu, který je těsně spjat s různými druhy současného socialismu, ať se chlubí svým humanismem nebo ne.

Citáty, které teď uvedu, nejsou z Adolfa Hitlera; je to doslovný překlad z Karla Marxe, otce socialismu:

„Peníze jsou jediným žárlivým Bohem Israele, jemuž se žádný jiný Bůh nemůže rovnat. Peníze degradují všechny bohy lidstva a mění je ve zboží. Peníze jsou universálním měřítkem všech věcí. Oloupily proto celý svět, přírodu i člověka, o jejich původní hodnotu. Peníze jsou podstatou života a práce člověka, které od něj byly odcizeny; Tato odcizená obluda nad ním vládne a on jí uctívá.“

„Bůh Židů je nyní světským Bohem. Směnka je pravým Bohem Žida.“

„Co je podstatou židovství v našem světě? Praktická potřeba, soukromý zisk. Co je předmětem Židova uctívání na tomto světě? Lichva. Co je jeho světským Bohem? Peníze.“

„Dobře tedy: osvobození od lichvy a peněz, jinými slovy, od praktického, skutečného judaismu, je pravým osvobozením naší doby.“

„Židovský zákon, který nemá solidní základy, je jen náboženskou karikaturou morálky a zákona všeobecně, a stává se rituálem, jímž bohatství zakrývá svoje pikle.“

Člověk se nad těmito citáty podivuje: jak to, že Marx, sám Žid, vyprodukoval tyto citáty? Vždyť Marx dokonce pocházel z rabínské rodiny. Jeho otec Herschel

Marx však přijal v roce 1816 křesťanství, aby se mohl v tehdejší Prusku stát advokátem. Marx se pak celý život pokoušel tuto konverzi ospravedlnit, a dělal to tak, že útočil na Židy.

A psal:

„Obcházení zákona dělá z pobožného Žida pobožného Žida“ (Die Deutsche Ideologie, MEGA V, 162).

„Židé z Polska jsou nejspínavější ze všech ras.“ (Neue Rheinische Zeitung, 29. dubna 1849).

„Nazval Ferdinanda Lassalla „Judel Itzig, židovský negr“ (Der Judische Nigger, 30. července 1862).

Identifikace judaismu s lichvou a vykořisťováním, spojená se zdánlivým celosvětovým židovským spiknutím s hlavním stánem v Jeruzalémě, jsou podstatou politického antisemitismu. I Antonín Zápotocký (pro mladší věkem: nevýznamný bulvární spisovatel padesátých let) prohlásil v době masových protizidovských procesů: „Nepodřídíme se diktátu osy Jeruzalem-New York!“

Mao Cetung se ve stejné době vyjádřil, že Israel je „Tchajvanem Středozemí“, a že by měl být smeten do moře. Podobně se vyjádřil i socialista Džavaharal Nehru.

V oficiálním sovětském dokumentu z roku 1958 „Stát Israel - jeho postavení a politika“ od K. Ivanova a Z. Šejnise čteme:

„První povinností všech marxistů a komunistů v této situaci je pomoc lidu Afriky a Asie při zničení reakčních židovských sil.“

Antisemitické socialistické hnutí Německa ve dvacátých a třicátých přijalo Hitlera tak nadšeně právě pro jeho antisemitismus. O něco později, ideologické a „antisionistické“ čistky stalinského období sblížily Hitlera se Stalinem, alespoň dočasně, přes všechny rudé a hnědé rozdíly. Jsou pro to četné doklady, a předávání vězňů židovského původu z SSSR gestapu je jen jedním malým příkladem.

Marxova kniha končí pythickou a dosti prorockou větou:

„Sociální emancipace židovstva je emancipací společnosti od Židů.“

Jakoby předpověděl, co se bude dít v Osvěčimí a v SSSR.

Takže, slyším-li od někoho prohlášení, že Židi a svobodní zednáři chtějí dnes ovládnout Československo, ptám se řečníka: „Kdo jsi a odkud přicházíš, a jak to vůbec s novým Československem myslíš?“

-SR-

**Žápad (today)
vám rychle dodá vydavatelství COMET
ŽEROTÍNOVA 59, 130 00 PRAHA 3
TEL. 276615**

VĚRNÍ ZPRAVODAJ KONFEDERACE POLITICKÝCH VĚZŇŮ **ZŮSTALI**

Muzeum třetího odboje

JIŘÍ MAJER, Příbram

V květnu 1992 zahájilo svou činnost Muzeum třetího odboje v Příbrami, založené konfederací politických vězňů Československa. Jeho posláním je stát se dokumentačním, badatelským a kulturně-světovým pracovištěm pro dějiny hnutí odporu proti diktatuře KSČ v letech 1948-1989.

Zahajovacím aktem Muzea je výstava „Politici vězni uranových dolů 1948-1968“. Jejím záměrem je revokovat a na dokumentech doložit atmosféru politické persekuce v prvním období po únoru 1948, aspoň natolik, jak je to zatím možné na základě postupně zjišťovacího pramenného materiálu. Ve výstavě je na 30 panelových plochách exponováno na 400 originálních, písemných, grafických a ikonografických dokladů. Byly vybrány z registratur ústředních správních a politických úřadů, policejních a soudních orgánů a dalších institucí z doby nsvobody, jež byly do nedávna tajné povahy. V současné době jsou soustředovány do Státního ústředního archivu v Praze a do Státních oblastních a Okresních archivů. Hlavní dokladový materiál pro výstavu vydaly především archivní fondy ÚV KSČ, FMV, M StB a Vězeňského ústavu Ostrov u Jáchymova, dále archiv Československé obce sokolské a registry řady KNV, MěNV a dalších institucí.

Téma výstavy je začleněno do kontextu politického vývoje v Československu v letech 1948-1968 v míře, kterou dovoluje stav jeho výzkumu a studium povahy a průběhu třetího odboje. Úvodní část tvoří tematické celky věnované událostem února 1948, počátkům domácího a zahraničního odboje, persekucím etapám a justičním zločinům a vraždám. Samostatný oddíl je vyhrazen Miladě Horákové a dalším politickým procesům.

Hlavním motivem výstavy je doložit nelidskost totalitního režimu, který nejen odsuzoval desetitisíce vlastenců k vysokým trestům za údajné politické zločiny a velezradu, ale přinutil je k rizikové práci v uranových dolech a k pobytu v koncentračních táborech při nich zřízených. Na Jáchymovsku, Slavkovsku a Příbramsku bylo v letech 1948-1953 zřízeno 17 koncentračních táborů. Ve výstavě je proto zvláštní oddíl vyčleněn pro charakteristiku uranového hornictví. Uvádí ji preambule dohody mezi vládou ČSR a SSSR z 23. 11. 1945 o těžbě a výhradním dovozu rud z československých uranových ložisek do SSSR. Podstatná část výstavy je ovšem vyhrazena dokumentací o koncentračních táborech v uranových oblastech. Kromě nich desítky táborů nucených prací byly

krátce po únoru 1948 zřízeny na celém území Československa.

Z dokladů zvláště závažné povahy ve výstavě je třeba zejména upozornit na dokumenty o činnosti tzv. akčních výborů v únorových dnech 1948, jež prováděly čistky ve všech oblastech společenského dění, a na zákon č. 213/1948 Sb, jejich protiústavní činnost dodatečně schvalující. Vystaven je též zákon č. 231/1948 Sb na tzv. ochranu republiky, podle kterého byly vynášeny rozsudky smrti a vysoké tresty, a zákon č. 247/1948 Sb, o zřízení táborů nucených prací a další represivní opatření, např. směrnice ministerstva vnitra a státní bezpečnosti o postupu proti opozici. Byly namířeny zejména proti studentům, inteligenci, proti kněžím a zemědělcům a postupně postihly všechny sociální vrstvy. Pro výstavu byly použity i některé zprávy a hlášení orgánů MV MstB o domácím a zčásti i zahraničním protikomunistickém hnutí odporu. Vystaveny jsou ukázky soudních rozsudků smrti, na doživotí a k dlouholetým trestům. Jsou tu i doklady o nelidském zacházení s politickými vězni ve věznicích, koncentračních táborech a v táborech nucených prací. Otfesným dojmem působí řádky dopisů na rozloučenou psané před popravami, záznamy o zastřelení na útěku z lágrů, o ubití po dopadení a četné další dokumenty ilustrující atmosféru teroru v prvních letech po únoru 1948. Část panelových ploch a vitrin je určena kulturní činnosti politických vězňů za mřížemi věznic a dráty koncentračních táborů, jejich tajné literární a umělecké tvorby, jež mnohým z nich umožnila přežít. Závěrem výstavy je zaznamenán vznik Klubu politických vězňů K 231 během Pražského jara a jeho zákaz po srpnové okupaci 1968, a působnost Konfederace politických vězňů Československa založené r. 1990.

Dominantou výstavy jsou rozměrné letecké snímky několika hlavních koncentračních táborů v českých uranových oblastech, pořízené r. 1952. Tvoří pendant k textu Deklarace lidských práv z r. 1948. K dalším patří mapa Československa s vyznačením hlavních míst koncentračních táborů, táborů nucených prací a tzv. nápravných zařízení v letech 1948-1968, seznam 244 popravených politických vězňů a řada statistických údajů resumujících represe v prvním desetiletí totalitní diktatury.

Ústředním exponátem je dar kanadských krajanů-politických vězňů - zmenšená kopie sochy „Znovu ukřižovaný“, dílo Josefa Randy odhalené v roce 1990 v Masaryktownu v Kanadě.

ŽALUJEME!

Více než milión lidí pocítilo přímou represi komunistického útisku v Československu. Více než milión zničených a rozháraných rodin, to je pozůstatek komunistického režimu. Na 300 lidí popravených, tisíce umučených a ubitých. Ti všichni žalují komunistickou stranu, její pomáhače, trýznitele a mučitele. Věejnost i oběti žádají odtajnění a zveřejnění členů zločineckých organizací, které u nás způsobily tolik zla. Žalujeme československou vládu i vlády národní, že napomáhají zločineckým organizacím, že neodhalují viníky.

ZDVOJNÁSOBME SE!

Chceme úspěšně dokončit rehabilitace a odškodnění, usilujeme o uzákonění III. odboje, odsouzení komunistické ideologie a potrestání viníků za čtyřicetileté znásilňování společnosti a pustošení země. Přejeme si žít v právním demokratickém státě, dbajícím na dodržování lidských práv. K uplatnění naší vůle potřebujeme silnou organizaci. Čím víc nás bude, tím dřív dospějeme k cíli. Zdvojnásobme členstvo Konfederace politických vězňů! Vybídněte k spolupráci své známé, bývalé politické vězně, kteří nejsou členy Konfederace, požádejte o pomoc přátele, kteří s námi sympatizují, neopomíňte krajanů v emigraci! Požádejte o podporu své manželky i děti, všichni náležejí k nám! Ve velkém společenství lidí dobré vůle líp potlačíme zlo a prospějeme republice. Svým přátelům dejte přečíst náš list Věrní zůstali a nabídněte jim předplatné. Přihlášky do Konfederace a složenky na předplatné pošleme co nejrychleji.

Redakce Věrní zůstali

**Přetištěno z časopisu
VĚRNÍ ZŮSTALI,
zpravodaje
konfederace
politických vězňů.
Můžete si jej objednat
na adrese
Žitná 47
110 00 PRAHA 1
ČESKOSLOVENSKO
EUROPE**

O nových knihách v zahraničí

V nakladatelstvích v mnoha zemích světa vychází pokroková literatura, která není zpravidla překládána do češtiny. Přesto však může našeho čtenáře zajímat. Dnes se zmiňujeme o dvou knihách, které významně přispívají k boji za světový mír a porozumění mezi národy.

Rius:

MARX PRO ZAČÁTEČNÍKY

(Marx for Beginners),

vydalo nakladatelství Pantheon Books, New York, USA, \$ 3.95.

Tato kniha je neocenitelnou příručkou vhodnou pro stranické školení od nejnižších do nejvyšších stupňů. Rius je pseudonym Eduarda del Rio, známého mexického kreslíře a ilustrátora. Del Riovi se podařil nadlidský úkol převést Marxovo učení do obrázkového seriálu, čili, jak říkají imperialisté, comics. Marxův život a Marxovo dílo je v této knize vyloženo stručně, jasně a názorně, a jen nepotouchlejší kontrarevolucionář by autorovi vyčítal postranní úmysl zesměšnění Charlieho Marxe. Takto jej totiž kniha velmi často nazývá, určitě proto, aby jej přiblížila lidovým masám, které by bez této příručky upadly do spánku hned po přečtení první stránky Antiduehringa nebo Svaté rodiny.

Již v úvodu autor Del Rio vysvětluje, že řečený Marx není z rodiny Marxů humoristů, kteří jsou mezi americkým lidem podstatně populárnější. Pak ještě čtenáři sdělí, že ačkoli se slova marxista občas používá jako nadávka, vlastně by se jako nadávka používat nemělo. Vždyť - mnozí Marxe citují, málokdo jej opravdu zná, a málokterý z těch, co jej znají, mu opravdu rozumí. „Karlíkovi“ hlavně dodává na vážnosti, že ovlivnil řadu oborů lidské činnosti, a to nejen ekonomii, politiku a vězeňství, ale dokonce i výchovu, lékařství, průmysl, zemědělství, a v neposlední řadě i katolicismus a Vatikán.

Mnoho významných osobností ve všech oblastech intelektuálního života vycházelo z Marxe a oň se opíralo. Kromě všeobecně známých, jako Lenin, Stalin, Tito a Lumumba, se dovíme, že mezi ně patřil i Karel Čapek, Gandhi, Freud, Tolstoj, Kafka a dokonce i Puškin (který zemřel v roce 1837, zatímco Marx se narodil v roce 1818). V této části knihy chybí jen stať o pevném přátelství Karla Marxe s Járrou da Cimmanem, o kterém autor této recenze má nesporné důkazy.

Lenin, Marxův nejuspěšnější žák, je v knize popsán jako buržoazní marxista a zobrazen v podobě jednookého Džingischána. Pak se kniha zabývá Marxovým životem, krásnou Jenny von Westphalen, kterou si vzal za ženu, ačkoliv neměl ani peníze ani zaměstnání.

Marxovo dílo je shrnuto do řady trefných ilustrací, z nichž vyniká třídní boj, vykořisťování, dialektika a jiné. Vše je jednoduché a pochopitelné jak úder plochou dlaní do tváře.

Kdyby se podařilo získat práva na tuto knihu, a kdyby byla kniha přeložena do češtiny, stala by se významnou součástí uvědomovacího procesu, který trpí formalností a nepoživatelností.

Kromě této knihy existuje ve stejné sérii i Lenin pro začátečníky, Mao pro začátečníky, Trocký pro začátečníky a Boj za mír pro začátečníky. Doporučuji čtenáři, aby si koupil všechny díly najednou. Nikdy neví, kdy se mohou hodit.

William Powell:

ANARCHISTOVA KUCHARKA

(The Anarchist Cookbook),

vydal Lyle Stuart Inc., Secaucus, New Jersey, USA, \$ 27.95.

Autor této knihy není anarchistou, jak by titul nasvědčoval. Naopak, hlásí se myšlenkově k marxismu. Již v úvodu hrdě prohlašuje, že dokonce i v USA vyšla podobná kniha naposledy v minulém století, kdy ji napsal přítel Marxův a jeden z prvních marxistických poslanců německého Reichstagu Johann Joseph Most. Poslanec Most musel v roce 1878 opustit Německo kvůli svým radikálním názorům, zakotvil v Americe, a zúčastnil se zavraždění amerického prezidenta McKinleye.

V přestávkách mezi praktickou revoluční činností napsal knihu s názvem „Věda revolučního boje - instrukční příručka použití a výroby nitroglycerinu, dynamitu, střelné bavlny, výbušné rtuti, bomb, jedů atd.“. V celé světové literatuře pak existuje jen jedna další podobná kniha, kterou napsal Kwame Nkrumah.

V Americe, říká autor William Powell, vychází takováto kniha proto, že Američané jsou mnohem revolučnější než jakýkoli jiný národ. Zatímco v Evropě oslavují krotkého Marxe nebo ještě krotšího Lenina, v Americe uctívají Che Guevaru, Castra, Ho či mina a Mao Ce Tunga, kteří Američany učí, jak se ubránit kapitalistům.

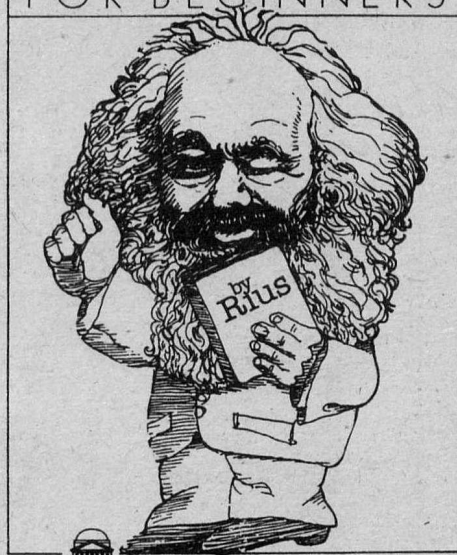
Autor knihy napsal proto, jak sám říká, že by chtěl chodit nahý po Broadwayi a že by tam chtěl se svým psem tropit nemravnosti, avšak existující zákony mu v tom zabraňují. Proto pryč s nimi, ať zhyne starý, podlý, nesvobodný svět.

Powellova kniha je veskrze praktická. V první části popisuje, jak se na revoluční akci připravit. Uvádí recept na hovězí polévku, na vepřové s fazolemi, na nádivku do krocana, na sekanou. Recepty to jsou velice jednoduché, a každý revolucionář je snadno zvládne: Vezmi plechovku Campbellovy hovězí polévky, přidej třetinu hrnečku marihuany a zahřej. Vezmi plechovku vepřového s fazolemi, přidej třetinu hrnečku recepty na hašíšové pečivo, hašíšovou polévku, banány s hašíšem a hašíšový dort.

Když jsme správně posílení, můžeme přistoupit k revoluční akci. Powell nejdrív doporučuje revoluční sabotáž. Nejlepší formou sabotáže je poškození komunikačních linek, ale ty se musí vykopávat ze země, to je práce nerevolucionářská, a těžko se na ni mezi revolucionáři shánějí

Marx

FOR BEGINNERS

PANTHEON BOOKS
New York

pracovní síly. O něco lepší je vyhazovat do povětří kabely v podzemních kanálech, ale občas to bouchne víc než je třeba, protože vedle může vést plynové potrubí. Jestliže potrubí vede čtvrti buržoazie, je to zcela v pořádku, protože takový výbuch podpoří věc revoluce.

Dobrou sabotáží je zamazat zámky kancelářů, škol, bank, bursy, atd. epoxydovým lepidlem. Nikdo se nikam nedostane, i vypukne revoluce. Nejhorším Powellovým zážitkem však bylo, že to zkusil osobně, avšak hlupáci z bursy revoluci nechtěli, jen nadávali.

Třetím druhem revoluční sabotáže je krádeň v obchodech. Tyto obchody musí patřit velkým korporacím, jinak je to normální krádež, a té se revolucionář nesmí dopustit. Takováto sabotáž má tu výhodu, že se při nákupu ušetří.

Pak je možné sypat cukr nebo písek do benzinových nádrží, pokud je nechceme vyhodit do povětří nebo zapálit. Za účelem zapálení se vysaje benzin z nádrže hadičkou, naleje na auto a zapálí.

Návody na přímou revoluční akci jsou složitější, a kniha v tomto okamžiku ztrácí nevinně a nechtěně žertovný charakter.

Víte, jak se dělá slzný plyn? Deset dílů glycerinu a dva díly kyselého síranu sodného se zahřívají a produkt se chladí a chytá do láhve. Láhev pak hodíte na amerického policistu.

Užitečná kapitola se týká první pomoci proti slznému plynu. Oči se mají vymývat borovou vodou, nebo proudem tekoucí vody z kohoutku. Pálící kůže se má otřít minerálním olejem, když není, tak vodou a hned pak alkoholem.

Za zmínku stojí, že se z této knihy může čtenář dovědět, jak se dělá Molotovův koktejl. Do skleněné láhve naleješ jednu třetinu petroleje a dvě třetiny benzínu. Připravíš si kousek hadříku, který před použitím namočíš do benzínu, zastrčíš do hrdla láhve, lehce přichytíš zátkou, zapálíš a hodíš příteli pod nohy. Zvláště dobře účinkuje na policejní psy a na obrněné transportéry, potlačující protivládní demonstrace v ulicích New Yorku. Takový pejsek pak udělá všechno možné, třeba se i hodí marod, jen aby na příští demonstraci nemusel.

-iš

Velká mezinárodní výstava knižní a časopisecké ilustrace a grafiky **XV. BIENÁLE Brno '92** učiní opět z této moravské metropole hlavní město světového grafického designu. Prvními návštěvníky, kteří shlédli náročně rekonstruované prostory barokního Místodržitelského paláce, byli účastníci slavnostní vernisáže, konané ve středu 17. června.

Od poloviny června do konce srpna se tudíž Brno stane opět cílem všech, kteří se chtějí poučit a potěšit prohlídkou výstavy zajímavých forem grafiky ve službách vizuálních komunikací.

Úspěchy a uznání, jichž Bienále užité grafiky Brno za dobu své existence dosáhlo na celém světě, završuje skutečnost, že nad letošní mezinárodní soutěžní přehlídkou převzal záštitu prezident ČSFR Václav Havel. Členství v čestném předsednictvu přijali významní představitelé politického a kulturního života v ČSFR i prezident a čelní reprezentanti řady nejvýznamnějších mezinárodních kulturních organizací.

Ústřední výstava je situována do budovy Místodržitelského paláce na Moravském náměstí, kde jsou soustředěny 1. a 2. soutěžní kategorie, tj. grafika, typografie a ilustrace knih, časopisů, novin a dalších periodických tisků. V Uměleckoprůmyslovém muzeu na Husově ul. 14 jsou instalovány 3. a 4. kategorie, tzv. návrhy nových abeced knižního písma a návrhy i realizace učebnic a naučné literatury. Zde jsou též umístěny kolekce učebnic Státního pedagogického nakladatelství Bratislava. Zejména slovenský soubor je zajímavý a inspirativní nejen pro pedagogy, ale i pro rodiče školou povinných dětí a v neposlední řadě pro samotné školáky.

Oddíl písma je doplněn ukázkami z atraktivního časopisu U Lc. vydávaného newyorskou ITC (International Typeface Corporation), a je přitažlivý nejen pro grafiky, ale i pro typografy nebo majitele, vedoucí a pracovníky nové zakládaných agentur, tiskáren a tiskárenských provozů všeho druhu. Další mimosoutěžní výstava je věnována tvorbě členů mezinárodní poroty.

Mezi účastníky XV. Bienále užité grafiky Brno '92 najdeme bezpočet slavných osobností současné světové grafické scény - mj. Pierra Bernarda (jednoho ze zakladatelů proslulé, dnes již neexistující pařížské skupiny GRAPUS), Supratu Bhowmgicka z Indie, Jie Cao z Čínské lidové republiky, Romana Ci-

eslewicze (Poláka, tvořícího již léta v Paříži), Paula Davise, Seymoura Chwasta, a Ivana Chermayeffa z USA, dále Stasyse Edrigevičiuse (polského umělce, který je laureátem mnoha mezinárodních soutěží, mezi nimi i BIB), Holgera Mathiese ze SRN, Gianearla Iliprandiho z Itálie, nebo laureáta Bienále Brno '90 Mitsua Katsui z Japonska.

Z českých a slovenských účastníků uvedme Václava Bláhu, Olgu Čechovou, Karla Frantu, Oldřicha Hlavsu, Otů Janečka, Lubomíra Krátkého, Květu Pacovskou, Josefa Palečka, Jiřího Šalamouna, Vladimíra Rostoku, Jaroslava Šerýcha a mohli bychom jmenovat několik desítek dalších.

Ze zemí pro Československo exotických poslala své práce početná skupina umělců rovněž vynikající úrovně; za všechny jmenujeme Gracielu Azcaraté z Dominikánské republiky, která nepochybně zaujme diváky svými rozměrnými dřevorytovými ilustracemi. Letošní soutěže se účastní 319 umělců ze 39 zemí svět.

Ve vstupní hale Místodržitelského paláce se nabízí návštěvníkům audiovizuální pořad, který v roce 400. výročí narození Jana Amose Komenského připomíná jeho význam pro oblast vizuálních komunikací.

Mimo mezinárodní sympozium Orbis pictus pořádají vystavovatelé ještě další expozice:

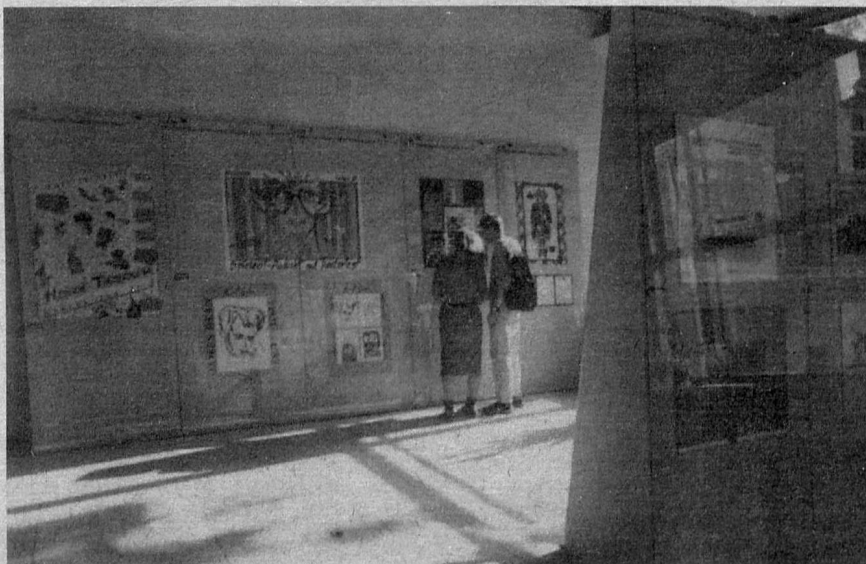
KNIHY - NEKNIHY - výstava ze sbírek Ludvíka Kundery a sbírkových fondů literárního oddělení Moravského zemského muzea v Brně, Mramorové sálky Moravského zemského muzea, Zelný trh 6, Brno: 17. 6.-23. 8. 1992

PÍSMO V OBRAZE - Galerie Stará radnice, Mečová 7, Brno 17. 6.-23. 8. 1992

KAZUMASA NAGAI - JAPONSKO - laureát Velké ceny Bienále Brno '88, Design centrum, Jakubské nám, 5, Brno, 17. 6.-23. 8

SEYMOUR CHWAST-USA - grafická tvorba, galerie Ambrosiana, Jezuitská 11, Brno, 17. 6.-3. 7. 1992

-drKH-

No comment...

Teorie a problém elity

MIROSLAV JODL, Praha

GAETANO MOSCA (*1858) pocházel z italského jihu, studoval ústavní právo a politické teorie, působil jako soukromý docent v Palermu a Římě, později jako profesor ústavního práva v Turině a profesor politických teorií v Římě. Dlouhou dobu byl poslancem za liberálně konzervativní stranu. Hlavní díla: *Teoria dei governi e governo parlamentare (1884)*, *Elementi di scienza politica (1896)*.

I marxismus vychází podle Moscy ze „staré optimistické koncepce“: člověk je v podstatě dobrý, zkazily ho pouze sociální instituce; zdrojem lidského sobectví je soukromý majetek; odstraněním soukromého vlastnictví bude odstraněno i sobectví. Tento názor Mosca jednoznačně a limine odmítá. Základní chyba marxismu spočívá podle něho v tom, že marxismus nedoceňuje konstantnost lidské přirozenosti. Marxisté vidí ve změně společenského řádu klíč ke změně lidské psychiky a lidského chování ve společnosti. To je podle Moscy nesprávné: historie ukazuje, že změna společenského řádu nemůže vést ke změně lidské přirozenosti, a ta je taková, že vylučuje jiný typ společenského soužití, než je státní typ, charakterizovaný po vnitřní stránce střetáváním zájmů a konflikty, nerovností, nemožností dosáhnout ideálu svobody, rovnosti a bratrství. Mosca nevylučuje možnost, že „kolek-

tivistické ideje“ zvítězí v některých státech. Marxistický program je pro něho realizovatelný ve smyslu uchopení moci a likvidování soukromokapitalistického vlastnictví, není však realizovatelný ve smyslu uskutečnění toho, co socialisté a komunisté lidem slibují. I ve společnosti charakterizované socialistickými výrobními vztahy se podle něho nutně musí prosadit ona „lidská přirozenost“, i tady se v plné míře rozvine dichotomie vládnoucí menšiny a ovládané většiny. Mosca je naopak přesvědčen, že profil vykořisťování a útlaku bude v socialistickém státě ještě výraznější než ve společnostech předešlých. Socialistická společnost bude mít za následek „skutečné morální i politické kataklyzma“, které budou příští generace studovat jako „mimořádně instruktivní případ sociální patologie“.

Vydala ACADEMIA
nakladatelství ČSAV 1968

PŘÍTEL ASPIRIN

Michal Bystrov

Tajně piju gin
koukám do novin
a na nočním stolku leží
přítel aspirin

Kapky musím brát i v noci
prý hned bude po nemoci
všichni doktoři jsou cvoci
už jsem samý vitamín

Mám už celkem hodně přátel
všichni stojí za pakatel
cítím se jak prožraný strom
kterému furt chybí datel

Vyjmu z pod peřin
párek stolních vín
přítuknem si spolu, já
a přítel aspirin

TEXASKÁ

Michal Bystrov

Každíčky ráno se
k vodě dívám
každíčky večer
vzpomínám

Jak má milá v nečasu
odplula lodí z Texasu
plnej strachu zůstal
jsem tam bez ní sám

Byla mlha vítr vál
milá plula stále dál
k vodopádu
táh' ji proud

Pak jen výkřik z peřejí
ráno potom kovboji
vidí převrácenou loďku
k břehu plout

Do you speak English?

ANNA SLOVÁKOVÁ-VACKOVÁ, Praha

Kdo to poslouchal, a nejenom poslouchal, v školních škamnách měl pro československý novodobý dnešek štěstí. Nejen pro sebe.

V prudkém a pochopitelném vykočení - po vykočení vlevo a jakoby není jiné cesty zpátky - je zde prudké vytočení vpravo a jaksi ještě nevíme kam. Snad když najdeme i sebe bude to jistější a zřejmější. A to může být už málem dospělý nebo dospělý nebo až příliš dospělý. Pche.

Vlna intenzivních jazykových kursů, hlavně anglického, německého a francouzského jazyka, podporovaná vlnou vidin dobrých výdělků, překročení hranic, nejen územních, ale u některých i vzdělanostních, je zde.

A výborná fráze k odpolední kávě. Jaksi se to dnes hodí a nosí chodí i na angličtinu. A to prosím pro všechny. Věkem i duchem. Motivaci nebo pavlačovou konverzaci.

A tak i moje malá dcera, již druhým rokem chodí v mateřské školce, prosím, na angličtinu. Jakž takž ví jak pozdravit, ví co je pink a co red. Nejráději má svoje oblíbené cat a dog. A nějakou tu písničku. A nejenom ona. Moc dětiček urputně a jaksi ze zájmu - kdoví leda nejenom svých rodičů - při mém náslechu na jedné ze dvou třicetipětiminutových hodin v týdně, s tím začíná i končí.

Kurs, alespoň tenhle, který řídí jazyková škola Geikl s School z Prahy 4, pro vícero pražských mateřských škol, stihne sice za tuhle hodinu vybrat deset korun, bez rozdílu jestli je v kursu zapsaných osm nebo patnáct dětí, nestihne jim však programově připravit alespoň miniaturní slovníčky, pomůcky, díky kterým by

se spolu s rodiči alespoň trošku připravili, zopakovali nebo i vzájemně přiučili...

A tak když při další návštěvě, třeba Prahy, uslyšíte v kavárně nebo jen tak na ulici, že i moje, ano, pochopitelně, zajisté i moje malá dcera, syn, se učí anglicky, může to být u některých jen náplast na ubolenou dušičku a vlastní cizojazyčná neschopnost a pochopitelně bezvadná vyhlídka do budoucna nebo nedostatek pavlačí... A po červeném východním splynutí - splývání do houfu západním směrem...

Ale zajisté i pravda pravdoucí. Jediněná. Skvělá. Plynule anglická. S oxforským přízvukem nebo tím nejmódnějším všeamerickým. V některých školkách, školách.

Mimoходом ta moje dcera se skutečně opravdu učí anglicky. Zatím kvůli americké kamarádce Kitty, hudební stanici MTV, Phil Collinsovi... nebo kvůli sobě? Mně? Ne, to ještě ne. Ještě pořád má jenom pět let a výborný sluch. A tak na otázku How old are you? odpovídala třeba My name is Lucy a na What's your name? I am five. A když se na ni asi udiveně koukám s typickým úsměvem mi oznamuje: Mummy, keep smiling!

A mně nezůstává nic jiného, jen věřit, že moje dcera jednou posbírá všechna ta slova, slova, slova, která vytváří ty překrásné anglicky zpívané písničky a tak jako je ráda poslouchá dnes, tak je jednou skutečně uslyší a po dnešním pochopení citem pochopí i jazykem. Doufejme, že nejenom ona.

A na obzoru se může spokojeně objevit jiné jazykové téma pavlačových hovorů... Naše děťátka odkojená třeba tímhle dnešním jazykovým šlenstvím budou slyšet dobře a promluví...

ETIKA PŘÍPUSTNÉ KRITIKY

Pozvou-li mě někdo na návštěvu, nezačnu jim tam nahlas komentovat případný nepořádek a rovněž neřeknu ve vzorně vycištěné domácnosti, že takhle pěkně to pořád určitě nemají a že to tedy dnes mají v úmyslu vzbudit mylný dojem. Pohostí vás něčím šeredným a pak se zeptají, jak vám chutnalo. Budete ovšem nehorázně lhat. V případě, že nezalžete, neměně nehorázně dotčení budou hostitelé. Jak tedy volit mezi upřímností a pokrytectvím, kde je ta správná hranice?

Napsal jsem článek o Taiwanu, kam už jezdím čtvrt století a tedy mám příležitost vidět obrovské změny k lepšímu. Ostrůvek nedávno chudobný se přetvořil v průmyslového giganta. Vyvází víc zboží než celá Čína se skoro sedáctinásobným počtem obyvatelstva s ještě více násobnou rozlohou. Přijem na osobu je u kapitalistů 27krát vyšší než u vědeckých socialistů. A toto vše docílno na místě bez ropy, nerostů, vzdušných kovářů. Příroda je nepřiznivá, tak jako je nepřiznivá mezinárodní politické klima. Svět s Taiwanem přerušil diplomatické styky, ani na Olympiádu je nepustili.

Taiwan má o něco víc obyvatelstva a o hodně méně prostoru než Československo. Všeho všudy to je vzdálenost jako z Karlových Varů do Olomouce na výšku, a z Liberce do Chomutova na šířku. A uprostřed velikánské pohoří, kde se životu příliš nedaří.

Tedy jsem napsal článek o precedentu na povzbuzení, jak v porovnání je na tom ČSFR mnohonásobně líp a tudíž vše by mělo dobře dopadnout. Poslal jsem do Prahy a Lidové noviny otiskly 8. února (1992) pod titulem „Taiwan to dokázal“. Můj návod k inspiraci „Návod k inspiraci“ tedy neuspěl: třeba se zdá příliš nekonkrétní či poněkud drzý, až provokativní.

Redakce rovněž vyhodila tyto závěrečné řádky:

„Tedy teď na adresu Československa v sameťových podmínkách, bez zeměřesení a tajfúnů, a s mnoha zahraničními sympatiemi: Máte to, panstvo, ve vlastních rukách, je jen na vás, s jakou kuráží a vytrvalostí sebou pohneíte, mozky a svaly využijete. Bez frustrací, bez závisť, bez výmluv na jakákoliv specifika či na nedostatek konfuciuských buněk v ochablém organismu. Patriotický optimista se mě tu snažil přesvědčovat, že v zemi naší rodny by se taiwanský precedens mohl docela dobře povést.“

Konec článku. Vzdor jeho vzletně optimistickému závěru redakčním kritériím nevyhovoval. Asi jsem překročil onu hranici přípustné kritiky a moralizování. Váž si připomeňme naše vlastní reakce: na nedostatky naší adoptivní Ameriky nadáváme každý den, ale načepějiťme se, popuzeně, patrioticky reagujeme, když totéž nám řekne někdo odjinud. A zejména, když jeho kritika jde dál, než ta naše vlastní.

Vracíme se do země, kde jsme se narodili. Máme jiné zkušenosti, domorodci nám svým počínáním nezřídka připomínají mimosměšťany. My jim na oplátku ležeme na nervy z jiných důvodů. Jak široký a hluboký je oceán našeho vzájemného neporozumění? Nechtě se ozvou čtenáři se svými zkušenostmi a radami. Třeba mezi nimi bude soudobý mudrc Guth-Jarkovský, který za nás tyto společenské psychologické patláie vyřeší.

O. ULČ, New York

PO ROCE

V listopadu se mi zrovna podařilo po roce se dostat na pár dní do Prahy. Osobně jsem byla mile překvapena, i když mi lidé, kteří navštívili Československo dříve než já, říkali něco jiného. Nevím kam se dvali a co zažili. Já viděla Prahu

plnou života, překrásně upravenou Národní třídu kolem Laterny Magiky, o mnoho čistější, zametenější, než před rokem, lákavě upravené obchody a obchůdky. Jednání prodavačů v obchodě je snad nejmáramantnější změna, kterou jsem zažila a byla jsem příjemně překvapená. Navštívila jsem také několik restaurací, kde všude byla vzorná obsluha, kde mě už nikdo nenuiti odložit sako od kostýmu do šatny, abych mohla být obsluhována. (Restaurace Labuř v roce 1990).

V tu sobotu mého pobytu jsem také zašla do řeznictví ve Strašnicích. Postavila jsem se do menší fronty (samozřejmě v sobotu) a pozorovala. Masa měli všeho druhu, takže nikdo si nemohl stěžovat, že není. Ale protože za ta léta jsou nějak zvykli si stěžovat, tak nic jiného nezbylo, než si stěžovat jeden na druhého. Já se bavila. Jeden pán, jak prohlásil, si zapomněl noviny, a on je vždycky čte, když stojí ve frontě, si stěžoval, že ta paní, co je obsluhována, moc mluví. Jiná paní zase tvrdila jiné paní, že stála před ní a ne za ní. Obě byly na sebe dost hrubé, i když šlo vlastně jen o pět minut. Dozvěděla jsem se také různé věci o lidech, které vůbec neznám. Nevadí. Bavila jsem se a čas mi utekl, a protože jsem se tomu všemu jen usmívala, asi si kolemstojící mysleli, že jsem spadla z Marsu. Byla jsem obsluhována s milým úsměvem prodavačky, která mi vše zabalila do tašky s obrázkem Prahy, který jsem si jako suvenýr vzala zpět do Toronta. Jenom jedna maličkost mi vadila a to, že prodavačka kromě prodávání masa, brala stejnými rukama peníze, které nejsou právě tak čisté. To bych v celém tom řeznictví zorganizovala jinak. Když jsem pak stála v další malé frontě na salámy, byla jsem mile překvapena, že prodavačka používala vidličku, když mne obsluhovala. Ale srdečnost a úsměv všech prodavaček zastínil všechny malé nedostatky, které ještě jsou a asi pár dní ještě budou.

Protože jsem tentokrát neměla auto a Prahu už tak dobře neznám, použila jsem několikrát služby taxikářské. Trochu s obavami z předloňských zkušeností. Nemohla jsem si naříkat. Všichni řidiči byli načas, žádný mi neřekl, že teď nejede, protože má svačtinu. Všichni byli ohromně slušní, plní elánu, že pracují pro sebe a ne pro aparát úředníků, a myslím, že mne ani „nevzali“, i když jsem byla pro ně cizinka. A když, tak jenom „gently“, takže jsem to nepoznala.

Je zde však jedna věc, která mi leží na srdci a vadí nejen mně, ale každému s kým jsem mluvila, kdo navštívil Československo. Obchodní domy, kde jeden musí čekat na kořiček, když se chce dostat do určitého oddělení, i když se chce jenom podívat, co se prodává a co teď „letí“, a jestli to mají. Bylo mi vysvětleno, že lidé kradou a že to jinak nejde. Myslím si, že lidé kradou na celém světě, a tímhle stylem že se to řeší jenom v Československu. Jako zákazník rezolutně protestuji, aby někdo už při příchodu do určitého oddělení si myslil, že jdu krást a říkal mi to do očí tak očividně. Také podle mého názoru je o mnoho dražší mít dvě prodavačky, které mne očividně pozorují, než být pozorována z dálky buď detektivem, který obstará celé patro, nebo kamerou. Věřím, že každý obchodní dům na světě také počítá s určitými ztrátami během roku, ale všude by mělo platit heslo „Náš zákazník, náš pán“.

Na další příjemný zážitek z obou mých návratů do Československa si často vzpomenu doma v Torontě, když musím použít pouliční dráhu nebo subway. Když jsem kdykoliv jela tramvaj v Praze se svou maminkou, automaticky někdo mladší vstal a udělal jí místo. To by se vám v Torontě nestalo. Všem vám „mladším“ chci touto cestou poděkovat. Tohle se stává světovou raritou.

Vím, že vaše námitka k mému dopisu bude, že si to všechno nemůžete dovolit, že je všechno příliš drahé. Jsem si toho plně vědoma. Ale je všechno k dostání a to je první krok a další bude následovat. Bude to ještě pár roků trvat. Vždyť co bylo zplundrováno během 40 let, nikdonemá, že napraví za rok nebo za dva. Lidé si musí uvědomit, že pracují pro sebe, a dostanou jen tolik, kolik svou práci odevzdají.

Ano, žiji na západě, který je v předstihu. Ale každý z nás se musel velice rychle „přeškoliti“

stejnou cestou, jako se přeškoluji nyní vy v Československu. S hrdoostí vám musím napsat, že jsme vám ostudu neudělali, i když jsme to měli každý svým způsobem těžké. Většina z nás pracuje a má se dobře. Neobviňujeme nikoho za těžké časy, které jsme všichni zažili více nebo méně. Zrovna jako vy toužíte se dostat za hranice na západ, my máme touhu podívat se zpátky do Československa. Já osobně se nejzejdím ukázat, že mám dolary, co si mohu dovolit. Já jedu domů, kde jsem se narodila, kde mám své kořeny, kde mohu 24 hodin mluvit česky, kde mohu pozorovat změny k lepšímu, kde hlavně lidé už nemají sklopenou hlavu, kde je nový život, úsměv a srdečnost všude, kde je člověk chce vidět.

Na adresu těch, kteří nám závidí, bych chtěla jenom říci, že jsme nic nedostali a nedostáváme zadarmo, a že dnes jsou v tom smyslu na stejné úrovni s námi.

Nemohu ale zapomenout na důchodce, kteří mají malé důchody. Těch je mi ze srdce líto, protože ti si určitě museli utáhnout řemínek hodně. Nemám pro ně žádnou morální útechu, jen respekt a úctu, a přání, aby se ceny co nejdříve upravily, a aby mohli prožít zbytek svého života lépe než nyní. Snad malou útechou by mohlo být, že jejich děti a vnoučata budou žít lépe, ve svobodné zemi, že byli při tom, a že se o to zasloužili. Díky vám za to.

V roce 1990 jsem ujela z Československa o několik dní dříve, protože jsem hlavně hrubě jednání jednoho k druhému a i ke mně nemohla vydržet. Tentokrát jsem odjížděla nerada, právě proto, že lidé jsou jiní, milí, laskaví. A v tom vidím jednu z nejdůležitějších změn, které jsem mohla pozorovat. Vždyť všichni žijeme jen jednou, proč bychom si měli jeden druhému otrávit život. Obojí je zadarmo, ale slušnost a přívětivost nám dělá lepší náladu a nestárneme tak rychle. Máme toho ještě mnoho před sebou.

Nyní už se zase těším a seřím na svou další návštěvu Prahy v květnu. To je nejhezčí a lidé budou v ještě lepší náladě než v listopadu 1991.

H. LIZPADA, Kanada

MILÁ PANÍ REINIŠOVÁ,

děkujeme za došlá čísla Západu. Promiňte, že platíme teprve nyní, ale už jsme mysleli, že Zápád přestal vycházet. Kolem vánoc došlo jedno číslo a v lednu přicestovalo i to dubnové - roč. 1991. Vše je tedy v pořádku.

Obsah společných čísel se nám líbí. Odebírali jsme Lidové noviny, teď bereme Literární noviny. Jsou zajímavé, ale vy v Západu tvoříte jakýsi most mezi námi „tady“ a „tam“. Jsou jevy, na které se my nutně díváme jinak, protože už žijeme 20 let (někteří kratší dobu) ve fungující demokracii. Měla bych jen malou připomínku - možná příliš subjektivně ovlivněnou. Myslím totiž, že by bylo dobré otisknout více materiálů pro mladší čtenáře. Mnozí z nás máme děti narozené tady, dnes jsou ve věku 15-20 let. Česky číst dovedou, jen chybí zajímavé články. Ten problém znám i jako učitelka české školy v Torontu. Vím ovšem, že je těžké něco vhodného najít.

Přeji vám hodně úspěchů a těšíme se na další zajímavé „čtivo“.

L. ČACHOVÁ, Kanada

MILÝ ZÁPADÉ!

Před několika dny jsem obdržela „ukázkové“ číslo, sice trochu zastaralé (prosinec 1990), nicméně zřejmě dostatečně reprezentativní.

Byla jsem předplatitelkou Západu od jeho zrodu po dobu několika let. Svě předplatně jsem zrušila někdy kolem roku 1981. Časopis se mi

Přišlo poštou • Přišlo poštou • Přišlo poštou

líbil, ale jednu věc jsem nemohla „spolknout“, a to neustále a nevybíravým, demagogickým způsobem psané útoky na „upravence“. A ejhle, po deseti letech dostanu „ukázkové“ číslo a co nenajdu! Emocionální, neobjektivní a zkreslený výlev Zdeny Salivarové, namířený proti „upravencům“ („Jak to myslel pan ministr“, prosinec 1990, str. 15-16). Nechtělo se mi věřit svým očím!

Isem jedna z „upravenců“ a vůbec se za to nestydím, ani teď, ani před deseti lety, kdy jsem se tzv. nechala vypustit ze svazku. Na motivech nezáleží, necítím potřebu komukoli cokoli vysvětlovat ani se omlouvat. Nebylo to však proto, že by mi „stonali, stárlí a umírali rodiče, dědečkové a babičky“.

Nevím, kde Z. Salivarová získala informace o otázkách v dotazníku. Mohu vás však ujistit, že v dotazníku, který jsem vyplňovala nebyly otázky „jsou s vámi v podniku ještě nějací Češi a Slováci, kdo je váš šéf, předplácíte si emigrantský tisk...“ atd., aniž jsem se musila zavázat, že se budu „chovat jako loajální občan čs. republiky“. Možná, že tyto otázky a tento slib byly pro lidi, kteří chtěli dvojitý občanství, a ne pro ty, kdo se nechali „vypustit ze svazku“. Zadatelé o dvojitý občanství však nemuseli zaplatit „dva až dvanáct tisíc“, pouze snad nějaké administrativní poplatky. Tím však, že jedním dechem píšete o poplatcích, dotazníku a slibu, děláte dojem, že se jedná o jednu a tutéž skupinu. Na tom však tak moc nezáleží. Co mne zaráží nyní a co mne odpudilo před těmi více než deseti lety je demagogický, jiný názor neuznávající tón, se kterým byl tento článek a články minule napsán.

A tak bohužel, o předplatné nemám nadále zájem.

S pozdravem
P. TYROLER, Canada

LEPŠÍ NEŽ PROF. KOMÁREK

Patříme k dlouholetým odběratelům Západu, protože je to vynikající časopis. Máme radost, že bude vycházet i ve staré vlasti. Nudíte tam již spoustu nových oddaných čtenářů.

Radost ovšem nemáme z rozdílné ceny předplatného v zahraničí a staré vlasti, jež je zhruba v poměru 1:13 v neprospekch těch, kdož „trvale žijí v zahraničí“. (Ročnímu předplatnému 48 Kčs v ČSFR odpovídá v zahraničí suma 660 Kčs!)

Je-li důvodem takového neuměřeného rozdílu insolventnost čtenářů v ČSFR, jsme rozhodnutí nadále neustále nedoplatet a odmítnout diskriminaci i na tomto poli. Diskutujeme-li na stránkách „Západu“ o diskriminaci exulantů v dnešním - porevolučním Československu, měli bychom být důslední a nepodporovat ji ani rozdílem ve výši předplatného. Neučíníme-li tak, budeme i nadále rozdělení na „MY“ a „ONI“, což nikdo z nás přece nechtěl.

Resumé z pěti dopisů
z Dánska, Kanady, SRN,
Austrálie a Jižní Afriky

MILÁ REDAKCE!

Isem ráda, že Západ bude zase pravidelně, jak se zdá, vycházet. Těším se na každé číslo. Podle mého mínění děláte velice inteligentní časopis, ráda vás čtu. Nemám ráda cukrkanďlové vlastnění v pohodě amerických plných obchodů s „paycheckem“ v dolarech v kapse. Pesto je pro mne stále Československo domovem, jeho osud mě zajímá i dojmá, mám tam stále plno přátel, jsem Češka.

Nejsem nakonec ještě tak dlouho pryč, necelych pět let. Jsem ráda, že jsem našla někoho, kdo píše tak, jak já to ráda čtu.

Děkuji vám.
B. VANIČKOVÁ, USA

NEJDELSÍ HABILITACE

Nejdelší habilitační proceduru pro titul docenta měl bezesporu prof. dr. Přemysl Pelnář z Montrealu. Procedura byla zahájena v r. 1948 a dokončena v r. 1991. V r. 1948 byla komunisty z kádrových důvodů zastavena.

Dr. Pelnář, po různých problémech v Československu, odešel s rodinou do Kanady, kde byl posledních 25 let profesorem na oddělení pracovního lékařství University McGill. Po 43 letech byl povolán na zasedání vědecké rady Univerzity Karlovy, kde bylo habilitační řízení dokončeno a dr. Pelnářovi byla docentura udělena.

Dr. Přemyslu Pelnářovi srdečně gratulujeme nejen k docentuře, ale i k nároku (díky „čekací době“) vstoupit do Guinnessovy knihy rekordů.

(Nový domov, Toronto)

TAKÉ JSEM POBYVAL...

(Několik poznámek k článku prof. dr. Oty Ulče, Západ XIII, 1991, č. 3/4, pp. 10-12)

K zajímavému, obsahově humnému velmi vtipně psanému článku p. prof. Ulče bych chtěl připojit pár poznámek o zkušenostech, jež jsem získal, byv vyslán mým pracovištěm jako tzv. expert na jednu z československých vysokých škol.

K napsání těchto řádků me vyprovokovala skutečnost, že si profesor Ulč ve svém článku v podstatě nevšímá jedné z nejdůležitějších stránek života dnešních vysokých škol, totiž poměrů v jejich pedagogických sborech.

Na škole x, kde jsem měl tu čest působit, se ocitla celá řada pedagogů, jež byla nucena po revoluci opustit vysokou školu jinou. Vyskytoval se tam dokonce i spolupracovník StB, jenž vytrval jako učitel, ačkoliv několikrát svým představeným sliboval, že kvůli své minulosti odejde jinam. Pokud je mi známo, neučinil tak dosud. Dodnes nemohu pochopit, proč se lustrační zákon na vysokých školách vztahuje pouze na volené funkcionáře a ne na všechny vysokoškolské učitele.

Zkušení pedagogové starého typu uplatňovali ovšem na škole své bohaté zkušenosti z politické práce let minulých. Na veškeré schůze přicházeli dokonale připraveni, vybaveni zápisy ze schůzí minulých a s výpisky z nejrůznějších materiálů (pro všechny případy), zatímco pedagogové, jimž tyto zkušenosti chyběly, jelikož se jim takovéto „odborné“ přípravy v minulosti nedostalo, přicházeli na jednání většinou špatně připraveni, bez předchozích debat, navzájem nedohodnutí a bez znalostí nutných paragrafů příslušných zákonů a nařízení; tím byla věc, kterou se snažili prosadit, předem odsouzena k neúspěchu.

Po revoluci i na „mé“ škole fungoval jakožto rozhodující mocenský orgán senát, instituce zavedená nově k tomu, aby mohla event. paralyzovat vlivy starých struktur. „Zkušené“ pedagogické kádry ovšem od počátku věděly, že ten, kdo ovádne senát, ovládne školu. Díky svým zkušenostem z minulosti (m. j. také znalostí, jak manipulovat studentsvem), také svého cíle dosáhly. Při diskusích a střetávání pedagogů starého a nového ražení byli ti „starí“ nesporně ve výhodě, jelikož volili bez zábran jakékoliv prostředky boje, zatímco na straně druhé byly k dispozici

ci - z důvodu cti, morálky a svědomí - většinou jen prostředky formální, bohužel také méně účinné. Pedagogové, jejichž postoje byly při jednáních zhruba motivovány zásadami křesťanské morálky, končili většinou fiaskem.

Zajímavé je, že všechna upozornění na tyto úkazy, zůstávala u vedení („zatím na zem nespádlého“) bez jakékoliv odezvy.

Souhlasím s prof. Ulčem, že někteří studenti, kteří jako společenská vrstva sehráli během revoluce významnou roli, využívají svých agresivních tendencí k odbourávání povinných předmětů a jejich nahrazování předměty nepovinnými, tendencemi k redukci počtu přednášek, seminářů a cvičení, k záměně zkoušek za zápočty, k uplatňování svého hlasu jakožto rozhodujícího při sestavování učebního plánu, ba i k personálnímu obsazování míst. (Takovýto tendenci využívala na škole opět skupina oněch „zkušených pedagogů z minulosti zbraně proti pedagogům tábora protivného.“) Rád bych dodal, že se jednalo o studenty ročníku I., kteří byli na vysokou školu přijati až po revoluci 1989, tedy nikoli o generaci minulými lety více zatíženou, s nimiž měl co dělat pan profesor Ulč na „své“ škole v ČSFR.

Celková bolest instituce, kde jsem působil já (a to je myslím bolest většiny vysokých škol) je otázka kvalifikovaných učitelských sil, nezátžných dědictvím minulého režimu a jeho nejrůznějšími hříchy. Jako všude na světě, mají v konkursních komisích i v ČSFR rozhodující slovo nositelé vyšších akademických titulů. Než se k nim dopracovali, museli však většinou projít deformujícími léty komunistického režimu. Dle mého názoru je jich na dnešních československých vysokých školách zdrucující většina.

Vcelku lze říci, že jsem se po delším pobytu na oně vysoké škole vracel do svého západního působiště s pocitem smíšenými.

Naopak velmi dobré pocity jsem si odnášel z každodenního styku s lidmi nejrůznějších profesí i politických směrů. Většinou projevovali o životní zkušenosti na Západě veliký zájem, chtěli se leccemu dobrému naučit a poradit tam, kde jsem potřeboval já.

Tito lidé, stejně jako oni tzv. „nezkušené“ vysokoškolské pedagogové, jsou pro mne zárukou pozitivního vývoje v dnešním Československu.

Článek prof. Ulče je pro mnoha stránkách nesporně velmi bystrou a vtipně psanou analýzou mnoha stránek československé současnosti, tak jak ji známe z jeho reportáží ze zemí jiných. Proto jsem také na jeho stát reagoval a proto také předpokládám podobnou odezvu od dalších krajanů, kteří ve staré vlasti po revoluci působili.

J. V. PAVLÍK, Dánsko

KDO VLASTNĚ KRADE?

Když jsem jela do Československa, říkali mi mé přátelé, že se zde krade. Říkala jsem si - jako všude. Co jsem však viděla v Praze na Václavském náměstí předčilo mé zkušenosti z evropských měst, která jsou proslulá svou zločinností.

Thupa Cikánek v pravé poledne vás vezme do kleští a takřka veřejně vás zbaví tašky. U pomníku sv. Václava dopoledne sáhl pravděpodobně Vietnamec do tašky mé přítelkyni z Vancouveru. Když se bránila, dostala ránu pěstí, takže musela být ošetřena v nemocnici. Jejich muže obklopili tři Cikáni a pokusili se mu odcižit náprsní tašku. To vše v metru ve dvě hodiny odpoledne. Mým přátelům z Zürichu během oběda v jedné vesnici na jižním Slovensku „vybítili“ tak dokonale BMW, že si od svých slovenských příbuzných museli vypůjčit peníze, aby si mohli koupit alespoň něco na sebe. Kolegyně, která pochází ze severní Moravy, našla na svém VW po návratu z koupi v samoobsluze v Ostravě vzadu předělanou polskou poznávací značku...

Tak se ptám. Kdo v tom Československu vlastně krade?

V. SMOLKOVÁ, USA

Špatně časovaný běželec

NAD KNIHOU PLZEŇSKÉHO RODÁKA OTY ULČE

Polofiktivní román *Oty Ulče Špatně časovaný běželec* (ZN 1991) vyšel poprvé v listopadu 1985 v Torontu u Škvoreckých pod pořadovým číslem 153. Autor, plzeňský rodák (nar. 1930), po absolutoriu na právnické fakultě působil ve Stříbře a r. 1959 odešel do USA. Na Kolumbijské univerzitě vystudoval politologii a nyní přednáší na státní univerzitě v Binghamton. V Torontu vydal mimo jiné: *Malá doznání okresního soudce* (1974), *Náš člověk v Indii a na Ceyloně* (1976), *Bez Čedoku do Pacifiku* (1980), *Bez Čedoku po Jižní Americe* (1988), hojně publikoval v řadě západních odborných renomovaných periodik.

Soudím, že pro čtenáře v Československu bude jeho próza počtením rozhodně příjemným. Nuže:

Pravoslav Komenda, na konci 60. let průměrný žurnalista, s perspektivní snoubenkou (dcera funkcionáře bezpečnostní sekce ÚV KSČ) začíná pošilhávat po kariéře pod perutěmi potenciálního tchána. A daří se - osmašedesátý rok stráví na protekční cestě po Africe, takže se vyhne dramatickým událostem doma, nikoliv však pohlavní nákaze v zambijské Lusace; spaseň MUDr. Stríkem, z něhož se vyklube superagent a tajemný demiurg Komendových osudů, vrací se koncem roku domů. Poněkud nejisté jaro úspěšně přečká v ústraní a počátek normalizace oživuje jeho téměř ztracené šance, mocný skorotchán totiž nepadl, ba právě naopak, posílil své pozice v korýtku. Komenda se však zamíchá do vloupání a z obavy před možným prozrazením či vydíráním se rozhoduje pro emigraci. Přes NSR doputuje na teplé místočko v jistém washingtonském federálním úřadě a začíná objevovat Ameriku...

Zde samozřejmě autor Komendu neopouští, ale myslím, že detailní líčení jeho

dalších osudů není nutné, nejde totiž o ně. Komenda není postava, typ, která by čtenáře zaujala sama o sobě, ze všeho nejvíce se snad podobá Haškovu Švejkovi svou konstrukcí - je uměle stvořenou figurkou, nastrkovanou do situací, aby je rozehrál či zaznamenal, aby vyvolal debaty a spory nebo se jich aspoň účastnil, a když dosáhne autor svého, přesouvá človíčka zase jinam, z úřadu do krajské putyky, z univerzitní posluchárny na diplomatickou žranici nebo třeba do Asie, dle libosti, a to především proto, aby se divil a čtenář s ním. A je čemu se divit, díky Komendovi objevujeme orwellovský svět paradoxů a absurdit. Příklady?

„V Alabamě chlap padělal šek, ale soud ho osvobodil, protože padělání tam v neděli neplatí.“ - „Nakradené hodnoty patří pachatel, protože si je poctivě odseděl.“ - „V Dallasu rozhodli provést závěrečné zkoušky s podmínkou, že dříve než si ověří znalosti studentů, zkoušku budou muset podstoupit učitelé. Nadpoloviční většina profesorského sboru propadla a ještě většího procenta docílili ředitelé.“ - „Vlast je směšnej, nemravnej, reakční koncept. Americkou vlajku musíš spálit

ZORA DVOŘÁKOVÁ Z LETOPIŠŮ TŘETÍHO ODBOJE

Krátce po 17. listopadu byla založena Konfederace politických vězňů (nástupnická organizace K 231 z roku 1968), jejímž členy jsou političtí vězňové z období komunistické totality. Ústřední archiv KPV, který shromažďuje závažné informace o komunistické zvlášti, byl podkladem k napsání knihy *Z letopisů třetího odboje*. Poutavé líčení protikomunistického odboje a následné perzekuce odpůrců totalitního režimu z let 1945 až 1960 je zachycena na osudech konkrétních osob a prostřednictvím autentických dokladů. Jsou tu mnohá fakta, s nimiž se čtenář seznámí poprvé.

VYDALO NAKLADATELSTVÍ
JOSEF HRÍBAL
NA VÁCLAVCE 10/1202
150 00 PRAHA 5 - SMÍCHOV
ČSFR 1992

a poplivat, aby si tě někdo všiml a začal tě respektovat.“ - Neúspěchem rasové menšiny je vinna rasová většina. Rovnoprávnost nestačí, je třeba menšinu nadrovnoprávnit.“ atd. Hrůza, že?

A jak je možné, že tento svět se ještě nezhroutil? Odpověď budeme možná časem znát i my. Nad knihou *Oty Ulče* mne totiž napadá stále více analogií s polistopadovým vývojem v „konečně demokratickém“ Česko-Slovensku, říkám si: není přece jen to svěží čtivo dílkem potouchlého prognostika?

JIRÍ STANĚK

BYLO, NEBYLO...

Pani Božena Němcová však tvrdí s naprostou určitostí, že za sedmi horami a sedmi řekami vylezl český Honza ze zápecí, uvázal do uzlíku buchtý od mámy a šel do světa hledat štěstí... Naše pani Božena ovšem netušila, že za těmi horami a řekami bude jednou celé království potaženo 50 let černým sukem.

Dnes víme, že po buchtách se tloustne a potkat kouzelného dědečka je téměř nemožné. Máme však časopis *Západ* (today), který má třináctiletou tradici, 32 stran, dvoubarevnou obálku a čtenáře po celém světě. Většinou jsou to lidé vlivní, kteří žijí v cizině dlouhá léta, mají zkušenosti i konec konců touhu novému Československu pomoci. Ne zasláním darů, ale spoluprací s těmi, kteří mají v Čechách, na Moravě i na Slovensku nápady, chuť pracovat i dobře své dílo prodat.

A *Západ* má (místo kouzelného dědečka) pochopitelně inzerce. A to dvojí. Inzerují zde v první řadě zahraniční podniky. Máme však zájem o inzerce našich firem. Nechceme však každou. Jenom takovou, která může cizině něco ukázat. A to práci českých a slovenských rukou.

A protože nás režie jednoho čísla stojí kolem sta tisíce Kčs (a nechceme krýti výlohy dotováním z Kanady), musíme vám říci kolik u nás stojí stránka nebo řádek. My vám můžeme zaručit, že se dostane pohodlně skutečně do celého světa.

ceník inzerce v časopisu ZÁPAD

Plošná inzerce

1 str. uvnitř časopisu černobíle	7500 Kčs
1/2 str. uvnitř časopisu černobíle	3750 Kčs
1/4 str. uvnitř časopisu černobíle	1880 Kčs
1/8 str. uvnitř časopisu černobíle	940 Kčs
1.+4. str. obálky + barva	17 250 Kčs
1.+4. str. obálky černobíle	15 000 Kčs
2.+3. str. obálky	11 250 Kčs

Slevu za opakovanou inzerce:

10% sleva - při objednávce na minimálně 4 inzeráty stejné velikosti (při první fakturaci účtujeme 100 % sazbu, při každé další 90 %)

20% sleva - při celoroční objednávce do všech čísel (při první fakturaci účtujeme 100 % sazbu, při každé další 80 % - od ročníku 1992 měsíčník)

Řádková inzerce

Každý řádek 30 Kčs

Přijímáme inzeráty pouze s adresou nebo telefonem.

ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a. s.

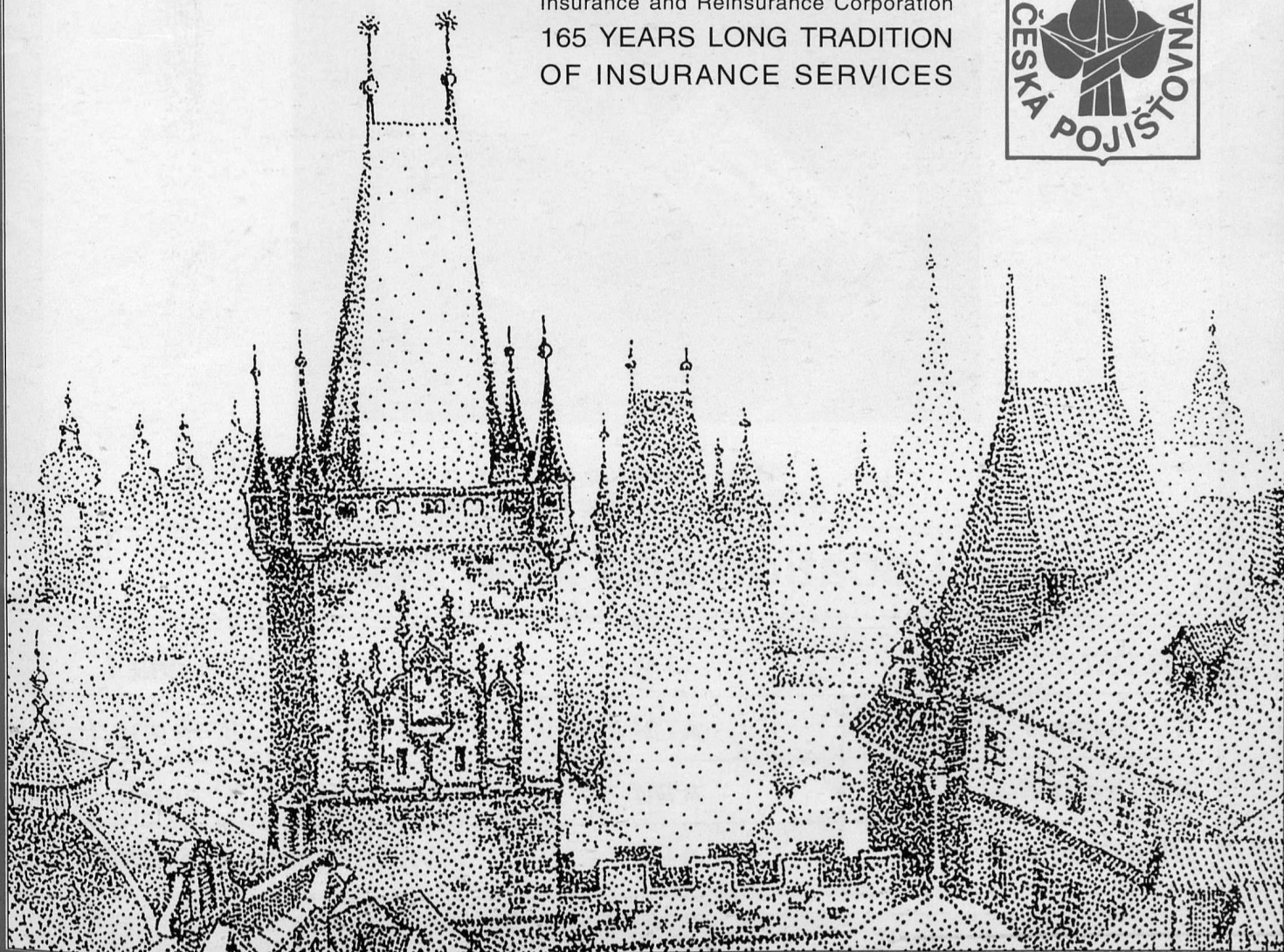
TRADICE 165 LET

Česká pojišťovna je v současnosti největším pojišťovacím ústavem v Československu. Ve své činnosti navazuje na pokrokové tradice českého pojišťovnictví, jehož základy se datují rokem 1827, kdy byla založena První česká vzájemná pojišťovna.

Česká pojišťovna provozuje smluvní a zákonné pojištění majetku, osob a odpovědnosti za škody, pojištění průmyslu a podnikatelů, zemědělské pojištění, jakož i pojištění a zajištění vyplývající z mezinárodního obchodního styku. Současně s tím poskytuje služby směnárenské a úvěrové.

Česká pojišťovna, jakkoliv je přísně racionálním peněžním ústavem, je též významným sponzorem hodnotných kulturních programů a humanitárních aktivit.

Insurance and Reinsurance Corporation
165 YEARS LONG TRADITION
OF INSURANCE SERVICES

KOMERČNÍ
BANKA^{a.s.}

On 19 February 1992 Komerční banka, a. s. became the first commercial bank in the former Eastern bloc countries to introduce an on-line Automated Teller Machine network /Bankomat/.

The system accepts both domestic and international Eurocard / MasterCard and Cirrus Cards.

At the present time it is not possible to use Eurocheque cards with Komerční banka's Bankomats. This service, however, will be available in the near future.

*ATM – nonstop service
ATM lobby – office hours on!*

Location and ATM Type

KB CENTRUM	ATM	Na Příkopě 3, Praha 1
KB Praha 1	ATM lobby	Na Příkopě 28, Praha 1
KB Praha 5	ATM	Štefánikova, Praha 5
ÚDA Praha 6	ATM	Vítězné nám. 4, Praha 6